Ernst Jünger

Pe falezele de marmură

Traducere şi prefaţă
de
ION ROMAN

E d i t u r a U N I V E R S
Bucureşti – 1971

Desenul copertei:
Marina Iosif

Ernst Jünger

AUF DEN MARMORKLIPPEN

Hanseatische Verlaganstalt
Hamburg
1939

Toate drepturile
asupra acestei versiuni
sunt rezervate
Editurii UNIVERS

VERSIUNEA V1.0
mai 2025
steluş

PREFAŢA

În toamna tragică a anului 1939, un volumaş de o eleganţă modestă oferea cititorilor copleşiţi de evenimente şi îngrijoraţi o povestire tulburătoare despre bucuriile vieţii tihnite şi despre voluptatea activităţilor spirituale, despre prietenie şi dragoste, valori puse în primejdie de revărsarea unui puhoi de ură şi violenţă. Autorul era un scriitor cunoscut şi apreciat, dar care se înfăţişa acum într-o postură nouă şi oarecum surprinzătoare. Chemat sub arme, el avea să fie părtaş, ca şi concetăţenii săi, la o conflagraţie de dimensiuni încă necunoscute, iar povestirea *Pe falezele de marmură*[1] comunica acel fior straniu pe care-l trezeşte relatarea unui vis, de parcă paginile cărţii ar fi captat cu anticipaţie, într-o viziune magic-simbolică, imaginea viitorului apropiat. Aceasta şi explică emoţia cititorilor, dar şi iritarea unor cercuri politice care s-au simţit vizate. Nu poţi citi astăzi splendida şi răscolitoarea naraţiune, fără a o pune în legătură cu evenimentele care s-au filtrat alegoric în capitolele ei şi cu acelea pe care le-a anunţat profetic. Şi, de asemenea, nu poţi să nu fii impresionat de contrastul dintre această capodoperă şi aproape tot ceea ce a publicat scriitorul mai înainte. Spre înălţimile pure ale falezelor de marmură, drumul lui a pornit din ţinuturile mlăştinoase bântuite de ceata războinică a lui Wotan...

Fiu al unui farmacist, Ernst Jünger s-a născut la 29 martie 1895 în Heidelberg, dar şi-a trăit copilăria şi adolescenţa în mici aşezări balneare şi săteşti din Hanovra, la Wunstorf şi Rehburg, în acea atmosferă în care firile independente se simt surghiunite şi sufocate. În 1913 liceanul a părăsit în taină şcoala, a trecut graniţa franceză şi

---

[1] *Auf den Marmorklippen.*

s-a angajat în Legiunea străină, sporindu-şi vârsta cu vreo doi ani, ca să fie primit fără dificultăţi. Sete de aventură şi poate mai mult decât atât, fiindcă tânărul fugar voia să-şi construiască viaţa ca un nou Adam, care o ia de la capăt, într-o regiune, după cum socotea el, încă nesupusă rigorilor sociale şi economice stingheritoare. Iluzia s-a spulberat curând, iar autoritatea paternă a intervenit tocmai la timp, ca să-l readucă acasă pe fiul rătăcitor, edificat, nu însă şi resemnat. Episodul biografic avea să-i furnizeze scriitorului subiectul unui roman publicat în 1936, *Jocuri africane*[2], o relatare pare-se foarte exactă a faptelor, în perspectiva unei înţelepciuni conformiste. Între timp, Jünger parcursese o altă aventură, pe care o trăise până la capăt – primul război mondial. La izbucnirea ostilităţilor avea numai nouăsprezece ani, s-a înrolat voluntar şi, ca ofiţer combatant pe frontul de vest, s-a evidenţiat printr-o bravură excepţională, pecetluită de paisprezece răni şi de ordinul „Pour le mérite", cea mai înaltă distincţie militară germană, acordată rareori ofiţerilor inferiori. După înfrângerea Germaniei, locotenentul Jünger a rămas în cadrele active ale armatei până în 1923. Purtând încă uniforma şi-a început studiile de filozofie şi ştiinţele naturii, pe care le-a urmat la Universitatea din Leipzig şi, respectiv, le-a încheiat în 1925 la Institutul oceanografic din Neapole. Experienţa războiului şi aceste discipline au avut un ecou prelungit nu numai în publicistica, ci şi în creaţia literară a scriitorului, care a debutat în 1920 cu un Jurnal de front: *În furtuni de oţel.* Au urmat alte cărţi, cu caracter eseistic sau epic, alimentate direct din aceeaşi experienţă a frontului: *Lupta ca trăire interioară* (1922), *Dumbrava 125* (1925), *Foc şi sânge* (1926).[3] Cărţile s-au bucurat de un succes răsunător, datorită remarcabilei capacităţi de evocare a autorului, darului său de a realiza descripţii exacte, de mare pregnanţă, aşadar unor însuşiri literare specifice prozatorului realist. Dar n-a fost numai atât. Spre deosebire de literatura de război antimilitaristă a unui Erich Maria

---

[2] *Afrikanische Spiele.*

[3] *In Stahlgewittern; Der Kampf als inneres Erlebnis; Das Wäldchen 125 ; Feuer und Blut.*

Remarque, Arnold Zweig sau Ludwig Renn, fostul combatant Jünger s-a înfăţişat germanilor dezamăgiţi şi umiliţi ca un exponent al energiei bărbăteşti şi eroice. Oarecum în vederile lui Clausewitz, el a propus o interpretare filozofică a războiului, pe care, mitizându-l, l-a considerat a fi împrejurarea cea mai prielnică pentru afirmarea deplină a personalităţii umane şi pentru accelerarea progresului. Intuind apusul inevitabil al lumii burgheze, Jünger conchidea că noua forţă menită să dea alt chip lumii era tehnica autonomă stimulată de război şi realizată în industrie. Tipurile omeneşti cu rol decisiv trebuiau să fie, corespunzător, războinicul şi muncitorul. Asupra celui dintâi, scriitorul stăruie şi în unele articole din culegerea *Frunze şi pietre* (1934)[4]. Cel de-al doilea formează obiectul unui amplu studiu dat la tipar în 1932: *Muncitorul*[5]. Consideraţiile lui Jünger asupra acestui ctitor real al unei lumi noi se menţin în acelaşi plan abstract al metafizicii, ignoră lupta de clasă şi, punând accentul pe colectivitate, se referă în sens etnicist la obştia naţională, privită ca o unitate de interese şi idealuri.

Este lesne de înţeles că prin glorificarea războinicului şi a războiului, prin exaltarea colectivităţii etnice şi prin preconizarea mobilizării ei într-un „stat total", scriitorul şi-a atras simpatiile naţionaliştilor revanşarzi care asaltau puterea. O vreme, după 1933, oficialii culturali l-au şi considerat ca pe un partizan al lor, fără să bage de seamă că încă de prin 1929 el începuse să se orienteze spre o atitudine aflată la antipodul „colectivismului" său iniţial cu tentă naţionalistă, şi anume spre un individualism intelectualist şi aristocratic. Jünger ajunsese relativ curând la concluzia că personalitatea insului se poate salva prin detaşare şi distanţare. Desigur, claustrarea în propriul eu nu poate fi salutată ca o ţinută exemplară, căci însingurarea e un act pasiv şi ineficient, dar trebuie apreciată totuşi, în circumstanţele date, ca o manifestare de desolidarizare. Am menţionat anul 1929, deoarece atunci a apărut

---

[4] *Blätter und Steine.*

[5] *Der Arbeiter.*

Inima aventuroasă[6], o carte de însemnări cu un conţinut foarte divers, în care ne întâmpină propriu-zis pentru prima dată marele scriitor ce ne cucereşte prin nobleţea gândirii şi frumuseţea sclipitoare a expresiei. În acelaşi volum aflăm şi un fragment ce narează o viziune de coşmar, deocamdată fără a sugera posibilitatea unei tălmăciri – *Marele Pădurar* – care preludează capodopera ce se va rotunji stilistic şi ca semnificaţie peste zece ani.

Cum se ştie, instaurarea dictaturii hitleriste a determinat în lumea literară germană reacţii şi luări de poziţie mai mult sau mai puţin categorice. Numeroşi scriitori au emigrat, alţii au rămas în ţară, dar s-au menţinut în rezervă faţă de noua stăpânire, care şi-a găsit totuşi o serie de slujitori ce aveau să se compromită ca oameni şi ca artişti. Chiar în 1933, atitudinea faţă de noua Academie germană de literatură a avut practic semnificaţia unui test. În ceea ce-l priveşte, Ernst Jünger a refuzat fotoliul ce i se oferise.

Retras la Überlingen, apoi la Kirchhorst, scriitorul şi-a împărţit timpul între masa de lucru şi straturile de legume şi flori, pe care le cultiva cu pricepere de grădinar şi desfătări vergiliene. Izolarea aceasta îndreptăţeşte înscrierea lui Jünger în aşa-numita „emigraţie internă", formulă prin care istoria literară a definit poziţia de neaderare a unor scriitori la politica oficială. Formă pasivă de rezistenţă, izolarea nu l-a putut rupe multă vreme pe grădinarul de la Kirchhorst de realitatea hâdă ce-l pândea de dincolo de tufele de crizanteme şi crini. El însuşi a încălcat armistiţiul, scriind *Pe falezele de marmură.* Apoi, în luna august a aceluiaşi an 1939, un ordin de mobilizare i-a reamintit că este ofiţer în Wehrmacht. Căpitanul Ernst Jünger a preluat comanda unei companii dintr-un regiment de infanterie, cu care a înaintat spre vest, pe urmele unităţilor combatante şi fără a participa la lupte. Serviciul de ariergardă i-a permis o vreme reveniri repetate la Kirchhorst şi, mai ales, nu i-a răpit singurul suport moral – lectura. Norocul sau dibăcia l-au ajutat şi în plin război să se ţină de-o parte? În capitala Franţei, avansat în

---

6 *Dos abenteuerliche Herz.*

grad, face parte din statul-major al comandamentului trupelor de ocupaţie. Războiul nu mai îngăduie nici o iluzie romantică, iar scriitorul nu mai regăseşte nici urmă din entuziasmul soldăţesc de altă dată. Scriitorii şi artiştii din Paris, care-l cunosc şi-l stimează, îl primesc între ei ca pe un confrate. E adesea oaspetele lui Cocteau, al lui Marcel Jouhandeau, poartă convorbiri agreabile în atelierul lui Braque sau al lui Bérard. Picasso îi dăruieşte câteva ceasuri într-o după-amiază din iulie 1942, îi arată, ştiindu-i patima, documente vechi, se interesează de aspectul real al peisajului din *Falezele de marmură.* Discuţia ajunge firesc şi la război. „Cred, spune pictorul, că pentru noi doi, aşa cum stăm aici de vorbă, ar fi suficientă o după-amiază pentru a cădea de acord asupra păcii. Seara, oamenii ar putea aprinde luminile". Dar războiul continuă. Scriitorul german, suspectat la Berlin încă de la apariţia *Falezelor,* îşi poate tipări în 1942 extrasele de jurnal din *Grădini şi drumuri*[7], cuprinzând primele luni de campanie, numai după ce obţine cu greu anularea vetoului lui Goebbels. Dacă în noaptea de revelion 1942 prietenii în uniformă ai scriitorului doar se amuză pe seama „Marelui Pădurar", care azvârlise omenirea în dezastru, în vara anului 1944 ei trec la acţiune împotriva sumbrei figuri. La 20 iulie are loc atentatul pus la cale de contele Claus Schenk von Stauffenberg. Represiunea capătă aspectul unei răzbunări sângeroase. Generalul Heinrich von Stülpnagel, comandantul Marelui Paris, e strangulat; un grup de ofiţeri din anturajul său îi împărtăşesc soarta. Relaţiile cordiale dintre Ernst Jünger şi general erau cunoscute, i-ar fi putut fi fatale. Datorită intervenţiei unor prieteni influenţi, scriitorul n-a fost trimis înaintea plutonului de execuţie, dar peste câteva săptămâni a fost rechemat de la Paris şi înfierat cu calificativul de „nedemn să facă parte din cadrele armatei". Un blam salvator, fiindcă i-a îngăduit să se întoarcă la Kirchhorst.

Familia Jünger n-a ajuns însă la liman fără a plăti un tribut de sânge. Fiul scriitorului, Ernstl, chemat sub arme de pe băncile

---

[7] *Gärten und Straßen.*

liceului, pe care cu trei decenii înainte tatăl le părăsise voluntar la aceeaşi vârstă, a fost acuzat de ostilitate faţă de regim şi condamnat la moarte. După o detenţiune, tânărul a fost trimis în linia întâi pe frontul italian, unde a căzut într-o luptă lângă Carrara.

După capitularea celui de-al treilea Reich, numele lui Ernst Jünger a figurat pe lista autorilor cărora li s-a interzis să publice. O oprelişte de scurtă durată, şi chiar în 1945 scriitorul şi-a tipărit un prim volum: *Pacea*[8]. Peste câtăva vreme avea să se instaleze la Wilfingen, într-o casă a conţilor Stauffenberg. Aici şi-a orânduit colecţiile entomologice şi biblioteca de specialitate. Naturalistul a practicat necontenit „vânătorile subtile", având norocul celor perseverenţi şi perspicace de a descoperi câteva specii de insecte, consemnate, în clasificaţiile ştiinţifice, sub numele său.

În marea tradiţie goetheană, observarea naturii şi arta cuvântului se sprijină, la Ernst Jünger, reciproc. Pornind de-aici se clarifică opiniile scriitoirului despre stil şi limba literară. „Limba – precizează autorul *Falezelor de marmură* – este o unealtă, a cărei utilizare se învaţă prin descrierea obiectelor... De aceea este importantă înainte de toate exersarea descrierii obiective, începând de pildă cu descrierea unui măr, şi anume a mărului ce se află pe masă în timp ce scrii".

Atât literatul cât şi naturalistul şi-au satisfăcut setea de a cerceta şi cunoaşte călătorind, locuind luni în şir în ţinuturi pitoreşti – în insulele din Mediterana şi Marea Egee, în regiuni din nord până la Spitzberg, în America de Sud şi în Africa.

Cele vreo douăzeci de cărţi publicate de Jünger după cel de-al doilea război mondial aparţin speciilor cultivate şi mai înainte; sunt mai ales jurnale, relatări de călătorie, aforisme. Proza epică pare a-i conveni mai puţin. După realizarea magistrală din 1939, cele două romane – *Heliopolis* (1949) şi *Albine de sticlă* (1957) – ca şi povestirea *Vizita la Godenholm* (1952)[9] creează impresia că autorul

---

[8] *Der Friede.*

[9] *Heliopolis; Gläserne Bienen; Besuch auf Godenholm.*

nu se mai poate elibera din tiparele mitologismului său intelectualism devenind, cum s-a observat, propriul său epigon. Jünger este un reflexiv, şi chiar proza lui de imaginaţie conferă ficţiunii rolul de a înveşmânta idei. Partea cea mai solidă a scrisului său de după 1945 trebuie căutată de aceea în cărţile de comunicare directă, în jurnale, eseuri, note de călătorie.[10] Cum în genere conţinutul acestor cărţi e furnizat de reflecţie, l-am putea numi pe autor un eseist. Însă eseistul dezvoltă teme pe care i le procură cugetarea însăşi, un sistem, o concepţie, fiind înrudit astfel cu filozoful. Or, Ernst Jünger este scriitor. Meditaţia lui porneşte de la observaţie, este sugerată de aspecte concrete ale mediului înconjurător, are un caracter ocazional şi intuitiv. Punctul de plecare e obiectul, nu ideea. O floare de crin, un acvariu, un miriapod sau un fluture, grohotişul îngrămădit de un gheţar, un peisaj, un vis, o întâmplare, un vânzător de peşte întâlnit pe uliţele unui orăşel italian şi aşa mai departe îi sugerează cugetări despre om şi natura, despre viaţă şi moarte, concluzii etice, idei estetice, opinii despre limbă şi stil etc. Vizualitatea, exersată prin observarea celor mai fine nuanţe şi detalii, e o calitate majoră a artistului. De aici numeroasele lui însemnări, care pot face deliciul unui pictor sau critic de artă, despre culori şi forme.

Caracterul ocazional al reflecţiei, dependenţa ei de obiect şi moment transferă în domeniul „jurnalului" şi unele dintre eseurile lui Jünger, ca să nu mai vorbim despre notele de călătorie care, datate sau nu, sunt tot un jurnal. În mod obişnuit, un caiet de însemnări zilnice suscită interes datorită personalităţii autorului, celebru prin alte realizări (artistice, politice, militare etc.), sau datorită evenimentelor consemnate. Jurnalul are în genere o valoare

---

10 *Călatorie pe Atlantic (Atlantische Fahrt, 1947), Limbă şi structură a corpului (Sprache und Körperbau, 1947); O primăvară pe insulă (Ein Inselfrühling, 1948); Iradiaţii (Strahlungen, 1949); Dincolo de linie (Über die Linie, 1950); Cartea clepsidrei (Sanduhrbuch, 1954); La turnul sarazinilor (Am Sarazenenturm, 1955); Anii ocupaţiei (Jahre der Okkupation, 1958); La zidul timpului (Än der Zeitmauer, 1959); Statul universal (Der Weltstaat, 1960); Vânători subtile (Subtile Jagden, 1968).*

dependentă, secundară. Ernst Jünger a transformat jurnalul într-o specie literară de prim ordin şi independentă. Personalitatea lui de o rară forţă spirituală se afirmă captivant într-o însemnare de o jumătate de pagină. Autorul e personaj, observator, comentator, narator, portretist, peisagist, filozof, estetician şi moralist. Însemnarea zilnică devine concomitent sau alternativ descripţie, alegorie, schiţă plastică sau literară, eseu, fabulă, aforism. În alcătuirea lor caleidoscopică, jurnalele lui Jünger pot sluji, desigur, şi biografului interesat de fapte, dar într-o măsură mult mai mare ele conturează profilul acestui spirit superior şi deschid perspective largi şi revelatoare spre universul exterior şi cel lăuntric.

*

Iniţial, povestirea din 1939 trebuia să poarte titlul *Regina şerpilor.* Cu acest titlu e menţionată şi în însemnările din primăvara acelui an, când autorul continuă la Kirchhorst redactarea începută la Überlingen. Respectivele însemnări ne informează mai mult asupra eforturilor stilistice şi asupra circumstanţelor personale, în care s-a constituit opera, decât asupra semnificaţiilor acesteia. O notă din 16 aprilie justifica titlul definitiv prin precizarea atmosferei pe care trebuia s-o sugereze: „În acest titlu se exprimă probabil mai bine, după părerea mea, unitatea dintre frumos, sublim şi primejdie. În vreme ce transcria pe curat naraţiunea încheiată, Jünger îşi aprecia obiectiv, însă şi fără falsă modestie, reuşitele, referindu-se tot la stil: „Frazele trebuie să pătrundă în conştiinţă ca luptătorii în arenă. Dar asta nu depinde de voinţa autorului. Cred totuşi că am izbutit în această bucată de fantezie pagini care se pot măsura cu tot ceea ce a realizat vreodată mai bun limba noastră." Aprecierea nu este exagerată, şi tălmăcitorul îşi mărturiseşte inegalabila desfătare pe care i-a procurat-o dialogul, nu uşor în aflarea corespondenţelor, mai puţin de lexic, cât mai ales de ritm, cu originalul.

Comentariul unui autor asupra propriei sale opere se înscrie adesea în sfera anecdoticului şi prezintă un interes minor pentru

exegeză. Notele succinte şi discrete ale lui Jünger aprind însă câteva bruşte flăcări de magneziu care luminează nu procesul de creaţie, tainic şi pentru autorul însuşi, ci unele repere anterioare. Sunt indicaţii despre ceea ce am numi acumularea materială. Preocupat întotdeauna de autenticitatea aproape ştiinţifică a elementelor cu care lucrează, scriitorul are în memorie „modele" ale falezelor de marmură – mai multe locuri văzute cu prilejul unor călătorii – îşi aduce aminte de cuiburile de şoimi din pereţii de stâncă de la Corint. Înainte de a scrie paginile despre cumplita bătălie din mlaştini, se informează asupra raselor de câini...

Un artist atât de lucid nu se putea lăsa în voia fanteziei gratuite, atent numai la sonoritatea frazelor. Însăşi forma de expresie aleasă destăinuie existenţa din capul locului a unei intenţii. Alegoria exprima şi ascunde ceva, se află în raport direct cu o realitate. De aici şi pericolul de a aluneca în afara poeziei, a artei. Jünger a evitat cu măiestrie pericolul, făcând totodată o observaţie pătrunzătoare, pe care viitorul a confirmat-o din plin, asupra bogăţiei de sensuri existente tocmai în paginile mai puţin clare: „De observat totuşi ca povestirea să nu capete un caracter pur alegoric. Fără nici o raportare temporală, ea trebuie să poată trăi prin ea însăşi, şi este chiar bine dacă rămân pasaje obscure, pe care nici chiar autorul să nu şi le poată clarifica. Tocmai asemenea pasaje sunt adesea, cum am aflat, germeni ai unei fertilităţi viitoare." Atemporalitatea vizată de scriitor se referă la acţiunea imaginată, nu la realităţile pe care aceasta le-a oglindit intenţionat sau nu. Relativizarea alegoriei reprezintă la rându-i o soluţie artistică excelentă, deoarece datorită ei naraţiunea, păstrându-şi valoarea de document, îşi asigură o vitalitate necondiţionată.

Pe falezele de marmura este astfel o scriere originală şi prin formula literară, deşi situarea întâmplărilor undeva la liziera dintre realitate şi coşmar ne îndrumă oarecum spre Kafka, iar alegoria, procedeu predilect în proza modernă, e investită aici cu virtuţile unui gen străvechi, apologul, reactualizat mereu, nu numai pentru plasticitatea lui, ci şi pentru posibilitatea pe care o oferă de a spune, sub regimuri de interdicţie, lucruri ce n-ar putea fi rostite direct. Chiar dacă Ernst Jünger nu şi-a propus să dea propriu-zis o

naraţiune cu cheie, unde fiecare imagine să corespundă în mod elementar cutărui fapt sau cutărui ins din realitate, această realitate s-a impus în aşa măsură conştiinţei lui, încât *Pe falezele de marmura* a devenit o şaradă subtilă, imposibil de descifrat în toate elementele figurative, uneori contradictorii, însă lesne de dezlegat în sensul ei de ansamblu. Pe alocuri, în diatriba împotriva violenţei, a forţei Brutale, a samavolniciei despotice, autorul aproape că nu mai poate tăinui sorgintea protestului său, astfel că pasajele respective – ca acelea despre sinistrul Căpitano, despre înăbuşirea revoltei din ţările iberice, despre teoriile rasiste ale lui Braquemart şi chiar despre felul de a se saluta al mauretanilor – constituie indicatoare limpezi în direcţia demascării hitlerismului. Să vedem în lugubra nălucire din curătura de la Köppels-Bleek o prefigurare, care ar fi realmente uluitoare, a ororilor din lagărele hitleriste? E interesant a aminti că în această expresie toponimică inventată, Goebbels a crezut, probabil motivat, că identifică o aluzie la numele său. Unele dintre descifrările propuse pentru situaţii şi tipuri din povestire sunt confirmate chiar de scriitor. Din însemnările lui zilnice reiese că expresia „Marele Pădurar" intrase în uz printre ofiţerii germani de la Paris, pentru a-l denumi conspirativ pe dictatorul ce-şi azvârlise hoardele, ca şi omonimul său din carte, asupra unor paşnice ţinuturi. Când a aflat de moartea lui Hitler, în mai 1945, Jünger nota: „De mult am avut impresia că, asemenea lui Mussolini, acest om nu mai acţiona decât ca o marionetă, sub imperiul unor mâini şi a unor forţe străine. Bomba lui Stauffenberg nu i-a luat viaţa, i-a smuls însă aura; se simţea în glasul său. Că un asemenea atac va veni şi încă din partea unui om cu nume ilustru am bănuit-o de la început, după cum am bănuit că atacul va avea efect în măsura în care va eşua. Am analizat în amănunt o atare situaţie încă din 1939, creând personajul Sunnyras."

Prin ceea ce neagă şi prin ceea ce afirmă, *Pe falezele de marmura* are semnificaţia unui *credo* rostit în plin marasm. Faptul acesta, ca şi formula literară aleasă de scriitor ne sugerează o interesantă analogie. Cam în aceeaşi vreme, un alt mare scriitor german, acela aflat în Elveţia, lucra la un roman de asemenea alegoric, mai senin, plasat într-un veac viitor, dar cu o orientare spirituală aproape

identică. Era Hermann Hesse, care scria *Jocul cu mărgele de sticlă*, roman început în 1931, terminat peste unsprezece ani şi publicat în 1943. Întâlnirea dintre cei doi confraţi, probabil ignorată de amândoi, se produce atât pe planul concepţiilor, cât şi pe acela al mijloacelor literare şi chiar al tipologiei. Ambele opere sunt scrieri de ficţiune, una s-ar putea numi de anticipaţie, cealaltă istorică, însă alegorismul, care le e comun, relativizează timpul desfăşurării acţiunii, reducându-l la o simplă convenţie, utilizată de fapt pentru dezbaterea unor probleme de interes permanent, în măsura în care e şi foarte actual. Se înţelege că, aşa stând lucrurile, anacronismele nu mai sunt reproşabile, ba chiar aduc un spor de farmec şi adaugă o aură de mister. Hesse transpune în viitor un patriarhalism blând şi pitoresc, în vreme ce Jünger, urmând o cale inversă, împinge în trecut (un trecut convenţional) obiecte de tehnică modernă. Atmosfera din *Falezele de marmură* interzice într-adevăr orice datare, colorându-se straniu prin irizări mitice. Acţiunea povestirii, pendulând între legendă, vis şi realitate, îşi ascunde şi, totodată, îşi dă la iveală înţelesurile, care se referă, voit sau nu, la cea din urmă.

Paralela dintre creaţiile lui Jünger şi Hesse ar putea fi urmărită şi mai departe. Firesc, explicaţia interferenţelor stă în primul rând în adeziunea amândurora la credinţa în marile şi eternele valori umane. Iar această adeziune, revelând şi unele puncte de contact cu creştinismul, se hrăneşte mai ales din cultura clasică proprie ambilor, nu doar ca un tezaur de cunoştinţe, ci ca o trăire intimă, fiindcă numai o asemenea trăire a clasicismului permite acea detaşare senină, care nu ignoră realitatea cumplită, ci o domină olimpian, cu convingerea că ea nu e decât o criză în viaţă umanităţii. Ernst Jünger şi marele său partener, mai vârstnic, aparţin aceleiaşi familii nobile care descinde în filiaţie directă din Goethe. Tutela magnifică a acestuia îşi găseşte, de altfel, şi câteva grăitoare confirmări, să le zicem, de amănunt. Provincia pedagogică a lui Hesse derivă declarat din *Wilhelm Meister*, iar activitatea de botanişti a povestitorului şi a fratelui Otho din *Falezele de marmură* reaminteşte imperativ preocupările de naturalist ale autorului acelui studiu genial *Despre metamorfoza plantelor.* Aceste detalii nu sunt elemente de încadrare materială, ci analogii esenţiale. Fiindcă interesul pentru pedagogie la

cel dintâi şi pentru botanică la cel de-al doilea au un numitor comun de ordin superior: prin educaţie, spiritul omenesc biruie impasurile personale şi obşteşti, salvându-se pe sine şi contribuind la progresul omenirii; prin studiul naturii, raţiunea descoperă armonia cosmică, îşi găseşte un suport şi un model în ea, ceea ce-i insuflă certitudinea că asaltul puterilor oarbe e sortit eşecului. Desigur, la Jünger, mai mult decât la Hesse, „morala" alegoriei rămâne suspendată într-o regiune pură, însă abstractă, a unui intelectualism ce cunoaşte obligaţia afirmaţiei şi a confruntării de principiu dintre bine şi rău, dar nu şi necesitatea luptei în sprijinul celui dintâi. Pater Jakobus din *Jocul cu mărgele de sticlă* şi Pater Lampros din *Pe falezele de marmură,* chipuri ce par de-a dreptul calchiate, sunt simboluri impunătoare prin calmul lor absolut, derivat din încrederea că, oricât de sinuoasă ar fi calea speţei umane, nici una dintre însuşirile ce-i fac cinste, chiar dacă temporar ameninţată, nu poate fi nimicită. Pater Lampros – până la un punct un alter-ego al scriitorului, în completarea eroului principal – se apropie întrucâtva de ideea unei rezistenţe active, dar preferă totuşi sacrificiul extatic. Desigur, nici sacrificiul, nici refuzul de a se alia cu demonii, nici adoraţia pe piscuri de marmură a armoniei, nici independenţa candidă căutată în izolare nu sunt soluţii, atunci când în bătălie sunt azvârlite haite de dulăi feroci şi când arma cu cătare de argint nu poate fi părăsită în iarbă. Povestirea, ferindu-se să idilizeze realitatea printr-o rezolvare fericită a conflictului, e totuşi încurajatoare şi, până la un punct, mobilizatoare. Peste înfricoşătoarele întâmplări din jurul pitoreştii regiuni a Marinei se arcuieşte curcubeul speranţei, în fulgerarea solară a optimismului. Acest sentiment, raportat la momentul istoric când a fost scrisă naraţiunea, încălzeşte cu atât mai mult inima cititorului crispată de-a lungul dramaticelor capitole.

Paginile lui Ernst Jünger, împletind cu un farmec unic descrierea senzorială, episodul de mare tensiune şi concluzia etică sau filozofică în formulări pregnante de maximă, realizează o armonie epică, într-un ritm alert, care nu îngăduie scăderi de interes sau dispersarea atenţiei. Fiecare pagină e grea, ca aurul, de observaţii fundamentale despre om şi lume, despre libertate şi opresiune, despre josnicia urii, despre ştiinţă şi poezie, despre grai şi gest.

Fraza scandată solemn, chiar cu oarecare preţiozitate, e acompaniată mereu de o discretă vibraţie emoţională. Culorile vii, dominante fiind roşul, auriul şi verdele, parfumurile imense, precizia, ca întotdeauna în scrisul lui Jünger, aproape ştiinţifică, dar cu însuşiri picturale, în instantaneele din universul florei şi al faunei aparţin unui intelectual ce nu şi-a jugulat fondul senzual, ci a rămas foarte sensibil la frumuseţile şi voluptăţile acestui pământ. Dar receptivitatea la plăcerile telurice, sublimate prin spirit, veşnice în contrast cu oroarea şi suferinţa, care sunt accidentale şi nefireşti, constituie prin ea însăşi o angajare de partea vieţii împotriva morţii.

ION ROMAN

Început la sfârşitul lui februarie
1939 în Überlingen am Bodensee
Terminat la 28 iulie 1939 la
Kirchhorst în Hannovra
Revăzut în septembrie 1939 sub arme

1

CUNOAŞTEŢI cu toţii sălbatica melancolie care ne copleşeşte când ne amintim de vremurile fericite. Au apus irevocabil şi suntem despărţiţi de ele mai necruţător decât prin toate depărtările. Reflectate în amintire, imaginile apar cu atât mai ademenitoare; ne gândim la ele ca la trupul unei iubite moarte care zace adânc în pământ şi al cărei chip ne revine acum în minte cu o splendoare superioară şi spiritualizată, întocmai ca o fata-morgana. În visurile noastre însetate dibuim iarăşi şi iarăşi pe urmele trecutului, cercetându-i fiecare amănunt, fiecare cută. Iar atunci trecutul ne apare în aşa fel, de parcă n-am fi umplut întreaga măsură a vieţii şi a iubirii, însă nici un fel de căinţă nu ne mai aduce înapoi cele pe care nu le-am împlinit. Oh, dacă simţământul acesta ne-ar fi de învăţătură pentru fiecare clipă de fericire!

Şi încă mai dulce e amintirea anilor noştri solari şi selenari, atunci când ceea ce le-a pus capăt a fost o grozăvie venită pe neaşteptate. Abia atunci ne dăm seama ce fericire e pentru noi oamenii însuşi faptul de a ne duce viaţa în micile noastre obşti, sub un acoperiş paşnic, stând la taifas şi urându-ne cu afecţiune bună dimineaţa şi noapte bună. Ah, întotdeauna prea târziu pricepem că prin chiar lucrurile acestea cornul abundenţei s-a şi revărsat din plin pentru noi.

Aşa îmi aduc eu aminte şi de vremurile când trăiam lângă întinsul ţinut Marina – abia amintirea scoate la iveală farmecul acelor vremuri. Firește, pe-atunci mi se părea că unele griji, unele necazuri ne întunecă zilele, şi mai ales trebuia să fim cu ochii în patru în ceea ce-l priveşte pe Marele Pădurar. Din această pricină ne duceam traiul cu o anumită străşnicie şi purtam veşminte modeste, deşi nu ne silea nici un legământ. De două ori pe an ne făceam totuşi de cap – o dată primăvara şi o dată toamna.

Toamna chefuiam ca înţelepţii şi aduceam cinstire vinului minunat din viile cărora le sunt atât de priincioase coastele dinspre sud ale Marinei. Când auzeam strigătele glumeţe ale culegătorilor răsunând în grădini, între frunzişul roşu şi ciorchinii de struguri negri, când în micile oraşe şi sate începeau să scârţâie teascurile, iar fermentaţia tescovinei proaspete

îşi ţesea vălul de mireasmă în jurul ogrăzilor, coboram la crâşmari, pivniceri şi sătenii podgoreni şi beam cu ei din ulcele pântecoase. Acolo găseam întotdeauna convivi veseli, căci regiunea e bogată şi frumoasă, propice tihnei fără de griji, gluma şi buna dispoziţie fiind în ea la mare preţ.

Aşa stăteam seară de seară la ospeţe pline de voioşie. În aceste săptămâni, paznicii din vii, mascaţi în sperietori, umblă din zori până-n noapte prin grădini, înarmaţi cu huruitori şi flinte, ca să gonească păsările pofticioase. Târziu se întorc aducând cununi de prepeliţe, de sturzi pestriţi şi de smochinari, şi de îndată prada lor apare pe masă în blide aşternute cu frunze de viţă. Mai mâncam cu plăcere castane coapte şi nuci noi la vin nou, dar mai ales acele minunate ciuperci, căutate acolo în păduri cu câini care le adulmecă – trufele albe, mânătărcile gingaşe, bureţii împărăteşti roşii.

Câtă vreme vinul mai era încă dulce şi de culoarea mierii, şedeam la masă în bună înţelegere, sporovăind paşnic, adesea cu braţul pe după umerii vecinului. Îndată însă ce vinul începea să lucreze şi să-şi lepede părţile de natură pământească, duhurile vieţii se trezeau cu putere. Atunci se iscau sclipitoare dueluri, în care hotăra arma hohotului de râs şi în care se întâlneau combatanţi ce excelau prin conducerea lesnicioasă, liberă a ideii, aşa cum poate fi deprinsă numai într-o viaţă lungă şi tihnită.

Mai mult încă decât aceste ceasuri, ce treceau ca-n zbor într-o atmosferă de dispoziţie scânteietoare, preţuiam drumurile în tăcere spre casă, prin livezi şi câmpii, scufundaţi în beţie, în vreme ce roua dimineţii se aşternea pe frunzele policrome. După ce păşeam pragul Porţii Cocoşului, ieşind din orăşel, vedeam sclipind la dreapta noastră malul lacului, iar la stânga se ridicau, lucind în lumina lunii, falezele de marmură. Plantate la mijloc, între mal şi faleze, se întindeau colinele cu vii, pe coastele cărora cărarea se pierdea în depărtare.

De aceste drumuri ale noastre se leagă amintirile unei treziri limpezi, uimitoare, care ne-a umplut de ruşine şi totodată ne-a înveselit. A fost ca şi când ne-am fi ridicat din adâncimile vieţii la suprafaţa ei. Aidoma unei bătăi la uşă ce ne trezeşte din somn, o imagine a răzbătut deodată în întunecimea beţiei noastre – era poate un corn de berbec cum înfig pe-acolo ţăranii în vârful unui prepeleac înalt împlântat în pământul

grădinilor, sau poate o bufniţă care sta cu ochii ei galbeni pe culmea unui acoperiş de şură, sau un meteor ce gonea pâlpâind pe boltă. Orice-ar fi fost, însă, am rămas locului ca preschimbaţi în stane de piatră, şi un fior violent ne-a trecut prin sânge. Apoi ni s-a părut că am fost înzestraţi cu un simţ nou, ca să vedem altfel ţinutul; parcă priveam cu nişte ochi cărora le e dat să vadă aurul şi cristalele în vinele luminoase din adâncimile pământului de sticlă. Pe urmă iată-le apropiindu-se, cenuşii şi fantomatice, duhurile ţinutului, care sălăşluiesc aici din timpuri străvechi, statornicite pe-aceste locuri mai înainte să fi răsunat clopotele bisericii mănăstireşti, mai înainte ca vreun plug să fi desţelenit ţarina. S-au apropiat de noi şoväind, cu chipuri grosolane, parcă cioplite în lemn, a căror expresie era într-o armonie de neînţeles, şi voioasă, şi înspăimântătoare; iar noi le priveam cu inimile înfricoşate şi totodată adânc mişcate. Când şi când ni se părea că ar voi să vorbească, dar curând au pierit ca un fum.

După aceea am parcurs în tăcere scurta postaţă de drum până la schitul de la Rauten. Când s-a aprins lumina în bibliotecă, ne-am privit unul pe altul, iar eu am văzut strălucirea sublimă ce iradia de pe chipul fratelui Otho. Din oglinda aceasta mi-am dat seama că întâlnirea nu fusese părelnică. Fără a schimba un cuvânt, ne-am strâns mâinile, iar eu m-am dus sus în herbariu. Nici mai târziu n-am adus vreodată vorba despre ciudata întâmplare.

Sus, am stat încă multă vreme la fereastra deschisă, stăpânit de o mare voioşie, şi simţeam în inimă cum substanţa vieţii se toarce de pe furcă în fire de aur. Apoi soarele s-a ridicat peste Alta Plana, iar ţinuturile s-au limpezit în lumină până la hotarele Burgundiei. Ţancurile şi gheţarii sălbatici scânteiau în alb şi roşu, iar malurile înalte căpătau tremurând contururi în oglinda verde a Marinei.

Pe coama ţuguiată a acoperişului pieptănuşii cu coadă roşie îşi începeau ziua şi-şi hrăneau puii din a doua pontă, care ciripeau flămânzi de parcă cineva ar fi ascuţit nişte cuţitaşe. Din brâul de stuf al lacului, se ridicau şiruri de raţe, iar prin grădini piţigoii şi sticleţii ciuguleau ultimele boabe din vii. Apoi am auzit cum se deschide uşa de la bibliotecă, şi fratele Otho iese în grădină, ca să se uite la crini.

2

PRIMĂVARA însă chefuiam ca nebunii, cum este obiceiul pe-acolo. Ne înfăşuram în veşmintele bălţate, de măscărici, a căror stofă peticită strălucea ca penele de pasăre, şi ne puneam rigidele măşti cu cioc. Apoi, fluturând din braţe ca din aripi, ţopăiam cu paşi de smintiţi, în jos spre orăşel, în a cărui veche piaţă era ridicat înaltul copac al nebunului. Acolo se pornea alaiul măştilor, sub lumina răspândită de facle; bărbaţii erau travestiţi în păsări, iar femeile costumate în veşminte splendide din trecute veacuri. Cu voci înalte, schimbate, ca de ornice cu muzicuţă, ele ne azvârleau cuvinte glumeţe, iar noi le răspundeam cu stridente strigăte de păsări.

De prin crâşme şi crame ne şi ademeneau marşurile breslelor de purtători de pene – ca de-o pildă flautele cu sunet subţire, ascuţit, al sticleţilor, ţiterele zbârnâitoare ale cucuvăilor, contrabaşii boncăluitori ai cocoşilor de munte şi caterincile stridente cu care breasla pupezelor îşi acompania versurile fără perdea. Fratele Otho şi cu mine ne întovărăşeam cu ghionoaiele, la care marşul era ritmat cu linguri de bucătărie şi ciubere de lemn, şi acolo ţineam sfat şi ne ospătam ca nişte trăsniţi. Aici se cerea să bei cu grijă, fiindcă eram nevoiţi să sugem vinul din pahar cu câte un pai trecut prin nările ciocului. Când începea să ne vâjâie capul, ne răcorea câte-o raită prin grădini şi prin şanţurile meterezelor; mai zburam cu cârdul şi pe la locurile de dans, ori ne scoteam masca prin frunzarele vreunui birtaş şi înfulecam în tovărăşia unei ibovnienţe de-o clipă câte o porţie de melci gătiţi în oale gheboase, după reţeta burgundă.

Pretutindeni şi până la revărsatul zorilor răsuna în aceste nopţi chemarea stridentă de pasăre – pe uliţele întunecoase şi pe malurile Marinei, în dumbrăvile de castani şi în vii, în gondolele împodobite cu lampioane ce pluteau pe faţa întunecată a lacului şi chiar printre chiparoşii înalţi din cimitire. Şi de fiecare dată, ca un ecou, se auzea strigătul speriat, grăbit ce-i răspundea. Femeile din acest ţinut sunt frumoase şi pline de-o forţă darnică, pe care bătrânul Pulverkopf o numeşte virtute generoasă.

Ştiţi voi, nu durerile acestei regiuni ne aduc lacrimi în ochi, atunci

când ne amintim de ea, ci zburdălnicia şi belşugul ei sălbatic. Astfel, acest joc al vocilor mi-a rămas adânc întipărit în urechi şi mai ales acel ţipăt reţinut, cu care Lauretta m-a întâmpinat lângă meterez. Deşi o crinolină albă tivită la poale cu aur îi ascundea picioarele, iar o mască de sidef îi acoperea faţa, am recunoscut-o de îndată în întunericul aleii după felul cum îşi legăna şoldurile în mers, şi m-am ascuns cu viclenie după un copac. Apoi am speriat-o cu un râset de ciocănitoare şi am urmărit-o, fluturându-mi mânecile largi, negre. Sus, unde o lespede romană e înfiptă în preajma podgoriilor, am prins-o vlăguită şi am strâns-o tremurând toată în braţe, cu masca mea roşie ca focul aplecată peste faţa ei. Când am simţit-o potolindu-se în ghearele mele ca-n vis şi parcă încremenită de puterea unei vrăji, m-a copleşit mila şi, surâzând, mi-am ridicat pe frunte masca de pasăre.

Atunci a început şi ea să zâmbească şi-ncetişor mi-a pus mâna pe gură – atât de încet, încât nu mai auzeam în liniştea din jur decât respiraţia ce-mi adia printre degetele ei.

3

ALTMINTERI, la schitul Rauten ne duceam zilele în mare singurătate. Schitul se afla la marginea falezelor de marmură, în mijlocul unei insule de piatră, aşa cum pot fi văzute destule, despicând ici şi colo zona de vii. Grădina schitului era înghesuită din sus de treptele înguste tăiate în stei, iar pe muchiile zidurilor durate ca vai de lume se statorniciseră buruienile ce prosperă în acest gras ţinut montan cu vii. Astfel, primăvara dădeau în floare ciorchinii de perle albastre ai zambilei, iar toamna ne bucura păpălăul cu fructele lui strălucitoare ca nişte lampioane roşii. De-a lungul întregului an, însă, casa şi grădina erau înconjurate de tufele, verzi-argintii de rută, de la care, când soarele era în creştetul cerului, se ridica în vârtejuri o mireasmă ciudată.

La amiază, când arşiţa mare fierbea strugurii, în schit domnea o răcoare ce te-nviora, nu numai fiindcă avea pardoseala din mozaic, după stilul sudic, ci şi pentru că unele din încăperile lui erau scobite în stâncă. Totuşi, la ceasul acesta îmi plăcea să stau tolănit şi pe terasă, ascultând pe jumătate adormit ţârâitul ca un scârţâit pe sticlă al greierilor. Atunci

pătrundeau în grădină fluturi mari şi zburau către talgerele de flori ale morcovilor sălbatici, iar pe lespezi se soreau şopârle lipite de piatră. În sfârşit, dând nisipul alb al cărării şerpilor scotea flăcări în arşiţă, viperele-lance se târau încet pe el şi îndată îi dădeau înfăţişarea unei inscripţii cu hieroglife.

Aceste animale, care sălăşluiau în număr mare prin despicăturile şi crăpăturile de la schit, nu ne stârneau teamă; mai curând ne încântau, ziua cu strălucirea culorilor, iar noaptea cu fluieratul subţirel şi zornăitor cu care-şi însoţeau jocurile de dragoste. Adesea păşeam cu veşmintele puţin sumese peste ele, iar când primeam vizita cuiva căruia îi inspirau oroare, le împingeam din drum cu piciorul. De obicei însă mergeam cu oaspeţii noştri mână în mână pe cărarea şerpilor şi adesea băgam de seamă că sentimentul de libertate şi veselă siguranţă, care ne stăpânea pe această potecă, părea să fie împărtăşit şi de ei.

Au contribuit desigur multe lucruri ca să ne familiarizăm în felul acesta cu viperele, dar fără Lampusa, bătrâna noastră bucătăreasă, aproape că n-am fi avut hahar de traiul lor. Cât ţinea vara, Lampusa le punea seară de seară în faţa bucătăriei săpate în stâncă o străchioară de argint plină cu lapte, apoi ademenea cu chemări surde animalele. Atunci, sub cele din urmă raze ale soarelui, se vedeau lucind pretutindeni în grădină şerpuirile aurii, peste pământul negru al straturilor de crini şi peste pernele verzi-argintii ale rutei, precum şi sus, prin tufişurile de alun şi de soc. Pe urmă, formând simbolul roţii de foc în flăcări, viperele se adunau în jurul străchioarei şi-şi luau darul.

Pregătind această ofrandă, Lampusa îşi făcuse de timpuriu obiceiul să-l ţină în braţe pe micul Erio, care-i însoţea chemarea cu vocea lui micuţă. Ce uimit am fost totuşi într-o seară, când l-am văzut pe copilul ce-abia învăţase să meargă târând după el afară străchioara. Acolo a început să bată în marginea ei cu o lingură din lemn de păr, iar şerpii roşii au ieşit strălucind de prin crăpăturile falezelor de marmură. Ca într-un vis cu ochii deschişi, îl auzeam pe micul Erio cum râde stând pe lutul bătătorit din tinda bucătăriei. Viperele se jucau în jurul lui pe jumătate ridicate de la pământ şi-şi legănau încolo şi-ncoace, în pendulări repezi, peste creştetul lui, grelele capete triunghiulare. Şedeam pe terasă şi nu îndrăzneam să-l strig pe Erio al meu, la fel cum nu cutezi s-o faci când vezi pe cineva păşind în somn pe o culme abruptă. Deodată am văzut-o

însă pe bătrână, pe Lampusa, în faţa bucătăriei din stâncă, zâmbind cu braţele încrucişate, şi-atunci m-a cuprins minunatul sentiment de siguranţă ce se iveşte într-o clipă de arzătoare primejdie.

Începând din acea seară, Erio a fost acela care ne suna clopoţelul de cină. Când auzeaim sunetul străchioarei, lăsam lucrul, ca să ne bucurăm de priveliştea ofrandei lui. Ieşeam în grabă pe terasa interioară, fratele Otho din biblioteca lui, eu din herhariu, şi chiar Lampusa părăsea vatra, ca să-l privească în tăcere, cu o expresie mândră şi gingaşă, pe copil. Ne luasem obiceiul ca după aceea să ne arătam încântaţi de zelul cu care acesta ţinea în frâu viperele. În curând, Erio le ştia pe fiecare după nume şi lipăia prin cercul lor în hăinuţa lui din catifea albastră tivită cu aur. Băiatul avea grijă ca fiecare să-şi primească partea de lapte şi făcea loc în jurul străchioarei pentru cele sosite mai târziu. Apoi, cu lingura lui din lemn de păr o izbea în cap pe una sau pe alta dintre băutoare, ori, când nu părăseau destul de repede locul, le apuca de umflătura de pe cetafă şi le azvârlea încolo cu toată puterea. Dar oricât de brutal le-ar fi apucat, animalele rămâneau faţă de el blânde şi docile, chiar şi în timpul năpârlirii, când sunt foarte senisibile. În această perioadă văcarii nu-şi mai lasă vitele să pască lângă falezele de marmură, fiindcă o muşcătură ce-şi ajunge ţinta doboară fulgerător până şi pe cel mai viguros taur.

Lui Erio îi era cu osebire drag şarpele cel mai mare, cel mai frumos, pe care fratele Otho şi cu mine îl numisem Bătrâna şi care, după spusele ţăranilor din Wingert, îşi avea sălaşul în acele crăpături de stâncă încă din vremuri vechi. Trupul viperelor-lance este de un roşu metalic, desenul punctat de solzi având o strălucire luminoasă, de aramă. La această Bătrână însă, ceea ce se remarca era strălucirea aurie pură, fără pată, care pe cap se preschimba, ca la bijuterii, în verde şi-şi sporea intensitatea. La mânie, ea îşi lăţea gâtul, făcând din el un scut, care scânteia, când dădea atacul, ca o oglindă de aur. Se părea că toate celelalte vipere îi purtau respect, deoarece nici una nu se atingea de străchioară decât după ce Bătrâna de aur îşi potolea setea. După aceea îl vedeam pe Erio cum glumeşte cu ea, în vreme ce vipera, aşa cum fac uneori pisicile, îşi freca domol de hăinuţa lui Capul Verde şi ascuţit.

După ce se termina ospăţul viperelor, Lampusa ne aducea, pentru cină, două pahare de vin prost şi două felii de pâine neagră, sărată.

4

DE PE terasă intrai în bibliotecă pe o uşă cu geam. În ceasurile dimineţilor frumoase, uşa stătea larg deschisă, astfel că fratele Otho lucrând la masa lui mare şedea ca într-o parte a grădinii. Intram totdeauna cu plăcere în această odaie, pe tavanul căreia jucau umbre verzi ca nişte mănunchiuri de frunze şi în liniştea căreia pătrundeau ciripitul puilor de pasăre şi zumzetul apropiat al albinelor.

Lângă fereastră se afla un şevalet cu o planşă mare de desen, iar pe pereţi se suprapuneau până în tavan rafturile de cărţi. Raftul cel mai de jos forma un fel de sertar înalt, potrivit pentru foliante – pentru marele *Hortus Plantarum Mundi* şi pentru operele împodobite de mână cu înluminuri, aşa cum nu se mai tipăresc astăzi. Deasupra ieşeau în afară rafturile, care puteau fi încă prelungite – încărcate de hârtii cu însemnări fugare şi foi de ierbar îngălbenite. Tăbliile ei de culoare închisă mai adăposteau o colecţie de plante imprimate în piatră, pe care noi le scosesem cu dalta din carierele de calcar şi din minele de cărbuni şi printre care se găseau şi câteva bucăţi de roci cristaline de felul celor păstrate prin case ca ornament sau cumpănite în mână în timpul unor convorbiri, când mintea ţi-e dusă aiurea. În sfârşit, deasupra acestora se aflau volumele mici – un depozit de lucrări botanice nu foarte mare, dar fără lacune în ceea ce priveşte tot ce a apărut despre crini. Această parte a bibliotecii mai cuprindea trei ramuri cu caracter general – opere care se ocupau de înfăţişarea, de culoarea şi de mirosul plantelor.

Rafturile de cărţi se prelungeau şi în mica sală, însoţind apoi scara, care ducea suiş, până la herbariu. Aici se aflau părinţii bisericii, gânditorii şi autorii clasici din epoca veche şi nouă, dar mai ales o colecţie de dicţionare şi enciclopedii de tot felul. Seara mă întâlneam cu fratele Otho în mica sală, unde în cămin pâlpâia un foculeţ din butuci de vie uscaţi. Când munca din timpul zilei ne fusese cu spor, seara obişnuiam să ne destindem lăsându-ne în voia acelor taifasuri, în cursul cărora păşeşti pe drumuri bătătorite şi admiţi datele şi autorităţile existente. Glumeam pe seama mărunţişurilor din ştiinţă şi pe seama câte unui citat neobişnuit sau frizând absurdul. În aceste jocuri, legiunea sclavilor muţi legaţi în piele sau pergament ne făcea bune servicii.

De cele mai multe ori mă duceam devreme sus în herbariu şi continuam acolo lucrul până după miezul nopţii. La venirea noastră aici, pusesem să se căptuşească bine podul cu scânduri şi instalasem în el lungi şiruri de dulapuri. În sertarele acestora se îngrămădeau cu miile teancuri de foi de ierbar. Numai foarte puţine dintre acestea erau adunate de noi, restul datorându-se unor mâini de mult uscate. Uneori, căutând o plantă, dădeam chiar de câte un plic îngălbenit de vreme, a cărui semnătură pălită fusese scrisă de însuşi maestrul cel mare, Linnaeus. În aceste ceasuri de noapte şi de dimineaţă ţineam şi completam cu multe fişe registrele – pe de-o parte marele catalog de nume ale colecţiei, pe de alta *Mica floră* în care notam cu grijă toate descoperirile din ţinutul Marinei. A doua zi, fratele Otho revedea fişele, confruntându-le cu textul din cărţi, iar multe dintre ele erau completate de el cu desene şi colorate. În felul acesta se dezvolta o operă care ne procura multă plăcere prin însăşi edificarea ei.

Când suntem mulţumiţi, simţirile noastre găsesc îndestulare până şi în cele mai zgârcite daruri ale acestei lumi. Venerasem dintotdeauna imperiul plantelor şi urmărisem minunile lui de-a lungul multor ani de drumeţie. Firește, îmi era familiară clipa ce opreşte bătaia inimii, când intuiam dezvăluirea tainei, pe care o ascunde în ea fiecare sămânţă. Cu toate acestea, splendoarea creşterii vegetale nu mi-a fost niciodată mai aproape decât pe pământul acesta, peste care plutea mireasma unei verdeţi de mult veştejite.

Înainte de a mă culca, mă mai plimbam puţin pe îngusta cărare centrală. Adesea, în aceste ore de la miezul nopţii mi se părea că văd plantele mai luminoase şi mai splendide ca oricând. Simţeam de departe parfumul mărăcinişurilor din văile acoperite cu steluţe albe, pe care-l savuram în iarna-primăvară din Arabia deserta, precum şi adierea de vanilie ce-l înviorează pe drumeţ în arşiţa văduvită de umbră din pădurile de candelabre. Apoi iarăşi se deschideau ca foile unei cărţi vechi amintirile orelor de sălbatică opulenţă – mlaştini fierbinţi, în care înflorea Victoria regia şi dumbrăvi marine, aşa cum pot fi văzute de departe, în faţa coastelor cu palmieri, arzând mocnit la amiază pe catalige palide. Totuşi, nu cunoşteam teama ce ne cuprinde atunci când ne aflăm în faţa abundenţei vegetale ca în faţa unui idol care ne ademeneşte cu mii de braţe. Simţeam că odată cu studiile noastre ne

creşteau şi puterile în stare să ne îngăduie a face faţă forţelor vitale fierbinţi şi a le înfrâina aşa cum conduci din zăbală caii.

Adesea zorii mă prindeau mai înainte de a mă fi întins pe îngustul pat de campanie instalat în herbariu.

5

BUCĂTĂRIA Lampusei pătrundea în interiorul stâncii de marmură. În vremuri trecute, grote similare ofereau protecţie şi adăpost păstorilor, iar mai târziu au fost induse în gospodării asemeni unor odăi de ciclopi. Bătrâna putea fi văzută stând la vatră încă devreme şi fiierbând supa de dimineaţă pentru Erio. Încăperea în care se afla vatra avea pe de lături bolţi încă mai adânci, în care mirosea a lapte, a fructe şi a vinuri picurate pe jos. Intram numai rareori în această parte a schitului Rauten, deoarece apropierea Lampusei îmi trezea un sentiment de stingherealã, pe care preferam să-l evit. În schimb, lui Erio îi era foarte bine cunoscut fiecare colţişor.

Şi pe fratele Otho îl vedeam adesea stând la bătrână, lângă foc. Lui îi datoram, fireşte, fericirea de care aveam parte la vederea lui Erio, copilul născut din dragostea Silviei, fiica Lampusei. Pe vremea aceea slujeam în rândurile cavalerişti1or purpurei, aflaţi într-o campanie menită să fie de folos popoarelor libere de la Alta Plana, dar care mai pe urmă a eşuat. Adesea, când ne îndreptam călări spre trecători o vedeam pe Lampusa stând în faţa colibei ei, iar alături de dânsa pe zvelta Silvia, purtând băsmăluţă roşie şi rochie roşie. Fratele Otho era lângă mine în clipa când am ridicat din praf garoafa pe care Silvia şi-o scosese din par şi-o anumcase în drum, iar după ce ne-am continuat calea mi-a spus, vorbind pe un ton scăzut, batjocoritor şi îngrijorat, să mă feresc de bătrâna şi de tânăra vrăjitoare. Mai mult însă m-a necăjit râsul Lampusei, în timp ce mă urmărea cu privirea, râs pe care l-am găsit neruşinat, ca de codoaşă. Asta nu m-a împiedicat ca foarte curând să trec mereu pragul colibei ei.

După ce, părăsind oastea, ne-am întors la Marina şi ne-am instalat în schitul Rauten, am aflat de naşterea copilului şi despre faptul că Silvia îl părăsise, plecând cu o ceată de străini. Am primit vestea cu neplăcere – mai ales pentru că mă aflam la începutul unui nou capitol din viaţă,

rezervat, după mizeriile campaniei, studiului liniştit.

L-am împuternicit de aceea pe fratele Otho s-o caute pe Lampusa, să stea de vorbă cu ea şi s-o despăgubească, dându-i tot ceea ce va crede că i se cuvine. Cât de uimit am fost când am aflat că adusese copilul şi chiar pe dânsa în gospodăria noastră; şi totuşi pasul acesta s-a dovedit în scurtă vreme a fi fericit pentru noi toţi. O faptă cu bune temeiuri se recunoaşte mai ales după aceea că în ea se desăvârşeşte şi trecutul, aşa că acum iubirea Silviei mi-a apărut într-o lumină nouă. Am recunoscut în sinea mea că o privisem pe ea şi pe mama ei sub stăpânirea unei prejudecăţi şi că, găsind-o uşor, o şi tratasem cu prea multă uşurinţă, aşa cum iei drept sticlă pietrele preţioase ce strălucesc la îndemlână pe drum. Şi totuşi, tot ceea ce e de preţ ajunge în posesia noastră numai din întâmplare – iar lucrul cel mai bun ne revine fără nici o plată.

Desigur, era necesar ca lucrurile să fie puse astfel în bună rânduială, cu firescul ce-l caracterizează pe fratele Otho. După principiul lui, oamenii ce se apropie de noi trebuie trataţi ca nişte descoperiri rare făcute în cursul unei drumeţii. El îi şi numea pe oameni *optimaţi,* cei mai buni, ca să arate că toţi oamenii aparţin aristocraţiei înnăscute a acestei lumi şi că oricare dintre ei ne poate oferi bunul suprem. Vedea în oameni nişte potire ale minunii şi le concedea drepturi princiare, ca unor imagini sublime. Şi cu adevărat, îi vedeam pe toţi cei ce se apropiau de noi dezvoltându-se ca nişte plante ce se trezeau din somnul iernii, nu în sensul că deveneau mai buni, ci în acela că deveneau din ce în ce mai mult ei înşişi.

Îndată după sosire, Lampusa a luat pe seama ei gospodăria. Munca ei progresa cu înlesnire, şi nici chiar în grădină nu avea mâinile legate. În vreme ce fratele Otho şi cu mine făceam grădinărie după anumite reguli, ea punea seminţele în pământ fără să stea pe gânduri şi lăsa buruienile să crească năvalnic, după cum le era voia. Dar cu toate acestea obţinea, cu osteneală puţină, o recoltă de trei ori mai mare decât din semănăturile şi fructele noastre. O vedeam deseori cum privea zâmbind batjocoritor straturile noastre şi tăbliţele ovale de porţelan, pe care fratele Otho caligrafiase în caractere subţiri, de etichetă, genul şi specia. În acele clipe îşi dezvăluia, ca pe un colţ de mistreţ, ultimul dinte incisiv ce-i mai rămăsese.

Deşi îi spuneam, ca şi Erio, mamă-mare, ea nu-mi vorbea decât

aproape numai despre treburile gospodăreşti, şi adesea în cuvinte de-a dreptul aiurite, cum fac menajerele. Nici numele Silviei nu era rostit niciodată între noi. Cu toate acestea nu mi-a făcut plăcere când Lauretta a venit să mă ia în seara de după acea noapte când ne întâlnisem la meterez. Şi totuşi, tocmai în acea împrejurare bătrâna s-a arătat deosebit de voioasă şi ne-a adus în grabă vin, ţelină şi plăcinte dulci, pentru a trata musafira.

În ceea ce-l priveşte pe Erio, simţeam plăcerea firească a paternităţii, ca şi pe aceea spirituală a adopţiunii. Ne era dragă firea lui liniştită, atentă. Ca toţi copiii ce obişnuiesc să imite societatea pe care o văd în mica lor lume, Erio şi-a îndreptat de timpuriu interesul spre plante. Îl vedeam adesea stând îndelung pe terasă, pentru a contempla crinii gata să înflorească, iar când se deschideau, dădea fuga în bibliotecă să-l bucure pe fratele Otho cu această veste. Tot aşa, îi plăcea să şadă dimineaţa lângă bazinul de marmură în care cultivam nuferi din Zipangu, al căror înveliş de pe boboci plesneşte cu un sunet delicat când e atins de cea dintâi rază de soare. Şi în herbariu pusesem un scăunaş pentru el – şedea de multe ori acolo, uitându-se la mine în timp ce lucram. Când îl simţeam tăcut lângă mine, mă stăpânea un sentiment de desfătare, ca şi când lucrurile ar fi căpătat o aură nouă datorită flăcării profunde, voioase ce ardea în trupuşorul lui. Aveam impresia că şi animalele îi căutau apropierea – astfel, ori de câte ori îl întâlneam în grădină, vedeam zburând în jurul lui bondarii roşii, pe care poporul de-acolo îi numeşte găinuşele Friggăi; îi alergau pe mâini şi i se jucau în jurul părului. Foarte ciudat era şi faptul că viperele-lance înconjurau rareori la chemarea Lampusei străchioara, formând ţesătura de foc, în vreme ce când le striga Erio alcătuiau întotdeauna figura aceea în forma unui cerc de raze. Fratele Otho a fost cel dintâi care-a observat lucrul acesta.

Aşa s-a ajuns că viaţa noastră a căpătat o înfăţişare deosebită faţă de planurile pe care le urzisem. Totuşi, am băgat de seamă că deosebirea era prielnică pentru munca noastră.

6

VENISEM cu planul de a ne dedica studiului plantelor, luând-o de la

capăt, aşa că am început – în ordinea statornicită de spirit încă din vechime – cu respiraţia şi hrănirea. Ca toate lucrurile de pe acest pământ, plantele vor şi ele să vorbească, dar ai nevoie de o minte limpede ca să le pricepi limbajul. Deşi în germinarea, înflorirea şi pieirea lor se ascund aspecte înşelătoare, de care nu e lipsită nici o plăsmuire, se poate totuşi intui ce elemente neschimbate sunt închise în lacra aparenţelor. Arta de a-ţi ascuţi în sensul a cesta privirea era numită de fratele Otho capacitatea de a „absorbi timpul" – totuşi, după părerea lui, vidul pur rămâne de neatins dincoace de pragul morţii.

După ce ne instalasem, am băgat de seamă că tema ce ne-o propusesem se extindea, aproape împotriva voinţei noastre. Poate că aerul tare de la schitul Rauten era acela care dădea o orientare nouă gândirii noastre, aşa cum în oxigenul pur flacăra arde mai drept şi e mai luminoasă. După numai câteva săptămâni aveam impresia că obiectele se schimbaseră – iar schimbarea aceasta mi s-a revelat la început ca o lipsă, în sensul că graiul nu îmi mai era îndestulător.

Într-o dimineaţă, în timp ce priveam de pe terasă întinderea Marinei, apa ei mi-a apărut mai adâncă şi mai luminoasă, ca şi când aş fi contemplat-o pentru prima dată cu simţurile netulburate. În aceeaşi clipă am simţit, aproape dureros, cum cuvântul se desprinde de fenomene, aşa cum plesneşte coarda unui arc prea tare curbat. Văzusem o bucăţică din vălul zeiţei Iris ce se bolteşte deasupra acestei lumi, iar din ceasul acela cuvintele nu mi-au mai adus serviciile obişnuite.

Totuşi, în aceeaşi vreme s-a născut în mine un nou simţ de atenţie trează. Asemeni copiilor care caută să apuce pipăind cu mâinile lumina răsfrântă în afară din interiorul ochilor lor, căutam cuvinte şi imagini cu ajutorul cărora să cuprind noua strălucire a lucrurilor, oare mă orbea. Niciodată mai înainte nu bănuisem că *vorbirea* îţi poate procura un asemenea chin, şi totuşi nu mă încerca nostalgia după viaţa mai naivă din trecut. Când ne facem iluzia că într-o zi vom putea să zburăm, saltul stângaci e pentru noi mai de preţ decât mersul lipsit de nesiguranţă pe un drum bătătorit. Aşa se explică desigur şi impresia de ameţeală ce mă stăpânea adesea în timpul acestei activităţi.

Lesne ni se întâmplă ca, păşind pe căi necunoscute, să pierdem măsura. A fost de aceea o fericire că fratele Otho m-a însoţit pe drumul meu, înaintând cu grijă alături de mine. Deseori, când inventasem un

cuvânt, alergam cu tocul în mână jos la el, şi adesea suia el la mine în herbariu, aducându-mi aceeaşi solie. Ne făcea, de asemenea, plăcere să făurim plăsmuiri, pe care le numeam modele – scriam pe un bileţel trei, patru fraze într-un metru uşor. În ele încercam să prindem un ciob din mozaicul lumii, aşa cum sunt montate pietrele preţioase în metale. Şi în ceea ce priveşte modelele, plecam tot de la plante şi necontenit le adăugam mereu altele. În felul acesta descriam lucrurile şi transformările, de la grăuntele de nisip până la stânca de marmură şi de la secunda fugară până la anotimp. Seara ne treceam unul altuia aceste bileţele, iar după ce le citeam, le ardeam în focul din cămin.

În curând am simţit cum viaţa ne dădea ghies înainte şi cum un nou simţământ de siguranţă punea stăpânire pe noi. Cuvântul este rege şi vrăjitor în acelaşi timp. Porneam de la înaltul exemplu al lui Linnaeus, care păşise cu bastonul de mareşal al cuvântului în haosul lumii animalelor şi al plantelor. Stăpânirea lui asupra pajiştilor acoperite de flori şi asupra legiunilor fără de nume ale viermilor se vădeşte a fi mai minunată decât toate imperiile cucerite cu spada.

Şi pe noi ne îmboldea intuiţia că elementele sunt supuse unei anumite ordini. De altfel omul simte instinctiv impulsul să reconstituie creaţiunea prin mijlocirea spiritului său înzestrat cu atât de puţină putere, la fel cum păsările sunt conduse de instinctul de a-şi dura cuiburi. Ceea ce ne răsplătea cu prisosinţă osteneala era concluzia că în hazardul şi haosul de pe acest pământ rezidă veşnic măsura şi regula. *Urcând,* ne apropiem din ce în ce mai mult de taina pe care o ascunde firul de praf. Astfel, cu fiecare pas făcut în sus pe munte, modelul accidental al orizontului păleşte, iar când am atins o înălţime îndestulătoare, de jur-împrejur ne înconjoară, oriunde ne-am fi oprit, inelul pur care ne logodeşte cu eternitatea.

Fireşte, ceea ce făuream astfel, rămânea treabă de ucenici şi modestă silabisire. Şi totuşi buna noastră dispoziţie sporea, aşa cum se întâmplă cu cei care nu se lasă încătuşaţi de treburi vulgare. Regiunea din jurul Marinei şi-a pierdut aureola orbitoare, dar cu toate acestea ni s-a înfăţişat mai limpede, ni s-a dezvăluit *more geometrico*. Zilele curgeau, ca între nişte diguri înalte, mai repede şi cu mai multă vigoare. Uneori, când sufla vântul de apus, presimţeam ceva din voluptatea neumbritei veselii.

Cu deosebire însă ne-am descătuşat întrucâtva de acea teamă care ne înspăimânta şi care, asemeni vălurilor de ceaţă ce urcă din mlaştini, tulbură mintea. Aşa s-a făcut că nu ne-am lăsat baltă munca, atunci când Marele Pădurar şi-a sporit puterea în ţinutul nostru, iar frica s-a lăţit pretutindeni.

7

ÎL cunoşteam de mult pe Marele Pădurar ca fiind un bătrân şef al Mauretaniei. Îl văzusem adesea pe la conventuri şi – în câteva nopţi – stătusem cu el la masa de joc şi chefuisem. Se număra printre acei oameni pe care mauretanii îi socotesc şefi mari, dar îi găsesc şi puţin cam ridilculi – aşa cum, de pildă, e primit la regiment un bătrân colonel de cavalerie în retragere, care se prezintă când şi când venind de pe moşiile lui. Apariţia Marelui Pădurar ţi se fixa în memorie chiar şi prin aceea că fracul său verde brodat cu frunze aurii de ilice atrăgea de indiaită privirile asupra lui.

Bogăţia sa trecea drept uriaşă, iar la serbările pe care le dădea în casa lui de la oraş domnea abundenţa. Se mânca şi se bea la el vârtos, după datina veche, iar tăblia de stejar a marei mese de joc se înjcovoia sub povara de aur. Erau vestite şi partidele asiatice pe care le organiza pentru adepţi, în micile lui vile. Am avut astfel adesea prilejul să-l văd de aproape, simţind cum mă atinge o adiere din vechea putere care-l înconjura venind dinspre pădurile lui. Pe vremea aceea aproape că nu mă stingherea nici rigiditatea făpturii sale, căci cu trecerea timpului toţi mauretanii capătă o tentă de automatism. Trăsătura asta iese la iveală mai ales în priviri. Tot astfel, şi în ochii Marelui Pădurar, mai ales când râdea, se aprindea licărul unei jovialităţi înfricoşătoare. Ca la toţi băutorii bătrâni, ochii săi ardeau cu o flacără ca un abur roşu, dar în ei stăruia şi o exprelsie de viclenie şi de forţă inflexibilă – da, uneori şi de suveranitate. Pe atunci apropierea lui ne era plăcută – trăiam în belşug şi aveam un loc la masa celor puternici din această lume.

Mai târziu l-am auzit pe fratele Otho spunând despre vremea petrecută de noi printre mauretani că o eroare devine greşeală abia atunci când persişti în ea. Cuvintele lui mi s-au părut cu atât mai

adevărate, după ce am reflectat la situaţia în care ne aflam atunci când acest ordin ne-a atras în el. Există perioade de decădere, în care forma imprimată intim vieţii se spulberă. Când trecem printr-o asemenea perioadă, ne bălăbănim încolo şi-ncoace ca nişte fiinţe lipsite de echilibru. Din bucurii tulburi ne scufundăm în dureri tulburi, iar conştiinţa unei frustrări, care nu ne părăseşte niciodată, reflectă mai ademenitor viitorul şi trecutul. Şi astfel ne rotim în vremuri apuse ori în utopii îndepărtate, iar clipa prezentă se iroseşte în van.

Îndată ce ne-am dat seama de acest impas, ne-am străduit să ieşim din el. Ne stăpânea setea de prezent, de realitate, şi ne-am fi vârât în gheaţă şi în foc, ne-am fi azvârlit în neant, numai să ne mântuim de plictiseală. Ca întotdeauna, când îndoiala se asociază cu opulenţa, ne-am convertit la crezul forţei – şi forţa nu e oare pendula eternă care pune în mişcare arătătoarele, fie ziua, fie noaptea? Am început aşadar să visăm despre putere şi supraputere şi despre formele care, orânduite cu isteţime, se orientează una spre cealaltă în lupta mortală a vieţii fie spre prăbuşire, fie spre triumf. Studiam puterea, cu satisfacţie, aşa cum contempli coroziunile provocate de un acid pe oglinda întunecată a unor metale şlefuite. Cu o asemenea înclinaţie, era inevitabil ca mauretianii să se apropie de noi. Am, fost primiţi în ordin de către Capitano, cel care înăbuşise marea răscoală din provinciile iberice!

Cine cunoaşte istoria ordinelor secrete ştie că e greu să le apreciezi amploarea. De asemenea e ştiută fertilitatea cu care iau fiinţă ramurile şi coloniile lor, în aşa fel încât, dacă porneşti pe urmele acestora, te pierzi curând într-un labirint. Aşa stăteau lucrurile şi cu mauretanii. Pentru un novice era ceva cu deosebire ciudat să vadă în încăperile ordinului adepţi din grupări ce se urau de moarte, angajaţi în convorbiri paşnice. Printre ţelurile mauretanilor se număra şi tratarea artistică a treburilor acestei lumi. Ei cereau ca puterea să fie utilizată fără patimă şi într-un mod divin, iar şcolile lor formau un soi de spirite limpezi, libere şi întotdeauna înfricoşătoare. Indiferent dacă acestea activau în cadrul mişcării de revoltă sau în acela al autorităţii constituie – acolo unde învingeau, învingeau ca mauretani, iar mândrul slogan al acestui ordin – *Semper victrix* – se aplica nu membrilor săi, ci şi căpeteniei, doctrinei. Împlântat în epocă şi în curentele ei sălbatice, ordinul şedea nezdruncinat, iar în reşedinţele şi palatele lui piciorul călca pe un teren solid.

Dar ceea ce ne-a făcut să rămânem cu plăcere acolo n-a fost faptul că ne bucuram de tihnă. Când omul îşi pierde reazemul, devine sclavul fricii, iar în vârtejurile acesteia se mişcă asemenea unui orb. La mauretani însă domnea o linişte netulburată, ca în preajma ciclonului. Cine se prăbuşeşte într-o prăpastie trebuie că vede lucrurile cu cea mai mare claritate, ca prin nişte lentile de o extraordinară acuitate. Această privire, dar lipsită de frică, o câştigai în atmosfera Mauretaniei, care era rea din temelii. Tocmai când stăpânea spaima, răceala gândurilor şi distanţarea spirituală sporeau. În timpul catastrofelor domnea buna dispoziţie şi se obişnuia să se facă glume în legătură cu aceste catastrofe, întocmai cum stăpânul unui local de jocuri de noroc glumeşte pe seama pierderilor clienţilor săi.

Pe vremea aceea mi-a devenit clar că panica, ale cărei umbre plutesc necontenit deasupra marilor noastre oraşe, îşi găseşte un pandant în cutezătorul orgoliu al celor puţini, care dau roată asemenea unor vulturi pe deasupra suferinţelor surde. O dată, în timp ce beam cu Căpitano, acesta şi-a aţintit privirea în cupa înrourată ca într-un geam în care se răsfrângeau timpuri trecute şi a spus visător: „Nici un pahar de şampanie n-a fost mai gustos decât acela ce mi s-a oferit lângă maşini în noaptea în care am preschimbat în cenuşă Saguntul". Iar noi ne-am gândit: Mai bine să ne prăbuşim cu ăsta, decât să trăim cu cei pe care frica îi sileşte să se târască prin ţărână.

Dar, uite că bat câmpii. La mauretani se puteau învăţa jocuri ce mai pot încă bucura spiritul pe care nu-l încătuşează nimic şi căruia îi e lehamite până şi de batjocură. La ei lumea se topea devenind o carte poştală, aşa cum sunt gravate pentru amatori, cu mici compase şi instrumente strălucitoare, mânuite cu plăcere. De aceea părea ciudat că în acest cel mai luminos, cel mai lipsit de umbre şi cel mai abstract dintre spaţii dădeai de figuri ca Marele Pădurar. Totuşi, ori de câte ori spiritul liber îşi întemeiază reşedinţe ale domniei, autohtonii i se asociază şi ei, aşa cum şarpele se târăşte spre focul deschis. Ei sunt vechii cunoscători ai puterii şi văd cum bate o oră nouă, care repune pe picioare tirania ce trăieşte dintru început în inima lor. Aşa iau fiinţă în marile ordine gangurile şi bolţile secrete, a căror direcţie n-o ghiceşte nici un istoric. Aşa se dezlănţuie şi luptele cele mai subtile, care ard în interiorul puterii. Lupte între imagini şi idei, lupte între idoli şi spirit.

În asemenea coliziuni, câte unul ajunge să-şi dea seama unde îşi are originea vicleşugul pământului. Aşa mi s-a întâmplat şi mie, când ducându-mă să-l caut pe dispărutul Fortunio, am pătruns pe terenul de vânătoare al Marelui Pădurar. Din acele zile am ştiut care sunt limitele trasate semeţiei şi am evitat să mai trec hotarul întunecat al pădurii, pe care bătrânului îi plăcea s-o numească al său „codru teutoburgic", fiindcă în genere era un maestru în sinceritatea simulată, plină de capcane.

8

CÂND m-am dus să-l caut pe Fortunio, am pătruns pe la liziera din nord a acestor păduri, în vreme ce schitul nostru se afla nu departe de punctul lor sudic, care atinge ţinutul burgund. La întoarcerea noastră am găsit vechea ordine de pe Marina aidoma unei umbre. Până atunci, această ordine dăinuise neschimbată aproape de pe vremea lui Carolus Magnus, căci fie că oştile străine veneau sau plecau, poporul care cultiva acolo viţa de vie îşi păstra necontenit datinile şi legea. Bogăţia şi frumuseţea încântătoare a pământului îmblânzeau curând orice stăpânire, chiar dacă începea cu străşnicie. Aceasta e înrâurirea frumuseţii asupra puterii.

Dar războiul din faţa Altei Plana, care a fost purtat de parcă s-ar fi dus o luptă împotriva otomanilor, a secerat mai adânc. Acest război a bântuit ca un îngheţ ce face să plesnească inima lemnului în copaci, iar efectul acestui dezastru se vădeşte adesea abia după trecerea câtorva ani. Tot astfel, viaţa din regiunea Marinei şi-a continuat cursul. Era viaţa cea dinainte, şi totodată nu mai era aceeaşi viaţă. Câteodată, stând pe terasă şi privind cununile de flori ale grădinilor, simţeam adierea unei ascunse oboseli şi anarhii. Şi tocmai atunci frumuseţea acestei ţări ne mişca inima până la limita durerii. Astfel, mai înainte ca soarele să apună, culorile vieţii strălucesc cu o putere încă mai mare.

În aceste perioade de început aproape că nu auzeam de Marele Pădurar. Era însă ciudat cum el se apropia de noi în aceeaşi măsură în care slăbiciunea sporea şi realitatea pierea. Mai întâi ne-au ajuns la ureche nişte zvonuri, ca o molimă care pustieşte porturi îndepărtate şi se anunţă de obicei printr-un murmur surd. Apoi s-au răspândit veşti, care

treceau din gură în gură, despre abuzuri şi violenţe apropiate, iar în cele din urmă asemenea fapte s-au produs absolut nevoalate şi pe faţă. Aşa cum în munţi o ceaţă deasă prevesteşte vremea rea, tot astfel Marele Pădurar era precedat de un nor de frică. Frica îl ascundea ca un văl, şi sunt convins că aici trebuia căutată forţa lui mai mult decât în el însuşi. El putea să treacă la acţiune abia atunci când lucrurile începeau să se clatine de la sine – în acel moment însă pădurile lui erau prielnice pentru un atac asupra ţării.

Când te urcai pe înălţimea falzlor de marmură, ţinutul asupra căruia îşi întindea puterea putea fi îmbrăţişat cu privirea în întregul lui. Pentru a ajunge pe culme, obişnuiam să ne căţărăm pe treptele înguste tăiate în stâncă începând de la bucătăria Lampusei. Treptele erau spălate de ploi şi duceau pe o platformă ieşită în afară, de unde se vedea de jur-împrejur până departe. Aici ne petreceam câteva ceasuri însorite, când stâncile străluceau în lumini multicolore, căci acolo unde apele de infiltraţie rodeau piatra orbitor de albă, aceasta era tărcată cu dungi roşii şi gălbui. De asemenea, de pe ea cădea, în falduri ample, frunzişul întunecat al iederii, iar în despicăturile umede scânteiau frunzele de argint ale lunariei.

La urcuş, piciorul nostru atingea rugii roşii de mure şi speria şopârlele, care fugeau cu sclipiri verzi pe creste. Acolo unde atârna în afară iarba grasă, înstelată cu genţiane albastre, stânca era încrustată cu druze tivite cu cristale, în ale căror scobituri clipeau visător cucuvele mici. Tot pe acolo cuibăreau şi şoimii iuţi, roşietici ca rugina; păşeam atât de aproape de cuibarele lor, încât le vedeam nările de pe ciocuri, acoperite de o pieliţă fină, ca o ceară albastră.

Aici, pe culme, aerul era mai înviorător decât jos, în căldare, unde coardele de viţă tremurau în strălucirea soarelui. Când şi când, arşiţa împingea în sus câte o pală de vânt, care era captată melodios de crăpături ca de nişte tuburi de orgă şi purta cu ea miresme de roze, de migdale şi de roiniţă. De pe stânea pe care şedeam vedeam acoperişul schitului undeva, în adânc, sub noi. Către sud, dincolo de Marina, se înălţa, apărat de centura lui de gheaţă, ţinutul muntos al liberei Alta Plana. De multe ori piscurile lui erau învăluite de aburul ce se ridica din ape, apoi aerul devenea iarăşi atât de pur, că distingeam trunchiurile zâmbrilor care ajungeau acolo până sus de tot, pe grohotişuri. În

asemenea zile simţeam foehnul, iar peste noapte stingeam focul din casă.

Adesea, privirea noastră se odihnea pe insulele Marinei, pe care le numeam în glumă Hesperidele şi pe ale căror maluri chiparoşii aruncau umbre întunecate. Chiar şi în iernile cele mai aspre, pe aceste insule nu se cunoaşte nici îngheţul, nici zăpada; smochinii şi portocalii dau rod acolo în aer liber, iar trandafirii poartă flori tot anul. Când înfloresc migdalii şi caişii, norodul găseşte o plăcere în a se duce pe insule cu bărcile; acestea plutesc atunci pe apa albastră, ca nişte petale strălucitoare. Dimpotrivă, toamna, de Sîn' Petru, oamenii se îmbarcă din dorinţa de a mânca acolo din peştii care în anume nopţi cu lună plină urcă de la mari adâncimi la suprafaţă şi umplu din belşug năvoadele. Pescarii pândesc aceşti peşti în tăcere, deoarece cred că până şi o şoaptă îi sperie şi că o înjurătură face ca pescuitul să dea greş. În aceste călătorii spre ospeţele cu peşte, oamenii sunt plini de veselie; ei se-ngrijesc să ia de-acasă vin şi pâine, fiindcă pe insule nu-i prieşte viţei de vie. Acolo nu există acele nopţi reci de toamnă, când roua se depune pe ciorchinii de struguri, iar focurile vinurilor câştigă în duh datorită unei presimţiri a pieirii.

În asemenea zile de sărbătoare trebuia să priveşti peste întinderea Marinei, ca să-ţi faci idee de ce înseamnează să trăieşti. Încă din zori răzbătea încoace mulţimea de zgomote – foarte delicat şi clar, aşa cum vezi lucrurile printr-o lunetă întoarsă. Auzeam clopotele din oraşe şi treascurile care salutau intrarea în porturi a luntrilor împodobite cu cununi, apoi iarăşi cântecele mulţimilor pioase ce se-ngrămădeau în faţa icoanelor făcătoare de minuni şi sunetele de flaut ce precedau un alai nupţial. Auzeam larma stăncuţelor în jurul sfârlezelor de pe case, cântatul cocoşilor, chemarea cucului, sunetele cornului de vânătoare, aşa cum le modulează flăcăii, când ies pe poarta cetăţii, ducându-se la vânătoarea cu şoimi. Atât de ciudat răsunau toate acestea în sus spre noi, atât de nebuneşte, de parcă lumea ar fi fost cusută din petice pestriţe, ca o mantie de măscărici – însă şi ameţitor ca vinul băut de dimineaţă.

Jos, în adânc, Marina era înconjurată de o cunună de oraşe mici cu ziduri şi turnuri de piatră de pe vremea romanilor, iar sus dominată de domuri şi castele merovingiene sure de vechime. Între unele şi celelalte se întindeau răzleţe gospodăriile bogate, peste ale căror acoperişuri ţuguiate dădeau roată cârduri de porumbei, apoi morile înverzite de

muşchi, către care toamna vedeai păşind la trap măgari împovăraţi cu saci de-o chilă. Apoi iarăşi fortăreţe, cuibărite pe vârfuri de stâncă, şi mănăstiri, dincolo de ale căror inele iazuri cu crapi.

Când de pe locul nostru înalt priveam spre aceste aşezări, pe care omul şi le ridică pentru apărare, desfătare, hrană şi cinstire, vremurile se topeau amestecându-se intim laolaltă în faţa ochilor noştri. Şi ca din racle deschise ieşeau la iveală, nevăzuţi, morţii. Ei ne sunt întotdeauna pe aproape, atunci când privirea noastră odihneşte plină de iubire pe întinderea ţării cultivate din vechime, iar cum moştenirea lor trăieşte în piatră şi în brazda ogoarelor, tot astfel duhul devotat al strămbunilor e stăpân peste lanuri şi câmpii.

În spatele nostru, către nord, începea Campagna, despărţită de Marina prin falezele de marmură, ca printr-un meterez. Primăvara, acest brâu de pajişti se aşternea ca un covor de flori, pe care păşteau alene cirezi de vite, parcă înotând într-o spumă multicoloră. La amiază, cirezile se odihneau în umbra mlăştinoasă şi răcoritoare a arinilor şi a plopilor tremurători ce formau pe şesul vast insule înfrunzite, din mijlocul cărora suiau adesea norii de fum ai focurilor aprinse de văcari. Se mai vedeau, risipite în depărtări, curţile mari cu grajd şi şură şi cumpenele înalte ale fântânilor, a căror apă umplea adăpătoarele.

Vara, pe-aici era foarte cald şi umed, iar toamna, pe vremea împerecherii şerpilor, fâşia aceasta de pământ semăna cu o stepă aridă, pustie şi pârjolită. La cealaltă margine, ea se pierdea într-un ţinut mlăştinos, în al cărui hăţiş nu se mai zărea nici un semn de aşezare omenească. Ici, colo, pe malul întunecatelor ape mlăştinoase se ridicau doar mici colibe grosolane din stuf, aşa cum se construiesc pentru vânătoarea de raţe, iar în arini erau înjghebate platforme camuflate, ca nişte cuiburi de ciori. Aici Marele Pădurar îşi şi statornicise stăpânirea; în imediata apropiere începea să urce terenul, în care îşi înfigea rădăcinile pădurea bătrână. La liziera acesteia, pe fâşia păşulnilor se mai prelungeau încă, aidoma unor seceri lungi, crânguri pe care poporul le numea coarne.

Acesta era imperiul ce se oferea privirii în jurul falezelor de marmură. De pe culmea lor vedeam viaţa izvorâtă şi legată desigur de o temelie veche, aşa cum butucii de vie se ramifică şi poartă roade. Şi-i mai vedeam de asemenea hotarele: lanţurile de munţi, în care sălăşluia libertatea

înaltă, dar fără bogăţie, printre atâtea popoare barbare, iar către miazănoapte mlaştinele şi terenurile întunecate, din care ameninţa tirania sângeroasă.

De multe ori, stând împreună pe culme ne gândeam de câte lucruri e nevoie mai înainte ca grâul să fie recoltat şi pâinea coaptă, precum şi, firește, mai înainte ca spiritul să-şi poată mişca aripile.

9

ÎN vremurile bune, gâlcevile, care se iscau dintotdeauna în Campagna, aproape că nu fuseseră luate în seamă, şi pe bună dreptate, deoarece ele se ivesc pretutindeni unde sunt păstori şi păşuni de stepă. În fiecare primăvară izbucneau certuri în legătură cu vitele încă neînsemnate cu fierul roşu, apoi hărţuieli pentru terenurile cu apă, îndată ce începea perioada de secetă. Se mai întâmpla ca taurii cei mari, care purtau inele în nări şi provocau coşmaruri femeilor de pe malurile Marinei, să dea năvală în cirezi străine şi să le gonească spre falezele de marmură, la poalele cărora se vedeau albind coarne şi coaste de vite.

Înainte de toate, însă, poporul văcarilor era sălbatic şi neînfrânat. Ocupaţia lor se moştenea, de la începutul începuturilor, din tată în fiu, iar atunci când îi vedeai stând într-un cerc zdrenţăros în jurul focurilor, cu arme în pumni, aşa cum îi creşte natura, îţi dădeai seama limpede ce deosebiţi erau faţă de poporul care cultiva viţa de vie pe coaste. Trăiau ca în vremurile când nu cunoşteau nici casă, nici plug, nici război de ţesut, iar adăpostul lor temporar era înjghebat aşa cum o cerea mişcarea cirezilor. Acestui trai îi corespundeau şi moravurile lor, precum şi un simţ primitiv pentru sfânta dreptate, croit în întregime pe calapodul răzbunării. Aşa se făcea că fiecare omor dezlănţuia un pârjol de răzbunări; existau vrajbe între clanuri şi familii, despre sorgintea cărora orice ştire se stinsese de mult şi care îşi cereau totuşi an de an tributul de sânge. Din această cauză, juzii de pe malurile Marinei obişnuiau să dea pricinilor cu un caracter brutal şi absurd ce le treceau prin mână numele de „cazuri din Campagna”; de asemenea, ei nu-i invitau pe văcari în forum, ci trimiteau comisari în ţinutul acestora. În alte sectoare, jurisdicţia era exercitată de arendaşii magnaţilor şi ai proprietarilor de

moşii, care locuiau în marile conace de pe păşuni. Mai existau însă şi văcari liberi, posesori de pământuri întinse, cum erau cei din familiile Batak şi Belovar.

În relaţiile cu norodul acesta aspru puteai să iei cunoştinţă şi de însuşirile bune ce-i erau proprii. Printre acestea se număra în primul rând ospitalitatea acordată oricui lua loc la focurile lui. Aşa se întâmpla că în cercul văcarilor puteau fi văzute şi chipuri de la oraş, căci Campagna oferea cel dintâi refugiu tuturor celor ce trebuiau să părăsească de nevoie meleagurile Marinei. Aici erau întâlniţi datornici ameninţaţi de închisoare şi studenţi care dăduseră o lovitură prea bine nimerită la un chef, în societatea unor monahi fugari şi a unor vânturălume fără căpătâi. Tineri ce năzuiau după libertate şi perechi de îndrăgostiţi dornici să trăiască în felul păstorilor îşi căutau şi ei bucuroşi adăpost în Campagna.

Aşa se făcea că întotdeauna se ţesea aici o plasă de taine, care trecea dincolo de hotarele ordinii stabilite. Vecinătatea Campagnei, în care justiţia era mai puţin desăvârşită, se arăta prielnică celor ale căror treburi luau o întorsătură neplăcută. Cei mai mulţi se întorceau, după ce timpul şi prietenii buni acţionaseră în favoarea lor, restul piereau în păduri, ea să nu mai fie revăzuţi niciodată. La Alta Plana, însă stăpânea din ce în ce mai mult o mentalitate funestă, ceea ce de altminteri se socotea a fi în mersul firesc al lucrurilor. Aşa pătrunde pieirea în trupurile epuizate adesea prin răni pe care cel sănătos aproape că nu le bagă în seamă.

Cele dintâi simptome nici nu au fost observate. Când au ajuns la noi zvonurile despre tulburările din Campagna, s-a crezut că nu e vorba decât despre o recrudescenţă a vechilor ciocniri iscate de vendete, însă curând s-a aflat că aceste ciocniri purtau pecetea sumbră a unor trăsături noi şi neobişnuite. Astfel, grăuntele de onoare primitivă, care îmblânzise până atunci violenţa, a pierit; a rămas în fiinţă doar nelegiuirea curată! Se părea că în tovărăşiile de clan din păduri pătrunseseră iscoade şi agenţi, ca să le manevreze în folosul unor interese străine. În felul acesta, vechile forme şi-au pierdut sensul. Aşa, de pildă, când la vreo răscruce era găsit un cadavru cu limba spintecată de pumnal, nu exista nici o îndoială că era vorba de un trădător ucis de răzbunătorii aflaţi pe urmele lui. Şi după război puteau fi găsiţi morţi purtând un astfel de semn, dar acum oricine

ştia că e vorba pur şi simplu de victimele unor crime.

Tot aşa, clanurile luaseră întotdeauna tribut, însă stăpânii de pământuri îl plătiseră cu dragă inimă, fiindcă vedeau în el un fel de premiu dat pentru starea înfloritoare a vitelor de pe păşuni. Acum însă cererile se umflau într-un chip de nesuportat, iar când arendaşii vedeau scrisoarea şantajiştilor strălucind înfiptă în stâlpul porţilor, ştiau că n-au altceva de făcut decât să plătească sau să-şi ia lumea în cap. E adevărat, unii se hotărâseră să se opună, dar în aceste cazuri urmaseră jafuri desfăşurate evident după un plan bine chibzuit.

Apoi, câte-o şleahtă, sub conducerea unor oameni din păduri, obişnuia să se ivească noaptea în faţa conacelor, iar dacă nu i se îngăduia să intre, sfărâma cu forţa încuietorile. Acestor bande li se mai dădea şi numele de „viermi de foc", fiindcă doborau porţile cu ajutorul unor grinzi aprinse. Alţii tălmăceau acest nume prin aceea că, după un asalt reuşit, jefuitorii îşi făcuseră obiceiul să tortureze oamenii cu foc, pentru a afla unde stătea ascuns argintul. În toate cazurile se auzeau despre ei lucrurile cele mai bestiale şi mai josnice, de care e în stare omul. Printre faptele menite să lăţească frica se număra şi împachetarea în lăzi sau butoaie a celor ucişi; coletele funeste, sosind cu transporturile de mărfuri din Campagna, erau duse la domiciliul rudelor.

Cu mult mai primejdioasă se arăta a fi împrejurarea că toate aceste fapte strigătoare la cer, care tulburau ţinutul, rămâneau aproape nepedepsite – da, s-a ajuns până acolo, încât nimeni nu mai îndrăznea să vorbească despre ele în gura mare, iar slăbiciunea justiţiei faţă de anarhie devenise absolut vădită. E adevărat, îndată după începutul jafurilor fuseseră trimişi comisari, însoţiţi de pichete de soldaţi, dar la sosirea lor aceştia găsiseră Campagna în plină revoltă, astfel că nu se ajunsese la tratative. Acum, pentru a se opera cu energie, era nevoie să se mobilizeze, potrivit statutului, breslele, fiindcă în ţinuturile care, ca Marina, au o veche istorie a dreptului, calea judecătorească nu e părăsită cu dragă inimă.

Cu acest prilej s-a vădit că cei din Campagna îşi aveau încă mai dinainte reprezentanţii lor în Marina, fiindcă o parte dintre orăşenii reîntorşi de acolo ţineau dintotdeauna în jurul lor o clientelă de văcari, iar o altă parte era legată prin beţia de sânge cu clanurile familiale. Bandele acestea se abătuseră acum şi ele pe calea răului, mai ales acolo

unde ordinea se zdruncinase.

Aşa au început să prospere nişte avocaţi obscuri, care protejau nedreptatea împotriva legii, iar în micile crâşme de prin porturi bandele îşi făceau sălaş în văzul lumii. La mesele lor puteau fi văzute chipuri ca acelea din jurul focurilor de pe păşuni – se ghemuiau văcari bătrâni cu picioarele înfăşurate în piei netăbăcite, alături de ofiţeri, plătiţi de Alta Plana cu jumătate de soldă; tot norodul nemulţumit sau avid de schimbări din ambele laturi ale falezelor de marmură obişnuia să chefuiască aici şi roia ieşind şi intrând ca în nişte sumbre cartiere de stat-major.

Deruta sporea mereu, fiindcă fiii unor notabilităţi şi tineri, care credeau că sosise ceasul unei noi libertăţi, s-au făcut şi ei părtaşi la aceste isprăvi. Existau astfel literaţi care-au început să imite cântecele văcarilor, aşa cum fuseseră auzite până atunci doar lângă leagănele copiilor, lălăite de doicile venite din Campagna, şi care, lepădându-şi costumele de lână şi pânză, puteau fi văzuţi la plimbare pe corso purtând piei lăţoase şi ciomege noduroase.

În aceste cercuri cultura viţei de vie şi a cerealelor a început să fie dispreţuită, iar sălbaticul ţinut al văcarilor să fie socotit sălaşul adevăratelor datini strămoşeşti. Se cunosc acum ideile puţin cam înceţoşate care-i încântă pe fanatici şi s-ar fi putut face haz pe seama lor dacă nu s-ar fi ajuns la un sacrilegiu făţiş, absolut de neînţeles pentru oricine nu şi-a pierdut raţiunea.

10

ÎN Campagna, acolo unde cărările cirezilor mânate la păşunat tăiau hotarele districtelor, se vedeau în multe locuri micii idoli ai văcarilor. Aceşti păzitori ai semnelor de hotar erau ciopliţi neîndemânatic din pietre sau din lemn vechi de stejar şi se simţeau încă de departe din pricina mirosului rânced pe care-l răspândeau. Ofrandele ce li se aduceau constau din scursură fierbinte de unt şi de osânză de pe drob, râcâită cu cuţitul de adus jertfe. Din această pricină, în jurul chipurilor cioplite se vedeau întotdeauna pe pământul verde al păşunilor cicatricile negre ale unor mici focuri. După ce aduceau ofranda, văcarii luau cu ei din aceste

focuri o nuieluşă carbonizată, cu care în noaptea solstiţiului însemnau în acelaşi timp trupul a tot ceea ce trebuia să poarte rod în pântece, fie femeie sau vită.

Când ne întâlneam în asemenea locuri, slujnicele care veneau de la mulsul vacilor îşi trăgeau basmaua peste faţă, iar fratele Otho, care era prieten şi cunoscător al idolilor grădinilor, nu trecea niciodată mai departe fără a le închina o glumă. El spunea că sunt foarte vechi şi-i numea însoţitori ai lui Jupiter în vremea copilăriei acestuia.

Apoi mai era pe acolo, nu departe de Piscul Filler, o pădurice de sălcii plângătoare, în care se afla statuia unui taur cu nări roşii, limbă roşie şi mădularul vopsit în roşu. Locul trecea drept blestemat şi se vorbea că acolo se ţin serbări înspăimântătoare.

Dar cine ar fi putut crede că acum locuitorii din Marina aveau să înceapă şi ei să aducă cinstire idolilor osânzei şi ai untului, care umpleau ugerele vacilor! Iar aceasta s-a întâmplat în case în care jertfele şi aducerea de jertfe erau de multă vreme luate în râs. Aceleaşi spirite ce se socotiseră destul de puternice ca să spulbere ceata celor ce păstraseră credinţa din strămoşi au fost astfel subjugate de vraja idolilor barbari. Imaginea pe care o ofereau în orbirea lor era mai respingătoare decât beţia în miez de zi. În vreme ce se amăgeau că zboară şi se lăudau cu asta, scurmau de fapt în ţărână.

Un semn rău se vădea şi în aceea că zăpăceala s-a extins şi asupra cultului morţilor. În toate timpurile, breasla poeţilor s-a bucurat în Marina de cea mai mare faimă. Poeţii treceau acolo drept liberi aducători de ofrande, iar darul de a face versuri era privit ca un izvor de abundenţă. Faptul că viţa înflorea şi dădea rod, că oamenii şi vitele prosperau, că vânturile neprielnice se împrăştiau şi voioasa bună-înţelegere sălăşluia în inimi – toate acestea erau puse pe seama armoniei sonore din poezii şi cântece. Chiar şi cel mai mic viticultor era convins de asta, precum şi nu mai puţin de faptul că armonia sonoră e înzestrată cu puterea de a lecui.

Atât de sărac nu era nimeni pe acolo încât cele dintâi şi cele mai bune roade din grădina lui să nu ajungă în colibele gânditorilor şi în sihăstriile poeţilor. Din această pricină, oricine se simţea chemat să slujească lumea întru spirit putea să trăiască în tihnă – e adevărat, în sărăcie, însă nu în mizerie. Relaţiile dintre cei ce cultivau ogoarele şi cei ce cultivau

cuvântul stăteau sub semnul aceleiaşi spuse din bătrâni: tot ceea ce avem mai bun, ne e dat de zei fără vreo plată.

Un indiciu al vremurilor bune stă în aceea că atunci puterea spiritului acţionează pe faţă şi în orice împrejurare. Aşa era aici: în alternanţa anotimpurilor, la slujbele religioase de cinstire a zeilor şi în viaţa oamenilor nu era cu putinţă nici o sărbătoare fără poezie. Înainte de toate, însă poetului îi revenea oficiul de judecător al morţilor, pe care şi-l îndeplinea la oricare ceremonie funebră îndată după prohodirea răposatului. În puterea lui stătea să arunce o privire ca de zeu asupra vieţii stinse şi să o preamărească în versuri precum un scufundător scoate din scoică perla.

De când lumea, existau două forme poetice pentru cinstirea morţilor, dintre care cea mai obişnuită era cea elegiacă. Elegia trecea drept o ofrandă cuvenită unei vieţi duse legiuit, între amărăciune şi bucurie, aşa cum ne e dată nouă, oamenilor. Tonul ei era cel al jalei, dar şi al deplinei certitudini ce aduce mângâiere inimii în suferinţă.

Exista apoi aşa-numitul *eburnum,* rezervat în antichitate pentru cei ce răpuneau monştrii care-şi aveau sălaşul în preajma aşezărilor omeneşti, prin mlaştini şi văgăuni. Clasicul *eburnum* trebuia rostit cu o seninătate sublimă, augustă; el se încheia prin *admiratio,* în vreme ce dintr-o cuşcă sfărâmată un vultur negru se înălţa în văzduh. Pe măsură ce vremurile au devenit mai blânde, acest *eburnum* a fost acordat şi celor numiţi promotori sau optimaţi. Poporul a ştiut întotdeauna cine se număra printre aceştia, deşi odată cu rafinarea vieţii s-au schimbat şi trăsăturile admirate la înaintaşi.

Acum însă s-a întâmplat pentru prima dată să se iţte certuri în legătură cu felul cum vorbeau judecătorii celor morţi. Anume, odată cu alianţele, în oraşe au pătruns şi vrajbele vendetelor din Campagna. Ura s-a extins şi aici cu putere, ca o molimă care găseşte un teren încă neatins de ea. Grupările se atacau noaptea şi cu arme josnice, iar asta numai pentru că Wenzel fusese ucis cu o sută de ani înainte de către Jegor. Dar ce însemnătate mai au motivele, atunci când ne cuprinde orbirea. Astfel, în curând nu mai trecea nici o noapte în care straja să nu dea pe străzi şi prin hanuri de morţi, printre care unii cu răni mişeleşti şi nu de spadă – ba chiar unii tăiaţi în bucăţi cu o furie oarbă.

În aceste lupte, care duceau la o adevărată vânătoare de oameni, la

încăierări şi incendieri, partizile au pierdut orice măsură. Curând aveai impresia că făptaşii aproape că nu se mai considerau oameni, iar limba lor s-a împănat cu vorbe din vocabularul verminei care trebuie înlăturată, nimicită, stârpită cu fum. Ei nu se înduplecau să admită că s-a săvârşit un asasinat decât de către adversari, şi ridicau în slăvi ceea ce partea cealaltă socotea vrednic de dispreţ. Unii considerau că morţii celorlalţi sunt aproape nedemni să fie îngropaţi fie şi noaptea şi fără lumină, dar pentru ai lor cereau să se poarte năframa de purpură, să răsune un *eburnum* şi să zboare vulturul care duce chipul eroilor şi al vizionarilor la zei.

Fireşte, nici unul dintre marii cântăreţi nu s-a arătat gata de o asemenea profanare, chiar dacă i s-a oferit grămezi de aur. Atunci au fost aduşi flaşnetarii care cântă pentru danţ pe la târnosirile de biserici, precum şi cântăreţi din ţiteră orbi, care-şi fac veacul la tricliniile din lupanare, înveselind oaspeţii beţi cu cântări despre scoica Venerei sau despre mâncăul Hercule. Astfel, luptătorii şi barzii erau vrednici unii de ceilalţi.

Se ştie însă că poezia este incoruptibilă. Datorită coloanelor şi porţilor ei invizibile, focurile nimicirii nu pătrund în ea. Cei pomeniţi au fost astfel nişte înşelători înşelaţi, care şi-au făcut iluzia că ofrandele de jertfă de rangul unui *eburnum* ar putea fi o marfă cumpărată cu bani. Am luat parte doar la cea dintâi ceremonie funebră de acest fel şi am văzut întâmplându-se ceea ce ne aşteptam să se întâmple. Năimitul care trebuia să păşească peste arcada de foc diafan a poeziei a început de îndată să se bâlbâie şi s-o ia razna. Apoi însă limba i s-a dezlegat şi insul s-a reîntors la iambii josnici ai urii şi ai răzbunării, care pâlpâiau în ţărână. La acest spectacol am văzut mulţimea în veşmintele sărbătoreşti, roşii, care se poartă la *eburnum,* precum şi magistraţii şi clerul în odăjdii. De obicei când se înălţa vulturul, domnea liniştiea; acum, însă, au izbucnit ovaţii sălbatice.

La aceste zbierete ne-a cuprins jalea, iar odată cu noi şi pe alţii, deoarece simţeam că bunul spirit al strămoşilor de demult părăsise Marina.

11

S-AR mai putea înşira încă multe alte semne prin care se manifesta decăderea. Acestea – semănau cu spuzeala ce apare, dispare şi iarăşi revine. Între timp mai erau presărate şi zile senine, în care totul părea ca mai înainte. Tocmai asta era una din măiestrele calităţi ale Marelui Pădurar: el administra frica în doze mici, pe care le sporea mereu şi al căror scop era paralizarea rezistenţei.

Rolul pe care-l juca el în aceste tulburări urzite foarte subtil în pădurile sale era acela al puterii organizatoare, căci în timp ce agenţii săi mai mărunţi, care lucrau în mijlocul grupărilor de văcari, alimentau anarhia, iniţiaţii pătrundeau în funcţii şi magistraturi, chiar şi în mănăstiri, fiind consideraţi acolo nişte spirite viguroase, care aveau să pună plebea cu botul pe labe. Marele Pădurar se asemăna astfel cu un doctor rău, care mai întâi agravează durerea, pentru ca mai apoi să-i facă bolnavului inciziile pe care şi le plănuise în minte.

Evident, printre magistraţi existau şi capete care-şi dădeau seama de jocul acesta, dar le lipsea puterea să-l împiedice. În Marina fuseseră ţinute dintotdeauna în solde trupe străine şi atâta vreme cât lucrurile se aflaseră în ordine, acestea aduseseră bune servicii. Acum, când conflictele ajunseseră până pe maluri, fiecare căuta să-i câştige de partea lui pe lefegii, iar Biedenhorn, comandantul lor, ajunsese peste noapte la mare preţ. Te puteai prea puţin bizui pe el să acţioneze împotriva unei întorsături care-i era atât de favorabilă; mai curând a început să se lase greu şi-şi ţinea trupele în rezervă ca pe o sumă de bani dată cu dobândă. Se baricadase cu ele într-o veche fortăreaţă din bastion şi trăia acolo ca în sânul lui Avram. Aşa îşi aranjase sub bolta marelui turn o încăpere pentru băutură, unde sta adăpostit de ziduri, chefuind în voie. Pe geamul multicolor al ferestrei se vedea blazonul lui, două coarne cu deviza:

„Cupa plină! Ia şi-nchină!”

Locuia în această sihăstrie, plin de acea jovială perfidie nordică, subapreciată cu atâta uşurinţă, şi îi asculta cu o îngrijorare bine simulată pe cei veniţi să i se jeluiască. La chiolhanuri obişnuia să se aprindă,

vorbind despre dreptate şi ordine – dar nu era văzut niciodată intervenind cu adevărat. Pe sub mână avea relaţii nu numai cu clanurile familiilor, ci şi cu căpitanii Marelui Pădurar, pe care-i ospăta la zaiafete pe socoteala Marinei. Cu aceşti căpitani din păduri el juca obştilor o farsă urâtă. Prefăcându-se că are nevoie de ajutor, le trecea căpitanilor şi oamenilor lor de strânsură de prin păduri serviciul de pază din districtele regiunii. Cu asta, teama s-a înstăpânit pe deplin şi şi-a pus masca ordinei.

Contingentele aflate la dispoziţia căpitanului erau la început restrânse şi fuseseră puse în acţiune izolat, cu rol de jandarmerie. Aceasta s-a făcut în primul rând cu vânătorii, pe care-i vedeam deseori patrulând în jurul sihăstriei Rauten şi care, din păcate, îşi luau gustarea de după masă şi în bucătăria Lampusei. Erau nişte lepădături din codru aşa cum scrie la carte, inşi mărunţi, clipind mereu şi cu nişte bărbi lungi, negre, pe un obraz ciupit de vărsat; vorbeau un argo german care-şi însuşise ce-i mai rău în toate limbile şi părea frământat din glod îmbibat cu sânge.

I-am văzut înarmaţi cu arme josnice, cu laţuri, capcane şi pumnale încovoiate, cărora le spuneau lăsătoare de sânge; de cele mai multe ori erau împopoţonaţi de jur-împrejur cu animale mărunte. Astfel se năpusteau asupra marilor şopârle perlate de pe scara noastră de la falezele de marmură; le prindeau în felul cunoscut din vechime, cu un laţ subţire mânjit cu salivă. Aceste animale frumoase, verzi-aurii, punctate cu steluţe albe luminoase ne bucuraseră adesea ochii, mai ales atunci când le zăream în frunzişul rugilor de mure, care acopereau stâncile ca o urzeală de lujeri roşii. Pieile lor erau foarte dorite de curtezanele pe care bătrânul le ţinea pe la conacele sale; muscadinii şi filfizonii lui puneau să li se facă din aceste piei centuri şi teci fine. Astfel, aceste minunate făpturi verzi erau urmărite fără milă şi căzeau victime ale unor orori cumplite. Da, hingherii ăştia nu-şi dădeau măcar osteneala să le omoare, ci le jefuiau de piele încă vii, lăsându-le să fugă ca nişte fantome albe în jos pe stânci, ca să se sfârşească la poalele acestora în chinuri. Adâncă e ura care arde, în inimile josnice, împotriva frumosului!

Asemenea pozne de braconieri nu erau totuşi decât un pretext pentru a spiona prin curţi şi prin case, dacă nu cumva mai trăieşte prin ele vreun rest de libertate. După aceea se repetau faptele banditeşti, cunoscute din Campagna, iar locatarii erau ridicaţi în timpul nopţii. De unde erau duşi

nu se mai întorcea nimeni, iar ceea ce auzeam şuşotindu-se în popor despre soarta lor ne amintea de leşurile şopârlelor perlate, pe care le găseam jupuite pe stânci, şi ne umplea inima de jale.

Apoi se iveau şi pădurarii, pe care-i vedeai deseori făcându-şi de lucru pe coastele cu vii şi pe coline. Se părea că măsoară din nou regiunea, fiindcă puneau să se sape gropi în teren şi plantau pari cu semne runice şi simboluri în formă de animale. Felul în care se mişcau pe câmp şi pe haturi era încă mai uluitor decât acela al vânătorilor, fiindcă ei trasau limite pe pământul cultivat din vechime de parcă ar fi fost pârloagă, fără să ţină seama nici de drumuri, nici de hotare. Nu salutau nici sfintele chipuri. Cutreierau bogata ţară, ca pe un ţinut nedesţelenit şi lipsit de binecuvântare.

Din asemenea indicii se putea ghici la ce te mai puteai aştepta de la bătrânul care sta la pândă în adâncul pădurilor lui. Pe el, care ura plugul, grânele, viţa de vie şi animalele domestice şi căruia îi erau nesuferite aşezările omeneşti în plină lumină, ca şi existenţa umană în văzul lumii, nu-l interesa stăpânirea unor asemenea bogăţii. Lui îi sălta inima de bucurie abia atunci când pe ruinele oraşelor înverzea muşchiul şi iedera şi când pe sub bolţile în cruce, crăpate, ale domurilor fâlfâiau din aripi, sub razele de lună, liliecii. Ultimii săi copaci mari trebuiau să-şi scalde rădăcinile pe malurile Marinei, iar pe deasupra coroanelor lor stârcul alb trebuia să se întâlnească cu barza neagră, care zbura dinspre sectoarele de stejari către mlaştină. În pământul negru al viilor mistreţii trebuiau să scurme cu colţii, iar pe iazurile mănăstirilor să dea roată biberii, atunci când pe poteci ascunse sălbăticiunile se-ndreaptă în amurg, vâslind cu putere, spre adăposturi. Iar pe margini, acolo unde copacii nu prindeau rădăcini în mlaştini, trebuia ca în primăvară să-şi înfigă ciocul sitarul, iar târziu toamna sturzul să umble după boabe roşii.

12

MARELUI PĂDURAR nu-i erau dragi nici gospodăriile săteşti, nici sihăstriile poeţilor, nici oricare loc unde se muncea cu chibzuinţă. Cei mai buni oameni ce-şi aveau sălaşul pe teritoriile lui erau încă un soi de inşi grosolani, a căror bucurie de a trăi consta în a spiona şi a aţâţa şi care

erau devotaţi bătrânului precum fiii faţă de tată. Aceştia erau băştinaşi ai păşunilor, în vreme ce josnicii vânători, pe care-i vedeam la Marina, veneau din nişte cătune pe care bătrânul le întreţinea în adâncul desişurilor de brazi.

Fortunio, care cunoştea cel mai bine domeniul bătrânului, îmi povestise că aceste cătune erau nişte sălaşuri formate din colibe înnegrite de vreme – aveau ziduri ridicate din lut şi stuf tocat şi acoperişuri ţuguiate din muşchi veşted. Acolo locuia în deplină libertate, ca în nişte vizuini de viezure, un neam de oameni tuciurii. Chiar când norodul acesta pribegea pe cine ştie unde, în cuiburile şi speluncile lui tot mai rămânea o mână dintre ei, aşa cum în cutiile de piper stratul de pe fund este păstrat întotdeauna, pentru aromă.

În aceste funduri de pădure se refugiaseră toţi cei scăpaţi cândva de la pieire în vremuri de război sau de pace în ţară – huni, tătari, ţigani, albigenzi şi membri ai unor secte eretice de tot felul. Acestora li se alăturaseră cei ce se smulseseră de-a lungul anilor din mâna temnicerilor şi a călăilor, grupuri risipite din marile cete de tâlhari venite din Polonia sau de pe Rinul inferior, precum şi femei care nu fac altă muncă decât cu partea de trup pe care se stă şi pe care aprozii le mătură, alungându-le pe poarta cetăţii.

Magicienii şi vrăjitorii, salvaţi de rug, îşi instalau aici vetrele pentru farmece; printre iniţiaţi, veneţieni şi alchimişti, aceste sate necunoscute treceau drept refugii ale artei negre. În mâna lui Fortunio am văzut un manuscris, provenit de la rabinul Nilüfer, care, izgonit din Smirna, fusese în pribegiile lui şi oaspete al aşezărilor din păduri. Din scrierea aceasta reieşea că istoria universală se oglindea aici ca în nişte băltoace tulburi, pe malurile cărora cuibăreau şobolani. În acelaşi manuscris se găsea şi cheia pentru unele dintre tainiţele lor întunecate; astfel, se spunea că maestrul Villon, alungat din Perouard, îşi găsise azil într-unul din aceste cuiburi din desişul de brazi, în care se afla şi reşedinţa calicilor numiţi în evul mediu *coquillards,* ca şi a multor altor bresle de indivizi dubioşi. Mai târziu, aceştia s-au strămutat în Burgundia, dar desişurile de-aici au rămas întotdeauna un loc de refugiu.

Toată scursura adunată din deosebite părţi ale lumii în sânul pădurilor era redată de ele cu dobândă şi cu dobândă la dobândă. Din ele ieşeau mai întâi acei josnici vânători, care se ofereau să stârpească

monştrii din case şi de e câmpii; aşa cum socotea Nilüfer, acesta era locul unde pierise fluieraşul din Hameln cu copiii. Cu aceste cete, jaful şi conflictele se extindeau pretutindeni. Totuşi, din păduri proveneau şi înşelătorii cilibii, putând fi găsiţi chiar şi pe la curţile princiare, care apăreau cu trăsuri şi servitorime. În felul acesta, pe căile lumii se revărsa de aici un fluviu de sânge negru. Oriunde se petrecea o fărădelege şi o manifestare de invidie, trebuia să se afle de faţă şi un ins din aceste bresle ticăloase – ca şi în horele de pe colinele cu spânzurători, unde vântul îi face pe nenorociţi să dănţuie în aer.

Pentru toţi aceştia, bătrânul era Marele Şef, căruia îi sărutau pulpana vestonului roşu de vânătoare sau carâmbul cizmei, când era călare. La rându-i, el se purta cu acest norod după bunul plac şi uneori, atunci când părea să se fi înmulţit peste măsură, punea să fie aninaţi în copaci, ca nişte cocoşari, câteva duzini. În rest, adunătura putea să locuiască şi să se ospăteze pe pământurile lui după cum îi era cheful.

Ca protector al patriei vagabonzilor, bătrânul avea o putere mare, tainică şi ramificată până departe şi dincolo de hotare, în restul lumii. Întotdeauna, acolo unde zidurile clădirilor, aşa cum le înălţa ordinea omenească, crăpau, dădea năvală numaidecât progenitura din cuibarul lui, ca un miceliu de ciuperci. Ea uneltea şi acţiona oriunde slugile refuzau să dea ascultare moştenitorilor unei gospodării, unde se isca o revoltă pe vase în furtună, unde un rege aflat în război era lăsat în voia sorţii.

Numai Marele Pădurar era bine slujit de asemenea forţe. Când îi primea în locuinţa sa de la oraş pe mauretani, era înconjurat de o mulţime de slujitori – vânători în livrea verde, lachei în frac roşu şi escarpini negri – de slujbaşi ai casei şi oameni de încredere de tot felul. La asemenea petreceri se simţea o undă din atmosfera de comoditate care-i plăcea bătrânului în pădurile lui; sala vastă era caldă şi strălucitoare – nu ca luminată de razele soarelui, ci de flăcări şi de aurul ce sclipeşte în peşteri.

Aşa cum în creuzetele alchimiştilor iradiază diamantul extras din jarul unor cărbuni de rând, tot astfel în cuiburile din păduri creşteau din când în când femei de o aleasă frumuseţe. Ca toţi cei ce trăiau în păduri, femeile acestea erau bunurile lui, iar în alaiul ce-l însoţea în călătorii ducea cu el întotdeauna câteva lectici. Atunci când îi avea ca oaspeţi în

vreuna din micile lui case din faţa porţilor pe tinerii mauretani şi era bine dispus, se întâmpla să scoată la vedere odaliscele, ca şi altele dintre lucrurile sale de preţ. Poruncea să fie chemate în camera de biliard, unde oaspeţii se aflau adunaţi, după o masă îmbelşugată, la un păhărel de rachiu de ghimber, şi li se dădeau bilele, să joace. Atunci trupurile goale puteau fi văzute aplecându-se în licărirea roşie pe postavul verde, încovoindu-se şi răsucindu-se încet în feluritele poziţii cerute de joc. În privinţa aceasta, din pădurile lui se auzeau lucruri încă mai deşucheate, puse la cale când se întorcea după lungi hăituieli pe urmele vulpii, ale cerbului, ale ursului, şi când chefuia în vreun luminiş împodobit cu arme şi coarne de cerb, cocoţat într-un post de pândă înjghebat din crengi mânjite de sânge.

Pe lângă toate, aceste femei îi slujeau ca păsări de momeală de cel mai ales soi, pretutindeni unde el era amestecat în vreo afacere. Cine se apropia de înşelătoarele flori răsărite din mlaştină, cădea sub o înrâurire fatală; de altfel, pe când ne aflam printre mauretani, am şi văzut prăbuşindu-se câte unul căruia îi surâdea un destin mare – căci în astfel de capcane se prind în primul rând minţile superioare.

Aşa era alcătuit efectivul care urma să populeze ţinutul, atunci când bătrânul va fi devenit pe deplin stăpân peste Marina. La fel, când grădinile sunt pustiite de duşmani, locul fructelor nobile e luat de lauri, maci şi măselariţe. Apoi, în locul aducătorilor de jertfe constând din pâine şi vin, aveau să se ridice pe socluri idolii străini – Diana, redusă în mlaştini la rolul unui simbol al fertilităţii sălbatice şi împopoţonată acolo cu sâni de aur în formă de ciorchine precum şi nişte chipuri oribile cu gheare, coarne şi colţi, care stârneau spaima şi cereau jertfe nevrednice de oameni.

13

AŞA stăteau lucrurile în al şaptelea an după măcelul de la Alta Plana, iar în această campanie am readus relele care pustiau ţara. E adevărat, am luat parte şi noi doi la campanie şi, luptând în rândurile cavalerilor purpurei, am participat la măcelul din faţa trecătorilor – dar numai pentru a ne salva viaţa, iar în această situaţie ne preocupa să lovim, nu să

reflectăm unde era dreptatea şi unde nedreptatea. Cum însă îţi e mai uşor să-ţi oferi braţul decât inima, gândul nostru rămânea la acele popoare care-şi apărau cu atâta curaj libertatea strămoşească şi vedeam în victoria lor mai mult decât un întâmplător noroc în luptă.

La Alta Plana găsisem şi găzduire, căci în faţa trecătorilor tânărul Ansgar, fiul proprietarului de la Bodan-Alp, căzuse în mâinile noastre şi schimbase cu noi daruri. De pe terasă zăream departe de tot pământul de la Bodan-Alp ca o păşune albastră, ascunsă adânc în marea gheţarilor dantelaţi, iar gândul că la conacul de-acolo, din vale, erau pregătite la orice ceas pentru noi, ca pentru nişte fraţi, masă şi casă, ne dădea un sentiment de siguranţă.

După ce am încuiat din nou armele în încăperea ce le era destinată, în casa părinţilor noştri, sus în Nord, a pus stăpânire pe noi gândul de a duce o viaţă purificată de forţă şi ne-am reamintit de vechile noastre studii. Am venit la mauretani ca să ne luăm cu adânc respect rămas bun şi am fost transferaţi în tagma festivă, dându-ni-se panglica neagră-roşie-neagră. Ca să urcăm până sus în ierarhia acestui ordin nu ne lipsea desigur nici curajul, nici capacitatea de judecată. Ne-a fost însă refuzat darul de a privi în jos spre suferinţele celor slabi şi anonimi, aşa cum privesc senatorii, de pe băncile lor, în arenă. Dar cum s-o faci, când cei slabi nesocotesc legea şi, orbiţi, deschid cu propria-le mână zăvorul tras spre apărarea lor? Iată de ce nu le puteam face nici un fel de reproşuri nici mauretanilor, căci dreptatea şi nedreptatea erau acum pe de-a-ntregul amestecate, serbările se arătau nu prea vesele, iar vremurile erau coapte pentru lucruri de spaimă. Ordinea omenească se aseamănă cu cosmosul prin aceea că, pentru a se naşte din nou trebuie să se scufunde din când în când în foc.

Am făcut aşadar bine că ne-am îndepărtat de conflictele în care nu se putea câştiga nici o faimă, şi ne-am întors în pace la Marina, ca să ne dedicăm pe malurile luminoase florilor, în ale căror trecătoare semne multicolore se odihneşte, ca în nişte tainice hieroglife, eternitatea, şi care se aseamănă cu orologiile pe care se poate citi în totdeauna ceasul exact.

Dar casa şi grădina abia fuseseră aranjate, iar munca noastră propăşea în aşa fel încât se şi arătau primele ei roade, când licărirea pârjolurilor de pe frontul Campagnei a şi început să pâlpâie în sus, spre falezele de marmură. Când harababura a cuprins şi Marina, ne-am văzut siliţi să

strângem veşti ca să ne punem la curent cu felul şi gravitatea pericolului.

În Campagna îl aveam pe bătrânul Belovar, căruia îi ziceam în glumă „arnăutul" şi de care dădeam adesea în bucătăria Lampusei. Venea aici cu buruieni şi rădăcini rare, pe care femeile lui le scoteau din pământul gras al păşunilor şi pe care Lampusa le usca pentru băuturile şi mixturile ei. Din această pricină ne împrietenisem cu el şi goleam împreună câteva oale cu vin, stând pe banca din tinda bucătăriei. Puteai să ai deplină încredere în dânsul în ceea ce priveşte toate numele date de popor florilor, dintre care el ştia să recunoască un mare număr; îl ascultam cu plăcere, ca să ne îmbogăţim lista de sinonime. Cunoştea şi locul unde creşteau soiuri rare – ca ouăle-popii, care înfloresc în tufe cu miros de ţap, sugătoarea, al cărui limb are forma corpului omenesc, şi floarea-cucului, ale cărei flori se aseamănă cu ochiul panterei. Aşa se făcea că îl rugam deseori să ne însoţească, atunci când adunam plante dincolo de stâncile de marmură. Cunoştea acolo toate drumurile şi potecile până la păduri; iar atunci când s-au stabilit aici văcarii, tovărăşia lui s-a arătat în primul rând a fi o protecţie sigură.

În bătrânul acesta se întrupau bunurile cele mai de preţ pe care le aveau de oferit pământurile păşunilor – firește, de altă natură decât acelea imaginate de muscadini, care credeau că descoperiseră în poporul văcarilor pe omul ideal celebrat de ei în versuri trandafirii. Bătrânul Belovar era septuagenar, înalt, slab, avea o barbă albă care contrasta ciudat cu părul negru de pe cap. Pe chipul lui îţi atrăgeau atenţia cu deosebire ochii negri, care învăluiau terenul până departe, iscodindu-l cu agerime de şoim, dar care la mânie străluceau ca privirea lupului. Bătrânul purta inele de aur în urechi şi era gătit cu o basma roşie şi o centură tot roşie, care lăsa să se vadă mânerul şi vârful unui pumnal. Pe lemnul prăselelor acestei arme vechi erau săpate unsprezece crestături vopsite în roşu cu zeamă de roibă.

Când l-am cunoscut, bătrânul tocmai îşi luase a treia nevastă, o femeiuşcă de şaisprezece ani, pe care o ţinea cât se poate de bine şi desigur o şi bătea, când era beat. Atunci când se pornea să vorbească despre luptele iscate de vendetă, ochii lui începeau să arunce scântei, iar noi înţelegeam că inima duşmanului îl atrăgea ca un magnet nemaipomenit de puternic, atâta vreme cât bătea vie, şi că amintirea acestor acte de răzbunare făcea din el un cântăreţ, aşa cum existau atâţia

prin Campagna. Când oamenii beau acolo, în jurul focului, închinând pentru zeii păstoreşti, se întâmpla adesea ca unul din cerc să se ridice şi să proslăvească în cuvinte inspirate omorul săvârşit de el asupra duşmanului.

Cu timpul, ne-am obişnuit cu bătrânul şi-l priveam cu drag, aşa cum suporţi cu plăcere lângă tine un câine devotat, deşi firea de lup continuă să mocnească în sângele lui. Chiar dacă sălbaticul foc subteran ardea cu flăcări în el, totuşi firea lui era curată, lipsită de orice trăsătură vrednică de ocară, din care pricină şi ura forţele întunecate ce răzbăteau din păduri în Campagna. De altfel am şi observat în curând că această viaţă aspră nu era lipsită de virtuţi; binele era în ea mai fierbinte decât îl cunoşteam în oraşe. Astfel, prietenia se arăta a fi în sufletul lui mai mult decât un sentiment; ardea cu vâlvătăi, tot atât de neşovăielnică şi de neîmblânzită ca şi ura. Am simţit-o şi noi, atunci când fratele Otho l-a scăpat pe bătrân cu obrazul curat dintr-o afacere urâtă, în care-l încurcaseră în primii ani avocaţii din Marina. Din clipa aceea Belovar a început să ne închidă în inima lui, iar ochii săi se luminau încă de departe, când ne vedea.

În curând a trebuit să ne ferim a ne exprima în preajma lui vreo dorinţă, fiindcă ar fi fost în stare să se vâre până şi în cuibul condorului, ca să ne facă o bucurie, aducându-ne puii acestuia. Puteam dispune de el în orice clipă ca de o armă bună, pe care o ţii în mână; am recunoscut în el acea forţă de care dispunem atunci când un altul ni se dăruieşte cu trup şi suflet şi pe care oamenii o pierd o dată cu progresul civilizaţiei.

Astfel, numai datorită prieteniei lui Belovar ne simţeam bine apăraţi de primejdiile ce ameninţau dinspre Campagna. În unele nopţi, când şedeam liniştiţi la lucru în bibliotecă şi în herbariu, licărirea incendiilor împurpura muchia falezelor de marmură. De multe ori fărădelegile ne erau atât de aproape, încât, când bătea vântul de nord, larma lor răzbătea până sus la noi. Auzeam atunci izbiturile berbecelui cu care era sfărâmată poarta vreunei gospodării şi mugetul jalnic al vitelor din grajdurile cuprinse de flăcări. Vântul ne aducea încoace şi hărmălaia stinsă a vocilor şi sunetul clopotelor trase în micile capele de casă – iar când toate acestea amuţeau deodată, urechea continua să stea încă multă vreme la pândă în noapte.

Ştiam totuşi că sihăstria noastră de la Rauten nu era ameninţată de

nici o nenorocire, atâta vreme cât bătrânul văcar locuia în stepă cu neamurile lui sălbatice.

14

PE frontul dinspre Marina al falezelor de marmură puteam conta, dimpotrivă, pe sprijinul unui călugăr creştin, pater Lampros de la mănăstirea Maria Lunaris, venerată în popor ca *Falcifera* (purtătoarea de seceră). În aceşti doi bărbaţi, văcarul şi monahul, ieşea la iveală diferenţierea pe care pământul o determină între oameni nu mai puţin decât între plante. În bătrânul erou al vendetei trăiau pârloagele păşunilor, în care nici un fier de plug încă n-a tăiat vreodată brazdă, aşa cum în preot trăia pământul afânat al viilor, mărunţit de-a lungul a sute de ani prin grija mâinii omeneşti până la fineţea nisipului din clepsidră.

Despre pater Lampros au auzit mai întâi de la cei din Upsala, şi anume de la Ehrhardt, care lucra acolo în calitate de custode al herbariului şi care ne aproviziona cu material pentru lucrările noastre. Pe vremea aceea ne ocupam cu modul în care se segmentează, prin poziţia axelor, cercul ce se află la baza tuturor figurilor organice – şi în ultimă instanţă cu cristalismul, care dă invariabil sens creşterii, aşa cum cadranul dă sens arătătoarelor ceasului. Într-un rând Ehrhardt ne-a comunicat că aproape de noi, la Marina, locuieşte însuşi autorul frumoasei opere despre simetria fructelor – Phyllobius, pseudonim sub care se ascundea numele adevărat al lui pater Lampros. Cum această veste ne-a trezit curiozitatea, i-am făcut călugărului o vizită la mănăstirea Fălciferei, după ce îi scrisesem un bileţel.

Mănăstirea se afla atât de aproape de noi, încât de la schitul Rauten îi puteam vedea vârful turnului. Biserica mănăstirii era loc de pelerinaj, iar drumul către ea ducea peste păşuni domoale pe care pomii bătrâni se îmbrăcaseră atât de splendid în veşmântul lor floral, încât pe albul acestora nu se ivea aproape nici o frunzuliţă verde. Fiind dimineaţă, în grădinile răcorite de vântul dinspre lac nu se vedea nici un om, şi totuşi forţa ce trăia în flori însufleţea în aşa măsură atmosfera, încât aveai impresia că păşeşti prin grădini vrăjite. Curând am văzut în faţa noastră mănăstirea, care ne privea de departe, de pe o colină, cu biserica ei

construită într-un stil luminos. Am auzit încă de departe răsunând orga, care acompania cântecul pelerinilor întru cinstirea icoanei.

Când, conduşi de portar, am trecut prin biserică, ne-am înclinat şi noi în faţa icoanei făcătoare de minuni. Am privit femeia înaltă stând pe un tron de nouri, cu picioarele odihnindu-se pe un scăunel aşezat pe o lună subţire, în a cărei seceră era zugrăvit un chip ce privea spre pământ. Divinitatea era astfel înfăţişată ca o putere ce tronează peste cele schimbătoare şi e venerată ca una ce dăruieşte şi armonizează.

În claustrum ne-a întâmpinat fratele circulator, care ne-a condus în biblioteca aflată sub conducerea lui pater Lampros. Aici obişnuia acesta să-şi petreacă orele destinate lucrului şi tot aici, înconjuraţi de foliante groase, am stat de multe ori discutând cu el. Când am păşit prima dată pe uşă, l-am văzut pe pater, care tocmai venise din grădina mănăstirii, stând în încăperea tăcută, cu o inflorescenţă de săbiuţă în mână. Purta încă pe cap pălăria de castor cu boruri late, iar pe mantia albă juca lumina multicoloră ce cădea prin ferestrele coridorului boltit.

Pater Lampros era un bărbat ce putea să aibă în jur de cincizeci de ani, de statură mijlocie şi cu membre delicate. Când ne-am apropiat, ne-a cuprins frica, fiindcă faţa şi mâinile acestui călugăr ni s-au părut neobişnuite şi uimitoare. Aveai impresia, dacă mă pot exprima astfel, că aparţin unui cadavru şi era greu de crezut că în ele se aflau sânge şi viaţă. Păreau modelate dintr-o ceară fină – astfel că jocul mimicii răzbătea la suprafaţă încet şi se manifesta mai mult prin licăriri decât în trăsăturile feţei. Tot aşa, când ridica în timpul convorbirilor mâna, gestul avea o rigiditate ciudată şi dădea impresia de siluetă schiţată. Şi, totuşi, în trupul acesta se mişca un fel de agilitate gingaşă, ascunsă în el întocmai ca o respiraţie uşoară ce dă viaţă unei păpuşi. Nu-i lipsea nici voioşia.

După ce l-am salutat, fratele Otho, ca să laude icoana, i-a spus că el găseşte reunindu-se în ea, într-un chip superior, farmecul Fortunei cu cel al Vestei – la care călugărul şi-a plecat faţa cu gesturi de politeţe, spre podea, după care şi-a ridicat-o spre noi, surâzând. A fost ca şi când, după ce reflectase la el, acceptase scurtul cuvânt ca pe o ofrandă.

Din această trăsătură şi din multe altele am dedus că pater Lampros evita vorbăria; prin tăcere era mai convingător decât prin vorbe. Aşa se comporta şi în domeniul ştiinţei, în care se număra printre maeştri, fără a lua parte la polemicile diverselor şcoli. Principiul său era că *orice* teorie

din istoria naturii reprezintă o contribuţie la geneză, fiindcă în toate epocile spiritul omenesc concepe din nou creaţiunea şi că în orice interpretare nu trăieşte mai mult adevăr decât într-o frunză, care se desface ca să piară de îndată. Din acest motiv îşi şi luase numele de Phyllobius, „cel ce trăieşte în foi" – cu acel ciudat amestec de modestie şi vanitate care-i era propriu.

Că lui pater Lampros nu-i plăcea să contrazică era tot un semn de politeţe, aşa cum aceasta se desăvârşise în felul său de a fi până la o fineţe plină de distincţie. Totodată, superioritatea fiind de partea lui, el proceda în aşa fel, încât accepta cuvântul partenerului şi i-l înapoia, confirmându-l într-un sens mai înalt. Aşa răspunsese şi la salutul fratelui Otho, iar în răspunsul său se afla nu numai acea bunătate pe care un cleric o câştigă şi o sporeşte în cursul anilor ca pe un vin nobil, ci şi curtoazie, aşa cum e cultivată în casele aristocraţilor, unde îi înzestrează pe apartenenţi cu o a doua natură, mai sprintenă. În acest răspuns se găsea şi mândrie – fiindcă atunci când domneşti, ai dreptul să dai sentinţe, iar părerile ţi le fundamentezi pe acest drept.

Se spunea că pater Lampros se trage dintr-o veche familie burgundă, dar el nu vorbea niciodată despre trecut. Din perioada petrecută în lumea laică păstrase un inel cu sigiliu, în a cărui contralină roşie era gravată o aripă de grifon, având dedesubt, ca deviză a stemei, cuvintele „răbdarea mea pricină are". Şi aceste cuvinte trădau cei doi poli ai firii sale – modestie şi mândrie.

Curând am devenit oaspeţi obişnuiţi ai mănăstirii Fălciferei, petrecându-ne timpul fie în grădina cu flori, fie în bibliotecă. În modul acesta *Florula* noastră s-a îmbogăţit mult mai repede decât până atunci, deoarece pater Lampros colecţiona de mulţi ani la Marina, şi noi nu plecam niciodată de la dânsul fără un vraf de foi de ierbar, pe care făcuse însemnări cu propria mână şi care toate erau nişte mici opere de artă.

Această colaborare o avut o înrurire favorabilă şi asupra lucrărilor noastre privind poziţia axelor, căci un plan câştigă mult, atunci când poţi cumpăni asupra lui, într-un sens şi altul, cu un spirit ales. În privinţa aceasta ne-am format impresia că pater Lampros s-a făcut părtaş la opera noastră, cu totul pe neobservate şi fără nici o ambiţie de autor. El nu numai că poseda cunoştinţe întinse asupra fenomenelor, ci şi ştia să ne prilejuiască momente de mare elevaţie, în care semnificaţia propriei

noastre munci ne străbătea ca un fulger.

Astfel, într-o dimineaţă ne-a condus pe un povârniş cu flori, unde grădinarii mănăstirii pliviseră în zori, într-un loc peste care era întinsă o pânză roşie. Era de părere că salvase acolo de sapa prăşitorilor o plantă cu care să ne bucure ochii – dar când a îndepărtat pânza, n-a apărut nimic altceva decât o tufă tânără de pătlagină din acel soi căruia Linnaeus i-a dat numele de *major* şi care se găseşte pe toate drumurile călcate vreodată de un picior omenesc. Totuşi, dând ne-am aplecat şi am cercetat-o cu atenţie, ni s-a părut că planta crescuse neobişnuit de mare şi de simetrică; rotunjimea ei era aidoma unui cerc verde, pe care frunzele ovale îl segmentau şi-l mărgineau în zigzag şi în mijlocul căruia se ridica sclipitor punctul de creştere. Plăsmuirea părea tot atât de proaspătă şi delicată în carnea ei, pe cât era de indestructibilă în strălucirea spirituală a simetriei. Ne-a trecut un fior; am simţit cum plăcerea de a trăi şi plăcerea de a muri s-au făcut în noi una; când ne-am ridicat, am privit chinul surâzător al lui pater Lampros. Ne dezvăluise un misteriu.

Aveam motive să preţuim timpul pe care pater Lampros ni-l dăruia din orele lui libere cu atât mai mult, cu cât numele său se bucura de mare consideraţie printre creştini, iar mulţi, care nădăjduiau să primească sfat şi mângâiere, se apropiau de dânsul. Îl îndrăgeau însă şi dintre aceia care se închinau celor doisprezece zei, sau care se trăgeau din Nord, unde zeităţile din familia Asen erau venerate în săli vaste, sau în dumbrăvi îngrădite. Şi lor, când veneau la el, pater le împărtăşea din aceeaşi forţă, numai că nu în forma preoţească. Fratele Otho, care cunoştea multe temple şi misterii, spunea adesea că lucrul cel mai de mirare la acest spirit era faptul că ştia să reunească cunoaşterea atât de elevată, cu regula strictă. Fratele Otho era de părere că dogma însoţeşte cu siguranţă şi gradele spiritualizării, întocmai cum un veşmânt e brodat, pe primele trepte, cu aur şi purjpură, iar mai apoi câştigă cu fiecare pas sub aspectul calităţii invizibile, în vreme ce modelul se pierde treptat în lumină.

Datorită încrederii pe care toate forţele ce acţionau la Marina i-o acordau, pater Lampros era iniţiat pe deplin în mersul lucrurilor. El avea, desigur, o perspectivă mai cuprinzătoare decât oricare altul asupra jocului ce se desfăşura acolo, şi de aceea ni se părea ciudat că nu se lăsa

tulburat în nici un fel în viaţa lui monahală. Mai mult chiar, se părea că în măsura în care pericolul se apropia, în aceeaşi măsură fiinţa lui devenea mai senină şi lumina mai puternic.

Stând la focul din butuci de vie de la sihăstria noastră, vorbeam adesea despre asta – căci în vremurile de primejdie asemenea spirite se ridică, din mulţimea şovăitoare, ca nişte turnuri. Ne întrebam câteodată dacă nu cumva el socoteşte pieirea ajunsă prea departe, ca s-o mai poată lecui, sau dacă modestia şi mândria lui nu-l împiedicau să intervină în disputa dintre partide, fie cu vorba, fie cu fapta. Totuşi, fratele Otho a nimerit, desigur, raţionamentul cel mai bun atunci când a spus că pentru naturi ca ale lui pater Lampros nimicirea răului e de prisos, ele fiind create să intre în miezul cel mai fierbinte al focului, ca printr-un portal în casa părintească. El, care trăia aidoma unui visător înăuntrul zidurilor de mănăstire, era poate singurul dintre noi toţi ce se afla în plină realitate.

Oricum ar fi fost, dacă pater Lampros nu era preocupat de propria lui securitate, se arăta în schimb sincer îngrijorat pentru noi. De multe ori ne soseau biletele lui, pe care le semna Phyllobius, cu îndemnul de a ne duce în excursie colo, sau dincolo, după o floare rară, care tocmai înflorea. Bănuiam că voia să ne ştie în anumite ceasuri plecaţi în locuri depărtate şi procedam în consecinţă. Alegea aceasta formă, deoarece afla multe sub peceţi inviolabile.

Ne-a mai izbit faptul că, atunci când nu ne găseau în sihăstrie, trimişii săi ne transmiteau aceste scrisori prin Erio, şi nu prin Lampusa.

15

CÂND valul nimicirii a început să se izbească mai puternic de falezele de marmură, amintirile perioadei petrecute la mauretani au reînviat în noi şi ne-am gândit la soluţia forţei. Puterile de la Marina se ţineau încă în echilibru în aşa fel, încât o forţă neînsemnată din afară putea fi hotărâtoare, căci atâta vreme cât clicile de familie se luptau între ele, iar Biedenhorn cu mercenarii lui stătea la îndoială, Marele Pădurar dispunea de un personal restrâns.

Am chibzuit ca, împreună cu Belovar şi neamurile lui, să-i vânăm noaptea pe vânători, iar pe toţi cei ce aveau să ne cadă în mână să-i

spânzurăm sfârţecaţi la răscruci, pentru ca astfel să vorbim nerozilor din satele desişurilor de brazi în singura limbă pe care o înţelegeau. În timp ce făuream asemenea planuri, bătrânul îşi sălta pumnalul lat în teaca lui, ca într-o hârjoană de dragoste, şi stăruia să ascuţim bine capcanele de fier şi să lăsăm câinii gonaşi să flămânzească, până când mirosul de sânge îi va face să-şi târască limbile roşii pe pământ. Atunci simţeam şi noi că puterea instinctului ne trecea prin mădulare ca un fulger.

Când însă analizam mai temeinic situaţia în bibliotecă sau în herbariu, ne hotăram tot mai ferm să rezistăm numai prin pura forţă spirituală. După Alta Plana credeam a fi înţeles că există arme mai puternice decât cele ce taie sau sfredelesc, totuşi când şi când recădeam ca nişte copii în acea lume mai veche, în care frica era atotputernică. Nu cunoşteam încă deplina suveranitate asupra lui însuşi dăruită omului.

În această privinţă, relaţiile cu pater Lampros au fost pentru noi extrem de preţioase. Fireşte, ne-am fi decis şi din îndemnul propriei noastre inimi, în sensul vederilor cu care ne întorsesem la Marina; şi totuşi un altul ne-a dat ajutor pentru a ne feri de o abatere. Apropierea unui bun învăţător ne inispiră ceea ce vrem şi noi în fond şi ne face în stare să fim noi înşine. De aceea, în inima noastră, un exemplu nobil trăieşte adânc, fiindcă datorită lui bănuim de ce suntem în stare.

Astfel, la Marina a început pentru noi o perioadă ciudată. În vreme ce nelegiuirea năpădea ţinutul cum se lăţeşte un miceliu de ciupercă într-un lemn găunos, ne-am cufundat din ce în ce mai adânc în misterul florilor, iar corolele acestora ni s-au părut mai mari şi mai luminoase decât oricând. Mai ales, însă, ne-am continuat lucrul în domeniul limbii, căci am recunoscut în cuvânt spada magică, la strălucirea căreia puterea tiranilor păleşte. Cuvântul, libertatea şi spiritul formează o trinitate de nedespărţit.

Pot spune că osteneala ne-a fost de folos. În unele dimineţi ne trezeam foarte voioşi şi simţeam pe limbă gustul plăcut de care are parte omul când se află într-o stare de sănătate deplină. Atunci nu ne era greu să dăm un nume lucrurilor şi ne mişcam în schitul Rauten ca într-un spaţiu ale cărei chilii aveau încărcătură magnetică. Străbăteam încăperile şi grădina ca într-o beţie şi ameţeală subtilă şi ne puneam bileţelele din când în când pe cămin.

În asemenea zile, când soarele era în creştetul cerului, ne duceam pe

creasta stâncilor de marmură. Păşeam peste hieroglifele neînţelese ale viperelor – Jance, pe poteca şerpilor, şi urcam treptele scării de piatră, care sclipea în lumină. De pe cea mai înaltă muchie a stâncilor, care lumina orbitor în amiază, până departe, priveam îndelung peste ţară, iar privirile noastre îi căutau mântuirea în fiecare cută, în fiecare povârniş. Atunci parcă ne cădea de pe ochi un văl şi o înţelegeam, aşa cum vieţuiesc lucrurile în poezii, în strălucirea caracterului ei indestructibil.

Cu bucurie ne dădeam seama de adevărul că distrugerea nu-şi află lăcaş în elemente şi că amăgirea ei alunecă la suprafaţă ca nişte fantasme de ceaţă, care nu rezistă soarelui. Atunci aveam această intuiţie: dacă am fi trăit în acele celule, care sunt indestructibile, la fiecare fază a distrugerii am fi trecut ca prin porţi deschise dintr-o încăpere sărbătorească în alta mereu mai strălucitoare.

De multe ori, când şedeam pe înălţimea falezelor de marmură, fratele Otho spunea că *acesta* e sensul vieţii – să repete creaţiunea în cele trecătoare, aşa cum copilul repetă în joacă munca tatălui. Acesta e sensul semănăturilor şi al zămislirii, al construirii şi al ordinei, al picturii şi al poeziei, anume ca în ele să se vestească opera cea mare, precum în nişte oglinzi din sticlă colorată, care se face îndată fărâme.

16

CU drag ne amintim de zilele noastre mândre, însă nu trebuie să le trecem sub tăcere nici pe acelea în care josnicia punea stăpânire pe noi. În unele ceasuri de slăbiciune distragerea ne apărea cu un chip înspăimântător, întocmai ca acele figuri ce se văd în templele zeilor răzbunători.

Existau pentru noi chiar şi unele dimineţi în care păşeam şovăind prin schitul Rauten şi stăteam cu întristare pe gânduri în herbariu şi în bibliotecă. Atunci obişnuiam să închidem bine obloanele şi citeam la lumina lămpii file şi scrieri îngălbenite, care ne însoţiseră cândva în unele călătorii. Ne mai uitam prin scrisori vechi şi deschideam spre mângâiere cărţi de căpătâi, din care ne dăruiau căldură inimi putrezite cu multe veacuri înainte. Tot astfel, arşiţa marilor veri ale pământului continuă să trăiască în vinele negre ale cărbunilor.

În asemenea zile, dominate de spleen, închideam şi uşile ce duceau în grădină, fiindcă parfumul proaspăt al florilor era pentru noi prea intens. Seara, îl trimiteam pe Erio în bucătăria din stâncă, pentru a-i cere Lampusei să umple un ulcior cu acel vin ce fusese tescuit în anul cometei.

Când apoi focul din butuci de vie începea să ardă cu flăcări în cămin, puneam deasupra acestuia, după un obicei însuşit în Britania, amforele cu parfumuri. Pentru aşa ceva obişnuiam să adunăm petale, aşa cum se succedau de-a lungul anotimpurilor, şi, după ce le uscam, le presam în vase pântecoase. Când ridicam iarna capacele amforelor, florile multicolore erau de mult pălite şi veştede ca mătasea îngălbenită şi purpura decolorată. Dar din otava asta de flori se înălţa un parfum diafan, minunat, întocmai ca amintirea răzoarelor de rozete şi a grădinilor de trandafiri.

La aceste ceremonii triste aprindeam şi grele lumânări din ceară de albine. Le aveam încă din darul de rămas-bun pe care ni-l făcuse cavalerul provensal Deodat, care căzuse de mult în sălbaticii munţi Taurus. La lumina lor, ne aminteam de acest prieten nobil şi de ceasurile de seară, când stătusem la taifas cu el pe înaltul zid circular de pe insula Rodos, în vreme ce soarele apunea pe cerul fără nori al Mării Egee. Odată cu apusul, în oraş răzbătea o blândă adiere din portul cu galere. Apoi dulcele parfum al rozelor se amesteca treptat cu mireasma smochinilor, iar în briza marină se topea esenţa îndepărtatelor coline acoperite cu păduri şi flori sălbatice. Însă mai puternic era mirosul minunat ce se înălţa din şanţuri, pe fundul cărora înfloreau, ca nişte perne galbene, romaniţe.

O dată cu el se ridicau cele din urmă albine, grele de miere, şi zburau prin crăpăturile din zid şi breşele crenelelor spre stupii din micile grădini. Zumzetul lor beat ne-a desfătat de-atâtea ori, în vreme ce şedeam pe bastionul acelei Porta d'Aimboise, încât, la despărţire, Deodat ne-a dăruit pentru drum o cantitate din ceara lor – „ca să nu uitaţi zumzăitoarele de aur de pe insula rozelor". Şi într-adevăr, când ardeau lumânările, din fitilurile lor se împrăştia o aromă uscată de mirodenii şi de flori ce cresc în grădinile sarazinilor.

Aşa goleam paharul pentru prieteni vechi şi îndepărtaţi şi pentru ţările acestei lumi. Pe toţi ne cuprinde spaima, când simţim răsuflările morţii. Atunci mâncăm şi bem, întrebându-nne cât timp vom mai avea un

loc la aceste mese. Fiindcă pământul este frumos.

Totodată ne apăsa un gând, familiar tuturor celor ce lucrează la opere ale spiritului. Ne petrecusem câţiva ani ca să studiem plantele şi nu cruţasem nici timp, nici osteneală. Jertfisem de asemenea şi partea noastră din moştenirea părintească. Acum ne cădeau în poală primele fructe coapte. Mai erau apoi scrisorile, însemnările, notiţele şi ierbarele, jurnalele din anii de război şi călătorie şi îndeosebi materialele despre limbă, pe care le alcătuisem din multe mii de pietricele şi al căror mozaic progresase până departe. Din aceste manuscrise tipărisem puţin, căci fratele Otho era de părere că a face muzică în faţa surzilor este o treabă prostească. Trăiam vremuri în care autorul e condamnat la singurătate. Şi totuşi, în stadiul acesta, am fi văzut cu plăcere tipărite câteva lucrări – nu de dragul faimei, care e o formă a amăgirii nu mai puţin decât clipa, ci fiindcă în tipar se află pecetea lucrului încheiat şi de neschimbat, la vederea căruia până şi singuraticul simte înaintare. Plecăm cu inima mai uşoară, atunci când lucrurile se află în bună rânduială.

Când ne cuprindea teama de soarta filelor noastre, ne aduceam adesea aminte de calmul senin al lui Phyllobius. Totuşi noi trăiam cu desăvârşire altfel pe lume. Nouă ni se părea ceva prea greu să ne despărţim de operele noastre, în care ne întreţesusem şi ni se aflau rădăcinile. Aveam totuşi spre mângâiere oglinda lui Nigromontanus, la privirea căreia ne înseninam atunci când ne stăpânea o asemenea stare sufletească. Făcea parte din moştenirea lăsată de bătrânul meu profesor, iar însuşirea ei consta în aceea că, trecând prin ea, razele solare se concentrau într-un focar foarte puternic. Lucrurile aprinse cu acest grăunte de foc treceau în veşnicie într-un mod despre care Nigromontanus spunea că cel mai bine poate fi comparat cu distilarea pură. El învăţase această artă în mănăstirile din Orientul îndepărtat, unde se ard tezaurele celor morţi, pentru a-i însoţi în eternitate. Părerea lui era că, la fel, tot ceea ce lua foc cu ajutorul acestei oglinzi se înalţă în invizibilitate, aflându-se în mult mai mare siguranţă decât la adăpostul unor uşi ferecate. Printr-o flacără fără fum şi fără nici o vulgară roşeaţă te strămuţi în imperii aflate dincolo de nimicire. Nigromontanus numea asta securitatea în nefiinţă, iar noi ne-am hotărât s-o conjurăm atunci dând avea să vină ceasul pieirii.

De aceea preţuiam oglinda ca pe o cheie ce descuie încăperi sublime, iar în astfel de seri deschideam cu grijă caseta albastră în care se afla ca

să ne bucurăm de scânteierea ei. Atunci, sticla din cristal de munte pur, încadrată de un cerc de chihlimbar, strălucea viu în lumina lumânărilor. Pe cadru, Nigromontanus gravase în rune solare o deviză, vrednică de temeritatea lui:

„Şi chiar de s-ar sparge pământul în ţăndări,
Ni-i foc şi jar luminos transformarea".

Pe partea opusă erau zgâriate, în caractere pali, mărunte ca nişte picioruşe de furnică, numele a trei văduve de regi, care se urcaseră cântând, la ceremonia funebră, pe rug, după ce fusese aprins de mâna unui brahman ou ajutorul acestei oglinzi.

Lângă oglindă se mai afla o lampă mică, şlefuita tot din cristal de munte şi împodobită cu semnul Vestei. Rostul ei era să menţină puterea focului în ceasurile când soarele era departe sau în clipe de mare grabă. Cu această lampă, şi nu cu faclele, a fost aprins rugul şi la Olympia, atunci când Peregrimus Proteus, care a primit mai târziu numele de Phoenix, a sărit în focul deschis, ca să se unească astfel cu eterul, în văzul unei uriaşe mulţimi de oameni. Lumea îl cunoaşte pe acest bărbat şi fapta lui sublimă numai prin mincinoasa caricatură datorată lui Lucian.

Orice armă bună are o putere magică; numai văzând-o, ne simţim într-un chip minunat mai tari. Aşa se întâmpla şi cu oglinda lui Nigremontanus: fulgerarea ei ne prezicea că nu aveam să pierim în întregime, da, că tot ceea ce era mai bun în noi se află la adăpost de forţele vulgare. Puterile noastre superioare rămân inviolabile, ca în nişte castele de cristal.

Fireşte, pater Lampros zâmbea şi ne atrăgea atenţia că există sarcofage şi pentru spirit. Dar ora nimicirii trebuia să fie ora vieţii. Aşa putea să vorbească un preot, care se simţea atras de moarte ca de nişte cataracte îndepărtate, în ale căror flamuri de ape învârtejite se desfac curcubeie. Noi însă ne aflam în plenitudinea vieţii şi simţeam o mare nevoie de a vedea semne pe care să le recunoască şi ochii trupeşti. Pentru noi, muritorii, lumina unică şi invizibilă străluceşte abia în diversitatea culorilor.

17

NE-A izbit faptul că acele zile, în care ne copleşea spleenul, erau şi zile de ceaţă, când ţara îşi pierdea chipul senin. Atunci, negurile năvăleau din păduri ca din cuhnii blestemate şi tălăzuiau în straturi late peste Campagna. Se izbeau ca de un dig de falezele de marmură, iar când soarele se ridica, împingeau fluvii leneşe în valea care dispărea curând în aburul alb, până la vârful domurilor.

Pe o astfel de vreme ne simţeam jefuiţi de puterea ochilor şi ni se părea că nefericirea se strecoară în ţară ca sub o mantie deasă. De aceea făceam bine atunci când ne petreceam ziua în casă, cu lumini aprinse şi bând vin; şi totuşi, adesea ne simţeam îmboldiţi să ieşim. Ni se părea că afară uneltesc „viermii de foc" şi că, totodată, ţara îşi schimbă forma – ca şi când realitatea ei s-ar micşora. Din acest motiv, deseori ne decideam să plecăm în excursie chiar şi în zilele cu ceaţă, cercetând mai ales întinderile de păşuni, întotdeauna ne propuneam să găsim o anumită plantă; căutam, dacă mă pot exprima astfel, să ne ţinem până şi în haos de minunata operă a lui Linnaeus, care constituie unul din turnurile cu coloane, de pe care spiritul îmbrăţişează cu privirea zonele vegetaţiei sălbatice. În acest sens, o plantă foarte mică, pe care o culegeam, ne dăruia adesea o lumină mare.

Se mai adăuga şi altceva, ceva ce-aş putea spune că era un lucru ruşinos – anume, în adunătura din pădure nu mai vedeam un adversar. În acest sens, ne bizuiam mereu pe faptul că eram la „vânătoare" de plante, nu în luptă, astfel că era firesc să evităm răutatea vulgară, aşa cum ocoleşti în drum mlaştinile şi animalele sălbatice. Asta însemna că refuzam poporului de lemurieni libertatea de a-şi aplica voinţa. Niciodată asemenea forţe nu trebuie să ne influenţeze legea în aşa măsură, încât să pierdem din ochi adevărul.

În asemenea zile treptele scării ce ducea pe stâncile de marmură erau umezite de ceaţă, şi vânturi reci azvârleau negurile în jos, peste ele. Deşi se schimbaseră multe pe întinderile de păşuni, vechile poteci ne erau încă bine cunoscute. Ele şerpuiau printre ruinele unor gospodării bogate, învăluite acum de un miros rece de incendiu. În grajdurile prăbuşite vedeam albind oasele vitelor, cu copite şi coame şi cu lanţul încă legat de

gât. În curtea interioară erau mormane de mobile, aşa cum fuseseră aruncate pe ferestre de către „viermii de foc” şi apoi jefuite. Leagăne sfărâmate zăceau între scaune şi mese, iar peste ele creşteau urzici. Rareori dădeam peste grupuri risipite de văcari; păzeau vaci puţine şi prizărite. Din leşurile care putrezeau pe păşuni se împrăştiaiseră miolime şi provocaseră o cumplită mortalitate în cirezi. Prăbuşirea ordinii nu aducea nimănui bine.

După o oră dădeam de gospodăria bătrânului Belovar, aproape singura care amintea de timpurile de altă dată, fiindică stătea bogată în vite şi nevătămată, înconjurată de păşunile verzi. Explicaţia se afla în aceea că Belovar era totodată un văcar liber şi un şef de clan şi că, de la începutul tulburărilor, pnoprietatea lui fusese curăţită de orice şleahtă de vânttură-lume, în aşa fel că de multă vreme nici un vânător şi niciun „vierme de foc” nu cuteza să treacă decât ocolind-o pe departe. Pe cei de soiul acestora, pe care-i dobora pe câmp şi prin desişuri, îi trecea pe seama faptelor lui bune, din care pricină nici nu tăia pe mânerul pumnalului o nouă crestătură. Totodată, se îngrijea cu străşnicie ca orice vită moartă între semnele lui de hotar să fie îngropată adânc şi stropită cu var, pentru ca să nu împrăştie miasmă. Aşa se făcea că la el treceai prin mijlocul unor cirezi mari de vite roşii şi bălţate, iar casa şi şurile lui străluceau de departe. Micii idoli care-i apărau hotarele râdeau spre noi sclipind întotdeauna din pricina ofrandelor proaspete.

Tot astfel, în vreme de război, câte un fort exterior rămâne nevătămat, după ce întreaga cetate a căzut de mult. În felul acesta, gospodăria bătrânului ne oferea un punct de sprijin. Aici puteam să facem popas în siguranţă şi să stăm cu el de vorbă, în vreme ce Milina, tânăra lui femeiuşcă, ne fierbea la bucătărie vin cu şofran şi prăjea gogoşi în ceaunul cu unt. Bătrânul avea şi o mamă, în vârstă de aproape o sută de ani, dar care păşea prin casă şi prin curte dreaptă ca o lumânare. Ne plăcea să stăm de vorbă cu bunica, fiindcă se pricepea la buruieni şi cunoştea formule magice care fac sângele să se închege. Când ne luam rămas-bun, ca să plecăm mai departe, ne lăsam pipăiţi de mâna ei.

De cele mai multe ori bătrânul voia să ne întovărăşească, dar îl luam cu noi fără plăcere. Aveam impresia că apropierea lui atrage pe urmele noastre strânsura din satele desişurilor de brad, aşa cum se pun în mişcare câinii atunci când lupul dă târcoale pe la gard. Asta era, fireşte,

pe cheful bătrânului; noi însă aveam alte treburi pe acolo. Noi umblam fără arme, fără slujitori şi îmbrăcam mantale uşoare, cenuşii ca argintul, a să rămânem ascunşi în ceaţă. Aşa înaintam cu grijă, pipăind, prin ţinutul de mlaştini şi stuf, spre piscuri şi spre liziera pădurii.

Foarte curând, după ce părăseam păşunile, băgam de seamă că forţa se afla mai aproape şi era mai puternică. Ceţurile se învolburau în desişuri, iar păpurişul şuiera în bătaia vântului. Da, chiar şi pământul pe care păşeam ni se părea mai străin şi mai necunoscut. Înainte de toate însă era îngrijorător că ne pierdeam memoria. Apoi, ţinutul devenea înşelător şi se clătina aidoma câmpiilor văzute în vis. Astfel, existau întotdeauna locuri pe care le recunoşteam cu certitudine, dar lângă ele creşteau, ca nişte insule ivite din mare, fâşii de pământ noi şi enigmatice. Ca să stabilim aici topografia corectă şi reală, aveam nevoie de întreaga noastră putere. Făceam bine deci că evitam aventura, de care era atât de dornic bătrânul Belovar.

Astfel umblam şi întârziam adesea multe ceasuri prin smârcuri şi mlaştini. Dacă nu povestesc amănunte despre opera la care lucram, asta se datorează faptului că făceam lucruri ce se află în afara posibilităţilor de exprimare şi de aceea se sustrag vrăjii exercitate de cuvânt. Totuşi, oricine îşi poate aduce aminte că spiritul său s-a trudit cândva istovitor, fie în vis, fie în stare de trezie, prin regiuni pe care n-ar şti să le descrie. Era ca şi când ai fi încercat să afli pipăind drumul bun prin nişte labirinte, sau să te descurci privind desenele incluse într-o şaradă. Iar uneori te trezeai fortificat într-un mod de neînţeles. În astfel de lucruri consta munca noastră cea mai de calitate şi, tot aşa, nouă ni se părea că în luptă nu ne mai e îndestulător nici măcar cuvântul şi că ar trebui să pătrundem până în adâncimea visului, ca să facem faţă ameninţării.

Şi, într-adevăr, când şedeam singuri în mlaştină şi păpuriş, începutul ni se părea adesea un fel de joc subtil, cu mişcări de înaintare şi de apărare. Atunci, ceţurile se învolburau mai aprig, şi totuşi aveam impresia că şi în forul nostru intim creşte în acelaşi timp acea putere care creează ordinea.

18

CU TOATE acestea, în nici una dintre expediţii nu uitam de flori. Ele ne dădeau direcţia, întocmai cum compasul arată drumul pe mări necunoscute. Aşa s-a întâmplat şi în ziua în care am pătruns în desişul de pe Piscul Filler şi de care nu ne-am amintit mai târziu decât cu groază.

De dimineaţă, când am văzut ceţurile fierbând din păduri până la falezele de marmură, ne-am propus să pornim pe urmele păsăricii-de-pădure roşii şi, după ce Lampusa ne-a pregătit gustarea de dimineaţă, am plecat îndată la drum. Păsărica-de-pădure este o floare roşie ce creşte singuratică prin păduri şi desişuri şi poartă numele de Rubra, pe care i l-a dat Linnaeus, spre deosebire de alte două soiuri palide, însă înfloreşte mai rar decât ele. Fiindcă această plantă preferă locurile unde hăţişurile se răresc, fratele Otho a fost de părere că trebuie căutată mai degrabă la Köppels Bleek. Aşa numeau văcarii un luminiş care se afla în lobul unde liziera pădurii se prelungeşte cu secera Piscului Filler şi care avea o faimă rea.

La amiază ne aflam la bătrânul Belovar, dar simţind că trebuie să rămânem stăpâni pe întreaga noastră energie intelectuală, am refuzat să luăm masa. Ne-am îmbrăcat mantalele cenuşiu-argintii şi cum bunicuţa ne-a atins cu degetele, fără a căuta să ne reţină, bătrânul, liniştit, ne-a lăsat să plecăm.

Îndată dincolo de hotarul lui, s-a pornit o învolburare turbată de ceţuri care a topit toate formele şi ne-a făcut să pierdem drumul. Am rătăcit astfel în cerc prin mlaştină şi tufăriş, oprindu-ne când şi când între pâlcuri şi sălcii bătrâne sau lângă băltoace tulburi, din care creşteau păpurişuri înalte.

Pustietatea părea în ziua aceasta mai animată, pentru că în ceaţă auzeam strigăte şi ni se părea că recunoaştem siluete, care treceau aproape de noi prin aburi, însă fără să ne vadă. În zăpăceala asta, n-am mai fi găsit desigur drumul spre Piscul Filler, însă ne-am orientat după roua-cerului. Ştiam că planta aceasta micuţă acoperea centura umedă din jurul pădurii, astfel că am urmat, ca pe un chenar de covor, ţesătura ei de frunze de un verde strălucitor, cu peri roşii. În felul acesta am ajuns la cei trei plopi înalţi care, pe vreme senină, marcau încă de departe, ca nişte

prăjini de suliţă, vârful Piscului Filler. Din acest punct am înaintat bâjbâind de-a lungul dumbrăvii în formă de seceră până la liziera pădurii şi am pătruns acolo în partea cea mai lată a Piscului Filler.

După ce am răzbit printr-un chenar des de porumbari şi de tufe de coamă, am intrat în codru, în adâncimea căruia nu răsunase încă niciodată lovitură de topor. Trunchiurile bătrâne, care erau mândria Marelui Pădurar, păreau în strălucirea lor umedă nişte coloane ale căror capiteluri se ascundeau în ceaţă. Păşeam pe sub ele ca prin largi vestibuluri, iar deasupra noastră atârnau din înălţimi invizibile, ca într-un decor de teatru, lujere de iederă şi flori de curpăn-de-munte. Solul era acoperit cu putregai şi vreascuri, pe a căror coajă crescuseră ciuperci, urechea-babei de un roşu aprins, ceea ce ne-a insuflat sentimentul unor scufundători ce trec prin grădini de corali. Acolo unde vreunul din aceste trunchiuri uriaşe era doborât de bătrâneţe sau de trăsnet, păşeam prin mici luminişuri, pe care degetăruţii se îngrămădeau în mănunchiuri dese. Solul putred mai era năpădit de tufe de mătrăgună, pe ale căror ramuri cupele florilor de un violet închis se legănau ca nişte clopoţele ce bat pentru morţi.

Atmosfera era liniştită şi apăsătoare, totuşi stârneam mereu felurite păsări. Auzeam ciripitul gingaş cu care auşelul se strecoară prin tufele de zadă, şi strigătul de alarmă cu care sturzul speriat îşi întrerupea cântecelul. Capîntortura se ascundea chicotind în scorbura câte unui arin, iar din coroanele stejarilor grangurele ne însoţea cu hohote de râs înşelătoare. Departe, mai auzeam gângurind porumbelul sălbatic beat de dragoste şi ciocănitul ghionoaiei în lemnul mort.

Ne-am strecurat astfel încet pe o colină domoală, plină când fratele Otho, care mergea puţin înainte, mi-a strigat că luminişul tăieturii e foarte aproape. Aceasta a fost clipa când am văzut păsărica-de-pădure roşie, pe care o căutam, sclipind în amurg, şi m-am grăbit bucuros spre ea. Floricica făcea cinste numelui ei, fiindcă părea într-adevăr o pasăre micuţă, care clocea ascunsă în frunzişul arămiu de fagi. I-am văzut frunzele înguste şi florile purpurii cu vârful palid al labiului, care sunt semnul ei caracteristic.

Pe cercetătorul surprins astfel de priveliştea unei plante mici, sau a unui animal, îl cuprinde un sentiment de fericire, ca şi când natura i-ar fi adus un dar bogat. Când făceam astfel de descoperiri obişnuiam, mai

înainte de a atinge planta, să-l chem pe fratele Otho, ca să împartă şi el cu mine bucuria, dar tocmai dând voiam să ridic privirea spre dânsul, am auzit un vaiet care m-a înspăimântat. Un vaiet ca atunci când răsuflarea vieţii ne iese încet din pieptul sfârtecat adânc de răni. L-am văzut pe fratele Otho ca vrăjit, foarte aproape de mine, pe vârful rotund al colinei, iar când am alergat spre el, a ridicat mâna şi mi-a orientat privirea. Am simţit ca o gheară ce-mi apucă inima, căci în faţa mea se întindea lăcaşul oprimării în toată hidoşenia lui ruşinoasă.

19

NE aflam înapoia unui mic tufiş, care purta bobiţe roşii, şi priveam spre luminişul tăieturii de la Köppels Bleek. Starea vremii se schimbase, căci aici nu mai vedeam nici urmă din negurile ce ne însoţiseră încă de la falezele de marmură. Mai mult chiar, lucrurile se reliefau în deplină claritate, ca în centrul unui ciclon, unde aerul este liniştit şi nemişcat. Glasurile de pasări amuţiseră şi ele, numai un cuc striga când ici, când colo, cum e obiceiul neamului său, la liziera întunecată a pădurii. Îi auzeam hohotul batjocoritor şi interogativ – cu-cu, cu-cu – ba aproape, ba departe, apoi întrerupându-se brusc triumfător, de ne îngheţa stângele în vine.

Tăietura era acoperită cu iarbă uscată, care lipsea numai sub nişte scaieţi de felul celor ce cresc printre dărâmături. În acest luminiş veşted se înălţau, straniu de proaspete, două tufe mari, pe care la prima vedere le-am luat drept boschete de lauri, însă frunzele lor erau bălţate cu galben, aşa cum se pot vedea prin măcelării. Creşteau de ambele laturi ale unei şuri vechi, care se afla pe tăietură, cu uşile larg deschise. Lumina ce învăluia şura, deşi strălucitoare şi fără pic de umbră şi conturând foarte pregnant construcţia văruită în alb, nu era însă lumina soarelui. Zidurile erau împărţite în panouri prin grinzi negre aşezate pe trei piloni, iar deasupra lor se înălţa un acoperiş ţuguiat şi cenuşiu de şindrilă. De ele erau sprijinite prăjini şi cângi.

Deasupra golului întunecat al uşii, pe faţa frontonului, era fixat în cuie un craniu care acolo, în lumina palidă, îşi arăta dinţii şi părea că te poftеşte, cu un rânjet, să intri. Aşa cum un lănţişor are la capăt bijuteria,

tot astfel prin acest craniu se încheia o îngustă friză ce părea formată din păianjeni cafenii. Am recunoscut însă îndată că fusese alcătuită din mâini omeneşti ţintuite în zid. Vedeam atât de clar, încât am zărit şi micul cui de lemn înfipt prin palma fiecăruia.

În copacii care tiveau luminişul păleau de asemenea capete de morţi, dintre care unele, în ale căror orbite crescuseră muşchi, păreau că ne cercetează cu un zâmbet sumbru. Era o linişte deplină; doar un cuc zburătăcea în jurul palorii craniilor, în danţ dement. L-am auzit pe fratele Otho murmurând cam vis: „Da, acesta-i Köppells Bleek".

Interiorul şurii zăcea aproape în întuneric şi numai lângă intrare am recunoscut o masă de jupuit, cu o piele întinsă pe ea. Mai încolo, pe fondul întunecat licăreau nişte grămezi palide, spongioase. Deasupra lor vedeam cum bâzâie în şură, ca într-un stup, roiuri de muşte de culoarea oţelului şi a aurului. Apoi, deasupra locului a căzut umbra unei păsări mari. Era a unui vultur ce se avânta în jos, spre tăpşanul cu scaieţi, dându-i roată. Abia când l-am văzut vârându-şi ciocul încet, până la gâtul roşu, în pământul răscolit, am băgat de seamă că acolo trebăluia cu sapa un bărbat mărunţel şi că pasărea îi însoţea munca, aşa cum cioara urmează plugul.

Acum mărunţelul şi-a pus jos sapa şi, fluierând un cântecel, s-a îndreptat spre şură. Era îmbrăcat într-o scurtă cenuşie şi l-am văzut cum îşi freca mâiniile, ca după o treabă bine făcută. După ce a intrat în şură, a început să bată şi să răzuie la masa de jupuit, în timp ce în veselia lui de stafie continua să-şi fluiere cântecelul. Apoi, ca pentru a-l acompania, am auzit cum vântul începe să se legene în desiş, în aşa fel încât craniile palide din copaci clămpăneau în cor. În adierea vântului se amesteca şi clătinarea cângilor şi bătaia mâinilor uscate pe peretele şurii. Suna a lemn şi a os, ca un joc de marionete în imperiul morţii. Totodată, vântul aducea o duhoare puternică, grea şi dulceagă, de putrefacţie, oare ne făcea să tremurăm până în măduva oaselor. Simţeam cum în sufletul nostru melodia vieţii atinge coardele ei cele mai sumbre, mai profunde.

Mai târziu n-am ştiut să spunem cât timp am contemplat această nălucire – poate că nu mai mult decât o clipă. Apoi, ca treziţi din vis, ne-am apucat de mâini şi ne-am prăvălit înapoi în codrul de pe Piscul Filler, în vreme ce strigătul cucului ne însoţea batjocoritor. Acum cunoşteaim cuhnia blestemată din care porneau ceţurile peste Marina – fiindcă nu

voiam să credem, bătrânul ne-a arătat-o ceva mai clar. Aşa sunt beciurile, deasupra cărora se înalţă mândrele castele ale tiraniei şi se văd învolburându-se miresmele petrecerilor lor: văgăuni împuţite, îngrozitoare, iar în ele o strânsură osândită pe veci, care se desfată văzând cum sunt pângărite demnitatea omenească şi libertatea omenească. Atunci, muzele tac şi adevărul începe să plâlpâie gata să se stingă, ca un felinar pe vreme de furtună. Atunci îi vezi pe cei slabi şovăind, când primele neguri abia au început să se lase, şi chiar ceata războinicilor începe să dea înapoi, când vede adunătura de viermi urcându-se din văgăuni pe bastioane. Aşa se face că pe lumea aceasta curajul războinic se manifestă abia în a doua încăierare; şi numai cei mai eminenţi dintre cei ce trăiesc laolaltă cu noi pătrund până în sălaşul spaimei. Ei singuri ştiu că toate aceste imagini trăiesc doar în inima noastră, şi păşesc prin ele ca prin nişte oglindiri aflate în drum, ca să pătrundă prin mândrele porţi ale biruinţei. Pe ei vermina îi înalţă dându-le splendoare în realitatea lor.

Pe noi, însă, dansul macabru de la Köppels Bleek ne-a înspăimântat până în fundul sufletului şi, înfioraţi, stăteam în adâncul pădurii, trăgând cu urechea la strigătul cucului. Apoi a început să ne cuprindă ruşinea şi fratele Otho a fost cel care a cerut să ne întoarcem numaidecât încă o dată la tăietură, fiindcă păsărica-de-pădure roşie nu se afla trecută în registrul nostru de plante găsite. Anume, noi obişnuiam să ţinem un jurnal în care notam pe loc toate plantele găsite, deoarece constatasem că memoria lăsa să-i scape multe lucruri. De aceea am putea spune că a noastră *Florula Ma inae* a luat fiinţă pe teren.

Ne-am furişat aşadar din nou, fără a lua în seamă chemarea cucului, până la colină şi am căutat în frunziş mica plantă. După ce am privit-o încă o dată bine, fratele Otho i-a scos cu săpăliga rizomul. Apoi am măsurat cu compasul buruiana în toate părţile ei şi am înregistrat, cu data respectivă, şi amănuntele despre locul unde am găsit-o.

Noi, oamenii, când lucrăm alstfell în profesia ce ne revine, suntem în serviciu comandat – şi este curios că atunci ne cuprinde deodată un puternic sentiment de inviolabilitate. Lucrul acesta îl aflasem încă de pe câmpul de luptă, unde războinicul, atunci când apropierea morţii ameninţă să-l slăbească, se dăruieşte cu avânt îndatoririlor prescrise de calitatea sa de ostaş. În acelaşi mod, ştiinţa ne-a fortificat şi pe noi în

multe rânduri. În privirea ochiului, care se îndreaptă spre lucruri, cu pricepere şi fără o orbire vulgară, rezidă o mare forţă. Ea se apropie atunci de creaţiune într-un fel special, şi numai în asta se află tăria ştiinţei. Tot astfel simţeam şi noi cum până şi această floricică slabă, cu forma şi alcătuirea ei, care sunt nemuritoare, ne întărea, ca să rezistăm la duhoarea putreziciunii.

Când ne-am întors, printre copacii înalţi, spre marginea pădurii, se arătase soarele, aşa cum se întâmplă uneori puţin înainte de apus, în zilele cu negură. În golurile din coroanele copacilor uriaşi plutea o lumină de aur, şi tot aurie era şi strălucirea muşchiului pe care călca piciorul nostru. Strigătele cucului amuţiseră de mult, dar pe ramurile cele mai de sus, uscate, din vârfurile copacilor ieşiseră nevăzute filomelele, cântăreţi de soi, a căror voce răsuna cordial în umezeala rece. Apoi, cu sclipiri verzi, ca iscată din peşteri, s-a lăsat seara. Din lujerii de caprifoi care atârnau din înălţimi izvorau valuri de parfum profund, iar fluturii de seară pestriţi zburau în sus spre potirele galbene ale florilor. Îi vedeam cum tremură uşor şi stau pierduţi ca într-un vis voluptuos, în faţa buzelor agitate ale cupelor, apoi îşi vâră vibrând trompa subţire şi uşor încovoiată în dulcea hrană.

Când am părăsit la cei trei plopi Piscul Filler, secera palidă a lunii şi începuse să se coloreze în aur, iar stelele se iveau pe boltă. Pe terenul acoperit de păpuriş am dat de bătrânul Belovar, care plecase pe urmele noastre în amurg, cu servitorii şi gonacii lui. Când i-am arătat mai târziu, la vinul cu şofran, floricica roşie găsită la Köppels-Bleek, bătrânul a râs; noi însă am tăcut, iar la despărţire l-am rugat să fie cu ochii în patru în gospodăria lui frumoasă şi nevătămată.

20

EXISTĂ experienţe care ne obligă la o nouă verificare, iar printre acestea se număra pentru noi privirea aruncată în şura jupuitorilor de la Köppels Bleek. Ne-am hotărât ca mai întâi să-l vizităm pe pater Lampros, dar până să ajungem la mănăstirea Falciferei catastrofa s-a şi abătut asupra noastră.

A doua zi am pus îndelung în ordine însemnările în herbariu şi în

bibliotecă şi am dus multe lucruri la adăpost de incendiu. După aceea, eu am mai stat puţin, la lăsarea întunericului, în grădină, pe balustrada terasei, ca să mă bucur de parfumul florilor. Căldura soarelui mai dăinuia încă pe răzoare şi totuşi din ierburile de pe maluri începuseră să urce primele adieri răcoroase, care alungau mirosul de praf. Apoi, dinspre falezele de marmură, parfumul florilor de pana-zburătorului şi al celor sclipitoare de luminiţă începuse să cadă în cascade în grădina schitului. Şi fiindcă sunt parfumuri care coboară şi altele care urcă, prin valurile acestea grele suia o aromă mai uşoară şi mai fină.

M-am orientat după ea şi am văzut că marii crini tiviţi cu aur din Zipangu îşi deschiseseră florile în amurg. Era încă destulă lumină ca să zăresc dunga de flacără aurie, ca şi liniile cafenii care împodobeau splendid cupa albă, tigrată. În fundul luminos al cupei se afla, ca o limbă de clopot, pistilul în jurul căruia se orânduiau în cerc şase stamine subţiri. Erau acoperite cu o pudră cafenie asemănătoare celui mai fin extras de opiu şi încă neatinse de fluturi, astfel că ovarul delicat din mijlocul lor se vedea încă strălucind. M-am aplecat peste ele şi le-am zărit cum tremură pe filamentul lor ca nişte jucării ale naturii: un joc de clopoţei care, în loc de sunete, împrăştie esenţe tămâioase. Va rămâne pentru totdeauna o minune faptul că aceste gingaşe întruchipări de viaţă sunt însufleţite de o atât de mare putere de a iubi.

În timp ce priveam astfel crinii, jos, pe drumul dintre vii, a fulgerat o rază de lumină albastră şi subţire, care s-a îndreptat, pipăind, în sus, pe colina acoperită cu viţă. Apoi am auzit o maşină oprindu-se jos, în faţa porţii schitului. Deşi nu aşteptam oaspeţi, am coborât în fugă spre poartă, din pricina viperelor-lance, şi am văzut acolo un automobil puternic, care zumzăia ca o insectă ce bâzâie aproape neauzit. Maşina purta culorile rezervate de înalta nobilime din Noua Burgundie, iar în faţa ei stăteau doi bărbaţi, dintre care unul a făcut, lovindu-se cu mâna, semnul prin care mauretanii se recunosc pe întuneric. Mi-a spus numele, Braquemart, de care mi-am adus aminte, şi mi l-a prezentat apoi pe celălalt, tânărul prinţ von Sunmyra, un senior de seamă din Noua Burgundie.

I-am poftit să intre în schitul Rauten şi, ca să-i conduc, i-am luat de mână. Am păşit astfel, în trei, înaintând prin lumina slabă pe cărarea şerpilor, şi am observat că prinţul aproape nu lua în seamă viperele, în timp ce Braquemart le evita cu o figură batjocoritoare şi totuşi foarte

atent.

Am intrat în bibliotecă, unde l-am găsit pe fratele Otho, iar în timp ce Lampusa ne punea dinainte vin şi prăjituri, am început convorbirea cu oaspeţii noştri. Îl cunoşteam pe Braquemart mai dinainte, dar îl văzusem întotdeauna puţin, pentru că era plecat frecvent în călătorii. Era un ins scund, brun, slab, pe care-l găseam niţel cam din topor, dar, ca toţi mauretanii, nu lipsit de spirit. Făcea parte din acel soi de oameni pe care noi îi numeam în glumă vânătorii de tigri, fiindcă îl aflai de cele mai multe ori implicat în aventuri cu caracter exotic. Se avânta în primejdie, aşa cum sportivii fac ascensiuni în masivele pline de prăpăstii; ura câmpiile netede. Avea o inimă tare ce nu da înapoi în faţa piedicilor, dar, din păcate, această virtute se însoţea cu dispreţul. Ca toţi fanaticii puterii şi ai supraputerii, îşi transpunea visurile barbare în imperiul utopiei. Era de părere că pe pământ există de la începutul lumii două rase, stăpânii şi slugile, şi că de-a lungul vremurilor ele s-au amestecat. În privinţa aceasta, era un discipol al bătrânului Pulverkopf şi cerea, ca şi acesta, o nouă separare a lor. Ca orice teoretician vulgar, se avânta din actualitate în ştiinţă, ocupându-se îndeosebi cu arheologia. Nu era însă destul de subtil ca să priceapă că hârleţele noastre găsesc infailibil toate lucrurile care ne trăiesc în minte şi, ca şi alţii dinaintea lui, descoperise prima aşezare a neamului omenesc. Am luat parte şi noi la şedinţa, în care a raportat asupra acestor săpături, şi am auzit că într-un deşert îndepărtat dăduse peste un platou grotesc. Acolo, pe o întinsă suprafaţă netedă, creşteau socluri înainte de porfir – fuseseră cruţate de intemperii şi şedeau pe teren ca nişte bastioane sau ca nişte insule de stânci. Braquemart se urcase pe ele şi descoperise pe platourile înalte ruinele unor castele princiare şi ale unor temple solare, a căror vechime o fixase în trecutul cel mai îndepărtat. După ce ne descrisese dimensiunile şi caracteristicile, a reînviat ţara aceea în imagini. Ne-a arătat păşunile grase, verzi, pe care, cât vedeai cu ochii, păstori şi agricultori şedeau cu turmele lor, iar deasupra tuturor, pe turnurile de porfir, într-o aureolă roşie, cuiburile de vulturi ale străvechilor stăpâni ai acestei lumi. Ne-a arătat şi corăbiile cu acoperământ de purpură ce plutiseră la vale pe fluviul acum de mult secat; se vedeau sutele de vâsle scufundându-se în apă ritmic, ca nişte picioruşe de insectă, şi se auzea sunetul gongurilor şi al bicelor ce cădeau pe spatele nefericiţilor sclavi de pe galere. Acestea

erau imagini pe gustul lui Braquemart. Făcea parte din categoria visătorilor concreţi, care este foarte periculoasă.

Pe tânărul prinţ îl vedeam visând cu totul altfel. Abia trecuse de douăzeci de ani, dar cu această vârstă contrasta straniu o expresie de grea suferinţă, pe care am remarcat-o la el. Deşi înalt, se ţinea foarte încovoiat, de parcă rangul i-ar fi fost o povară. Părea că nici nu aude ce discutam. Aveam impresia că în el se reunesc bătrâneţea foarte înaintată şi prima tinereţe – bătrâneţea familiei şi tinereţea persoanei. În fiinţa lui era adânc întipărită decadenţa; se observa la el trăsătura de măreţie strămoşească veche, dar şi trăsătura opusă, aşa cum pământul o imprimă pe tot ceea ce se moşteneşte – căci moştenirea este un bun al morţii.

Mă aşteptam desigur ca în ultima fază a bătăliei aristocraţia să-şi facă apariţia în jurul Marinei – căci în inimile nobile suferinţa poporului arde la cea mai înaltă temperatură. Când simţul dreptăţii şi moravurile se clatină, când frica tulbură minţile, atunci puterile oamenilor de-o zi seacă. Dar în familiile vechi trăieşte cunoaşterea măsurii adevărate şi legitime, şi din ele se ivesc mugurii noi ai dreptăţii. Din acest motiv floarea nobilă a elitei este recunoscută de toate popoarele. Crezusem totuşi că într-o zi din castele şi cetăţi se vor ridica oameni înarmaţi, cu purtări cavalereşti, căpetenii ale luptei pentru libertate. În loc, de aşa ceva, îl vedeam pe acest tânăr îmbătrânit, care el însuşi avea nevoie de sprijin şi a cărui privelişte mă lămurea pe deplin cât de departe ajunsese decadenţa. Şi totuşi era minunat că acest vlăstar istovit se simţea chemat să ofere ajutor – aşa se avântă cei mai slabi şi cei mai puri spre cumpăna de bronz a acestei lumi.

Încă de jos, din faţa porţii, bănuisem ce i-a adus pe aceştia doi, cu farurile camuflate, până aici, şi chiar al meu frate Otho părea să ştie, mai înainte de a se fi rostit un cuvânt. Apoi Braquemart ne-a cerut o descriere a situaţiei, pe care fratele Otho i-a făcut-o până în amănunte. Din felul în care a întâmpinat-o Braquemart, reieşea că el este informat asupra tuturor forţelor şi contraforţelor. Vorbise de altfel mai înainte cu Biederhorn; numai pe pater Lampros nu-l cunoştea.

Prinţul, dimpotrivă, continua, încovoiat, să viseze. Chiar şi evocarea celor văzute la Köppels Bleek, care l-a scos din sărite pe Braquemart, părea a fi lunecat neauzită pe lângă urechea lui; numai când a auzit de profanarea eburnului, s-a ridicat mânios de pe scaun. Apoi fratele Otho a

mai expus sumar, în fraze generale, părerea noastră despre lucruri şi comportarea ce ni se părea potrivită. Braquemart a ascultat această parte, e adevărat, cu politeţe, dar şi cu o ironie rău ascunsă. Se putea citi pe fruntea lui că ne consideră nişte fantaşti slăbănogi şi că avea păreri bine cristalizate încă dinainte. Există astfel de situaţii când oamenii se socotesc reciproc nişte visători.

Putea să pară ciudat că în această afacere Braquemart voia să se împotrivească bătrânului, deşi în gândurile şi năzuinţele lor îi legau multe lucruri asemănătoare. E totuşi o greşeală pe care o săvârşim adesea în sinea noastră, atunci când considerăm că identitatea metodelor reprezintă totodată o identitate a scopurilor şi a voinţei care se află înapoia acestora. Deosebirea în cazul de faţă consta totuşi doar în aceea că bătrânul avea de gând să populeze Marina cu bestii sălbatice, în vreme ce Braquemart o considera ca pe un teren pentru sclavi şi pentru armate de sclavi. În fond, aici acţiona unul dintre conflictele interne dintre mauretani, pe care nu e locul să le descriu în amănunt. Să precizăm doar că între nihilismul rafinat şi anarhia sălbatică este o profundă deosebire. În această luptă se punea chestiunea dacă aşezările omeneşti trebuie transformate în pustiu sau în pădure virgină.

În ceea ce-l priveşte pe Braquemart, trebuie spus că la el erau foarte pronunţate toate trăsăturile nihilismului târziu. Îi era proprie inteligenţa rece, fără rădăcini adânci, ca şi înclinaţia spre utopie. De asemenea, ca toţi de felul lui, concepea viaţa ca pe un mecanism de ceasornic şi vedea în putere şi frică roţile motrice ale orologiului vieţii. Totodată era dominat de conceptele unei a doua naturi, o natură artificiala, se îmbăta cu parfumul unor flori imitate şi cu voluptăţile unui simulacru de senzualitate. În pieptul lui creaţiunea fusese ucisă şi reconstruită ca o jucărie. Pe frunte îi îmboboceau flori de gheaţă. Când îl vedeai, nu se putea să nu gândeşti la expresia profundă a maestrului său: „Pustiul creşte – vai de cel ce fuge de pustiu".

Şi totuşi noi simţeam o uşoară înclinaţie spre Braquemart – nu atât pentru că avea o inimă, căci atunci când omul se apropie de pietre se micşorează şi meritul ce rezidă în curaj. Mai curând, ceea ce solicita la el afecţiune era o durere subtilă – amărăciunea omului care şi-a pierdut mântuirea. Din această pricină căuta să se răzbune pe lume, aşa cum un copil stăpânit de o mânie zadarnică nimiceşte florile multicolore întâlnite

în cale. De altfel, nici pe el însuşi nu se cruţa şi se avânta cu o rece temeritate în labirintul spaimei. Când am pierdut simţul patriei, pornim în căutarea unor îndepărtate lumi de aventură.

În gândirea lui, încerca să traseze contururile vieţii şi ţinea ca ideea să arate neapărat colţi şi gheare. Dar teoriile sale semănau totuşi cu nişte produse distilate, în care nu trecea puterea vitală propriu-zisă; le lipsea ingredientul preţios al belşugului, singurul care dă gust tuturor mâncărurilor. În planurile lui domnea uscăciunea, chiar dacă în logica lor nu putea fi găsită nici o greşeală. Aşa se spulberă armonia unui clopot, datorită unei plesnituri invizibile. Defectul se afla la el în aceea că puterea îi trăia prea mult în gândire şi prea puţin în *grandezza,* în acea înnăscută *desinvolture*. În această privinţă, îi era superior Marele Pădurar, care purta puterea ca pe un vechi şi bun veston de vânătoare, cu atât mai comod, cu cât e îmbibat mai des cu noroi şi sânge. Acesta era motivul pentru care aveam impresia că Braquemart era pe punctul de a se lăsa implicat într-o aventură periculoasă; într-o asemenea luptă moralistul este întotdeauna doborât de practician.

Probabil Braquemart îşi dădea seama că e mai slab decât bătrânul şi de aceea îl adusese cu el pe tânărul prinţ. Nouă însă ni se părea că acesta din urmă are cu totul alte gânduri, căci aşa rezultă adesea alianţe ciudate. Poate că Braquemart îl folosea pe prinţ aşa cum utilizezi o luntre, ca să treci pe celălalt mal. În trupul acesta slab trăia o puternică orientare spre suferinţă şi ca în vis, aproape fără a reflecta, dar cu siguranţă, ţinea direcţia. Aşa fac pe câmpul de luptă bunii războinici – când aud trompeta sunând atacul, deşi muribunzi, ei se ridică totuşi în grabă.

Mai târziu am reflectat de multe ori împreună cu fratele Otho la această convorbire, care nu s-a aflat sub o zodie fericită. Prinţul aproape că n-a rostit nici un cuvânt, iar Braquemart a desfăşurat acea superioritate intolerantă, după care îi recunoşti pe tehnicieni. Vedeai pe chipul lui că în taină face haz pe seama temerilor noastre şi, fără a risipi vreun cuvânt despre planurile sale, ne-a cerut informaţii despre poziţia pădurilor şi a păşunilor. S-a arătat dornic să cunoască şi amănunte asupra aventurii şi dispariţiei adeptului Fortunio. Din întrebările sale, ne-am dat seama că plănuia să cerceteze sau chiar să şi opereze acolo şi ne-am gândit că va mări răul, ca un doctor nepriceput. În definitiv, nu era o întâmplare şi o aventură faptul că bătrânul începea să iasă cu poporul

de lemurieni din întunecimea pădurilor şi să acţioneze cu eficienţă. Strânsurile de acest fel erau lichidate în trecut la fel ca tâlharii, iar întărirea lor scotea în evidenţă profundele schimbări în ordinea, sănătatea şi chiar opera de mântuire a poporului. Aici era nevoie de pregătiri şi de aceea ne trebuiau organizatori şi noi teologi, care să cunoască răul până la rădăcinile cele mai fine ale fenomenelor; abia după aceea trebuia să se simtă lovitura spadei, care sfâşie întunericul ca un fulger. Din acest motiv, oamenii izolaţi trebuiau să trăiască uniţi între ei prin legături mai clare şi mai puternice – ca nişte colaboratori la adunarea unui nou tezaur al legitimităţii. Altfel trăieşti atunci când vrei să câştigi doar o cursă scurtă. Aici însă era vorba despre viaţa superioară, despre libertate şi despre demnitatea omenească. Pentru Braquemart, care intenţiona să-i plătească bătrânului cu aceeaşi monedă, asemenea planuri erau nişte simple gugumănii. El îşi pierduse consideraţia faţă de sine însuşi, iar cu asta încep toate nenorocirile printre oameni.

Am stat astfel de vorbă îndelung, răsucind lucrurile pe toate feţele. Când nu ne înţelegeam prin cuvinte, pricepeam multe numai din tăceri, înainte de a lua o hotărâre, spiritele duc o luptă la fel cu aceea a medicilor la patul unui bolnav. Unul vrea să pună mâna pe cuţit, altul ar dori să-l cruţe pe suferind, iar al treilea se gândeşte la cine ştie ce leac deosebit. Dar ce însemnătate au chibzuiala şi voinţa oamenilor, când pieirea e scrisa de mai înainte în stele? Cu toate acestea, consilii de război se ţin şi înainte de lupte pierdute.

Prinţul şi Braquemart aveau de gând să cerceteze întinderile de păşuni încă în aceeaşi noapte, şi cum nu voiau să ia cu ei nici călăuze, nici însoţitori, l-am recomandat pe bătrânul Belovar. După aceea i-am însoţit până la treptele scării de pe falezele de marmură. Ne-am luat rămas-bun în termeni formali, aşa cum se obişnuieşte când o întâlnire a avut loc fără căldură şi fără roade. Totuşi, s-a petrecut atunci o mică scenă mută, care m-a tulburat. Cei doi au stat locului pe stânci, în primele licăriri ale zorilor, şi ne-au măsurat cu privirea, în tăcere, multă vreme. În atmosferă începuse să urce răcoarea dimineţii, sub care o clipită lucrurile devin limpezi pentru ochi, ca şi când s-ar dezvălui din originea lor, noi şi pline de taine. Aşa stăteau şi principele şi Braquemart. Mie mi se părea că Braquemart îşi pierduse ironia superioară şi că acum surâde omeneşte. Tânărul prinţ, dimpotrivă, îşi îndreptase spinarea şi ne privea cu voioşie

– ca şi când ar fi cunoscut soluţia unei şarade ce ne preocupa. Tăcerea a durat multă vreme, apoi fratele Otho a strâns încă o dată mâna prinţului şi s-a înclinat adânc deasupra ei.

După ce oaspeţii au dispărut din ochii noştri dincolo de creasta falezelor de marmură, m-am mai dus încă o dată, înainte de-a mă culca, la crinii cu dungi de aur. Staminele fine fuseseră între timp scuturate, iar fundul verde-auriu al potirului era pătat cu praf de purpură. Îl risipiseră desigur marii fluturi de noapte, la ospăţul nupţial.

Aşa curg din fiecare oră dulceaţa şi amărăciunea. Iar în timp ce mă aplecam peste cupele înrourate ale florilor, din îndepărtatele margini de pădure a şi răsunat cea dintâi chemare a cucului.

21

NE-AM petrecut prima parte a zilei copleşiţi de griji, în vreme ce maşina stătea părăsită în faţa porţii noastre. La gustarea de dimineaţă, Lampusa ne-a înmânat un bileţel de la Phyllobius, din care am constatat că vizita nu-i rămăsese neştiută acestuia. Ne ruga să-l invităm stăruitor pe prinţ la mănăstire; Lampusa întârziase cu consecinţe fatale predarea biletului.

La prânz a venit bătrânul Belovar, ca să ne înştiinţeze că tânărul prinţ şi Braquemart apăruseră în zorii zilei acasă la el. Acolo, în vreme ce studia desenul de pe un pergament, Braquemart îl întrebase despre diferite puncte din păduri. După aceea cei doi plecaseră, iar bătrânul trimisese pe urmele lor iscoade dintre neamuri. Vizitatorii se adânciseră în păduri prin fâşia dintre Piscul Filler şi Dumbrava taurului roşu.

Vestea ne-a făcut să înţelegem că sunt de aşteptat lucruri rele şi am fi fost mai bucuroşi să-i fi văzut pe cei doi plecând la drum însoţiţi de slugile şi fiii bătrânului, aşa cum li se propusese. Cunoşteam principiul lui Braquemart, anume că nimeni nu e mai înfricoşător decât omul singuratic de rang înalt, şi mi se părea posibil ca amândoi să-l viziteze pe însuşi bătrânul principe al sângelui la splendida lui curte, ca să-i obţină capitularea. Apoi, însă, ei au căzut în mrejele puterii demonilor – bănuiam că însăşi întârzierea cu care Lampusa ne dăduse biletul era în legătură cu iţele acestor mreje. Ne-am amintit de soarta lui Fortunio, care

fusese totuşi un om cu mari calităţi şi care se ocupase multă vreme de păduri, mai înainte de a se aventura în ele. Desigur, era harta lui, care după un ocol ajunsese în posesia lui Braquemart. După moartea lui Fortunio o căutasem multă vreme şi aflasem că pergamentul căzuse în mâinile căutătorilor de comori.

Astfel, cei doi se avântaseră în primejdie nepregătiţi şi lipsiţi de o îndrumare superioară, aşa cum porneşti într-o aventură fără noimă. S-au aventurat ca nişte jumătăţi de om – de-o parte Braquemart, tehnician pur al puterii, care vedea numai porţiuni mici ale lucrurilor şi niciodată rădăcinile, de altă parte prinţul, Sunmyra, spirit nobil, care cunoştea ordinea cea dreaptă, dar semăna cu un copil care cutează să pătrundă în păduri, unde urlă lupul. Ni se părea totuşi posibilă ideea că pater Lampros ar fi reuşit într-un mod profund să-i *schimbe* şi să-i *unească,* aşa cum se întâmplă prin sfintele taine. I-am descris printr-un bilet cum stau lucrurile şi l-am trimis de grabă pe Erio la mănăstirea Falciferei.

Din seara când prinţul şi Braquemart apăruseră la noi, ne simţeam neliniştiţi, dar vedeam lucrurile şi mai limpede decât înainte. Simţeam că s-a ajuns la momentul culminant şi că va trebui să înotăm aşa cum înoţi prin vâltoarea dintr-o trecătoare îngustă. De asemenea ne gândeam să ţinem pregătită pentru clipa decisivă oglinda lui Nigromontanus şi voiam să aprindem cu ea lumina, câtă vreme soarele se mai afla încă într-o poziţie prielnică. Ne-am suit pe terasă şi, în modul descris, am aprins felinăraşul, concentrând focul ceresc cu ajutorul geamului de cristal. Am văzut cu mare bucurie cum flacăra albastră coboară şi am ascuns oglinda şi felinăraşul în nişa în care se află larii.

Eram încă ocupaţi cu schimbarea hainelor, când s-a întors Erio cu răspunsul călugărului. Îl găsise pe pater făcându-şi rugăciunea, iar acela îi predase pe loc o scrisoare, fără a fi citit biletul nostru. Aşa se transmit ordinele, pregătite de multă vreme sub pecete.

Am văzut că misiva era semnată pentru prima oară cu numele de Lampros; de asemenea purta blazonul cu deviza „răbdarea mea pricină are". Tot pentru prima dată, în ea nu era vorba despre plante; pater mă ruga în puţine cuvinte să-l caut pe prinţ şi să am grijă de el, apoi adăuga să nu plec fără arme.

Asta însemna că trebuie să mă pregătesc în grabă, aşa că, schimbând fraze repezi cu fratele Otho, mi-am pus vechiul şi îndelung verificatul

surtuc de vânătoare, rezistent la orice fel de spini. În privinţa armelor eram, firește, prost înzestraţi la schitul Rauten. Deasupra căminului atârna o flintă de felul celor folosite la vânătoarea de raţe, dar cu ţeava retezată. O folosisem când şi când în călătoriile noastre, ca să tragem în reptile cu pielea tare şi viaţa greu de răpus; arma azvârlea o ploaie de alice grosolane cu mult mai mare precizie decât cea mai bună carabină. Când dădeam cu ochii de ea, în amintire îmi revenea mirosul de mosc, aşa cum îl întâmpină în desişul fierbinte de pe maluri pe vânătorul care se apropie de locurile unde ies pe uscat marile reptile. Pentru orele în care pământul şi apa se amestecau sub crepuscul, fixasem pe ţeavă o cătare de argint. Aceasta era singura sculă, din casa noastră, care se putea numi armă; am luat-o de aceea cu mine, iar fratele Othp mi-a atârnat taşca de piele, pe clapa căreia erau legate ciochinările pentru păsările doborâte, în vreme ce în interior era cusută o chingă pentru cartuşe.

Aşa punem mâna, când suntem grăbiţi, pe primul lucru ce ne stă la îndemână; de altfel şi pater Lampros îmi ceruse să iau arma mai mult ca semn al libertăţii şi al inamiciţiei – precum ca prieten ieşim în întâmpinare cu flori. Buna mea spadă, pe care o purtasem în rândurile cavalerilor purpurei, rămăsese atârnată sus în Nord, în casa părintească; cu toate acestea, niciodată nu aş fi ales-o pentru asemenea ieşire. În aprigele şarje de cavalerie, când pământul bubuie sub copite şi pieptul se umflă cu măreţie, spada aceasta fulgerase în strălucirea soarelui. O trăsesem din teacă în galopul uşor, legănător, al apropierii de adversar, în timpul căruia armele zăngăne mai întâi încet, apoi din ce în ce mai puternic, în vreme ce ochiul îl şi alege pe adversar în escadronul inamic. Mă bizuisem pe ea şi în acele clipe de luptă individuală, când câmpia vastă e presărată de învălmăşeli izolate şi multe şei au şi rămas goale. Am dat unele lovituri care cădeau pe garda floretelor francone şi pe mânerele săbiilor scoţiene – dar şi unele, la care, atingând rezistenţa moale a mâinii dezgolite la încheietură, lama a tăiat în carne vie, dar toţi aceştia şi chiar fiii liberi ai neamurilor barbare erau bărbaţi nobili, care-şi ofereau spadei pieptul pentru patria lor, şi pentru oricare dintre ei am fi putut ridica paharul la ospăţ, aşa cum o faci pentru fraţi. Vitejii acestui pământ sfărâmă în luptă limitele impuse libertăţii; iar armele pe care le scoţi din teacă împotriva unora ca ei, nu le porţi împotriva hengherilor şi

a slugilor de hengheri.

Mi-am luat rămas-bun în grabă de la fratele Otho şi de la Erio. Am socotit drept un semn bun că băiatul m-a privit la despărţire cu o voioasă încredere. Apoi am pornit la drum cu bătrânul văcar.

22

CÂND ne-am apropiat de marea gospodărie de pe păşune, se şi lăsa amurgul. De departe ne-am dat seama că acolo domnea agitaţie; grajdurile străluceau în lumina torţelor şi duduiau de mugetul vitelor, care erau mânate în ele degrabă. Am găsit o parte dintre văcari purtând arme şi de la ei am aflat că alţii erau încă pe terenurile îndepărtate din Campagna, unde trebuiau puse la adăpost vitele. În curte ne-a întâmpinat Sombor, întâiul fiu al bătrânului, un uriaş cu barbă mare, roşie, purtând în mână un cnut cu bile de plumb atârnate de curele. El ne-a împărtăşit că pe la amiază se produsese nelinişte în păduri; se văzuse ridicându-se fum şi se auzise larmă. Apoi fuseseră zărite grupuri de viermi ai focului şi de vânători apărând din desişul mlaştinei, de-a lungul Piscului Filler, şi mânând o cireadă care se găsea acolo într-o căşerie. Ce-i drept, Sombor le smulsese o parte din pradă încă în mlaştină, dar acolo fuseseră văzute şi grupuri de pădurari, aşa că era de aşteptat să urmeze un atac. Între timp, iscoadele sale lichidaseră patrule şi inşi izolaţi şi în alte puncte, ca de pildă la Dumbrava taurului roşu şi chiar în spatele nostru. Norocul cel bun ne adusese aşadar la curte, mai înainte de a ni se fi tăiat drumul.

Aşa stând lucrurile, nu mai puteam aştepta ca Belovar să mă însoţească în expediţia mea în păduri şi mi s-a părut firesc ca el să se îngrijească de bunurile sale şi de ai săi. Nu-l cunoşteam totuşi îndeajuns pe bătrânul luptător şi nici zelul de care era în stare în apărarea prietenilor. S-a jurat numaidecât că mai bine să-i ardă casa şi grajdurile şi şurile până la temelii decât să mă lase în această zi fie şi numai un pas singur, apoi i-a transmis lui Sombor îndatorirea de a se îngriji de gospodărie. La aceste cuvinte femeile, care apucaseră să târască afară din casă lucrurile de preţ, au bătut repede în lemn şi s-au îngrămădit grabnic în jurul nostru jeluindu-se. Apoi bunica s-a apropiat de noi şi ne-a pipăit cu mâinile din cap până-n picioare. Pe umărul meu drept, degetele ei au

întâmpinat rezistenţă, dar a doua oară au alunecat fără oprire mai departe. Când totuşi au atins fruntea fiului, pe bătrână a cuprins-o un fior şi şi-a acoperit faţa. Atunci tânăra femeiuşcă s-a aruncat la pieptul bătrânului scoţând un vaiet strident, ca la bocirea morţilor.

Bătrânului însă îi lipsea înţelegerea pentru lacrimile femeilor, atunci când pleca la luptă şi când prima beţie a bătăliei se şi afla în sângele lui. Şi-a făcut loc cu amândouă mâinile, aşa cum un înotător taie valurile, şi a strigat cu voce tare pe nume câţiva fii şi slujitori pentru luptă. A ales numai un grup restrâns, în vreme ce pe toţi ceilalţi i-a lăsat în seama fiului său Sombor, pentru paza gospodăriei. A căutat totuşi numai dintre aceia care-şi omorâseră omul în luptele dintre clanuri şi pe care, când era bine dispus, îi numea cocoşeii lui. Tinerii au venit cu pieptare de piele şi bonete de piele, purtând armament primitiv, aşa cum e păstrat în camerele de arme din gospodăriile de pe păşuni încă de pe vremea străbunicilor. Se zăreau în lumina faclelor halebarde şi ghioage ţintuite şi prăjini grele împlântate în topoare şi vârfuri zimţuite de lance, apoi suliţe, smulgătoare de ziduri şi cângi ascuţite de tot felul. Cu aceste arme avea de gând bătrânul să cureţe şi să măture după pofta inimii adunătura din păduri.

Apoi îngrijitorii de câini au deschis ţarcul, în care haitele se şi porniseră să lărmuiască urlând – câini de goană zvelţi şi dulăi grei, răi, cu lătrături ascuţite sau groase. Animalele au ţâşnit afară scheunând şi mârâind, umplând curtea şi avându-l în frunte pe limierul masiv cu numele de Leontodon. Acesta a sărit pe Belovar şi i-a pus scâncind labele pe umeri, deşi bătrânul era un uriaş. Slugile le-au dat să bea din belşug apă şi le-au turnat pe lespezi, dintr-un vas de măcelărie, sânge, să-l lingă.

Bătrânul era mândru de amândouă haitele şi e sigur că lor trebuia să le mulţumească în bună parte că în aceşti ani strânsura din satele de prin desişurile de brad îi ocolise pe departe proprietatea. Pentru haita uşoară perfecţionase ogarul de stepă rapid, cu care arabul liber îşi împarte aşternutul şi pe ai cărui pui femeia sa îi alăptează la sânul ei. Pe trupurile acestor ogari scunzi fiecare linie a muşchilor era atât de vizibilă, de parcă o trasase un anatomist, iar mişcarea era atât de imperativă în ei, încât până şi în vis îi străbătea un tremur neîntrerupt. Dintre toţi alergătorii de pe acest pământ, numai ghepardul putea să-i întreacă şi chiar şi acesta numai pe distanţe scurte. Vânau prada câte doi, tăindu-i calea şi

apucând-o vârtos de umeri. Existau însă şi gonaci de unul singur, care-şi doborau prada prinzând-o cu colţii de grumaz şi ţinând-o până venea vânătorul.

Pentru haita sa grea, bătrânul crescuse dogul molos, un animal superb, galben-deschis pătat cu negru. Îndrăzneala caracteristică acestei rase fusese sporită prin încrucişarea cu sângele dogului tibetan, care era pus să lupte cu zimbrii şi leii în arenele romane. Rezulta un exemplar ce se remarca prin mărime, prin ţinută mândră şi prin coada pe care trebuia s-o ţină într-o poziţie anumită, specifică rasei. Aproape toţi aceşti dulăi purtau pe piele cicatrici mari – însemnări lăsate de lovituri de labă, la goanele de urşi. Ursul masiv, când ieşea dintre copaci în păşune, trebuia să se ţină foarte aproape de marginea pădurii, fiindcă dacă gonacii îl ajungeau şi îl încolţeau, dulăii îl sfârtecau până îl omorau, mai înainte ca vânătorul să aibă timp să-l spintece.

În curtea interioară era o tăvăleală şi un mârâit şi un icnit sălbatic, iar din boturile roşii scânteiau sub privirile noastre colţii înspăimântători. La asta se adăugau pâlpâitul torţelor, zăngănitul armelor şi bocetul femeilor, care alergau prin curte ca nişte porumbei speriaţi. Era o hărmălaie, aşa cum îi plăcea bătrânului, care cu dreapta se juca satisfăcut în barbă, iar cu stânga făcea să salte pumnalul cu lamă lată vârât în brâul de postav roşu. El purta şi o secure grea cu tăiş dublu, prinsă cu o curea de încheietura mâinii.

Apoi slugile s-au repezit cu mănuşi de piele lungi până la umeri spre câini şi i-au legat în lese de curea. Aşa am ieşit, cu torţele stinse, pe poartă şi ne-am îndreptat trecând de ultimele pietre de hotar, spre pădure.

Ieşise luna şi în lumina ei m-am lăsat în voia gândurilor care ni se strecoară în suflet atunci când pornim în necunoscut. Mi-au revenit în minte amintiri din splendide ceasuri de dimineaţă, când călăream în avangarda unităţilor, iar în spatele nostru răsuna în răcoarea zorilor corul tinerilor călăreţi. Atunci simţeam că inima ne bate solemn, şi toate comorile de pe acest pământ ne-ar fi apărut lipsite de însemnătate faţă de bucuria provocată de misiunea noastră aspră şi plină de cinste. Oh, ce deosebire era între acele ceasuri şi noaptea asta, în care vedeam sclipind în lumina palidă armele care semănau cu ghearele şi coarnele unor monştri. Ne duceam în pădurile lemurienilor, fără justiţie şi fără vreun

statut omenesc, unde nu era de cules nici o glorie. Iar eu simţeam nimicnicia strălucirii şi a onoarei şi mă copleşea o profundă amărăciune.

Mă mângâia totuşi gândul că nu plecasem ca prima dată, când m-am dus să-l caut pe Fortunio, sub vraja unei aventuri magice, ci ca să fac o treabă bună şi chemat de o forţă spirituală superioară. Şi m-am hotărât să nu cedez fricii şi nici vanităţii.

23

ÎNCĂ din apropierea curţii ne-am împărţit pentru înaintare. Am trimis în faţă iscoade, după care au pornit slujitorii ce duceau gonacii câte doi-trei în lesă, în vreme ce trupa principală, cu haita de câini masivi, încheia convoiul. Lumina lunii devenise atât de puternică, încât sub strălucirea ei s-ar fi putut citi; din această pricină, cât timp am mers pe păşuni, grupurile se puteau zări cu uşurinţă. Vedeam de asemenea în stânga noastră cei trei plopi înalţi, ca nişte suliţe negre, iar în faţă masa întunecată a Piscului Filler, în aşa fel că puteam ţine fără osteneală direcţia. Păşeam către arcul prin care secera Piscului Filler înainta spre pădurea înaltă.

Îmi aveam locul alături de bătrânul erou al vendetei, în grupul cu haita uşoară, iar de acolo ţineam sub ochi vârful trupei. Când cei din faţă au ajuns la cordonul de păpurişuri şi sălcii, i-am văzut mai întâi oprindu-se, apoi pătrunzând în despicătură. Abia pieriseră din privirile noastre, când am şi auzit o plesnitură cumplită, zbârnâitoare, ca a unei capcane de fier, şi un răcnet de moarte. Iscoadele s-au bulucit înapoi din desiş în câmp, în vreme ce noi am alergat înainte, ca să ajungem la ei şi să aflăm ce s-a întâmplat.

Am găsit golul prin care pătrunseseră iscoadele, aşternut până la genunchi cu grozamă şi iarbă neagră. Frunzarele străluceau în lumina lunii, iar în mijlocul lor un spectacol cumplit se oferea privirilor noastre. Am văzut acolo pe unul dintre tinerii slujitori agăţat ca un vânat în fălcile grele de fier ale unei capcane. Picioarele aproape că nu atingeau pământul, iar capul şi braţele atârnau pe spate, în buruieni. Ne-am apropiat în grabă de el şi ne-am dat seama că flăcăul fusese prins de o capcană pentru nerozi – cum le spunea bătrânul curselor grele de fier cu

pedală, pe care le ascundea şi el pe potecile umblate de oameni. Marginea ascuţită a fălcilor tăiase pieptul slujitorului şi o singură privire a fost de ajuns ca să înţelegem că nu mai putea fi salvat. Totuşi, cu puteri unite, am apăsat arcul, ca să eliberăm din cleşti cadavrul. În timpul acestei operaţii am văzut că fălcile erau prevăzute, ca nişte maxilare de rechin, cu dinţi ascuţiţi din oţel albastru; după ce am culcat mortul pe iarbă, am închis din nou, cu grijă, cursa.

Era de presupus că în preajma capcanei se aflaseră oameni de pază, şi într-adevăr, în timp ce şedeam încă, tăcuţi, lângă victima josnicei arme, am auzit un foşnet în tufele apropiate, iar apoi un puternic hohot de râs răsunând batjocoritor în noapte. În clipa aceasta, mlaştina a început să se agite, ca atunci când tulburi un cârd de ciori la locul de dormit. Printre pini s-au auzit trosnituri de crengi şi târşâituri, însoţite de foşnete de-a lungul şanţurilor întunecate, unde bătrânul îşi avea coteţele de raţe. Totodată mlaştina răsuna de fluierături şi de voci amestecate, ca şi când în ea şi-ar fi dus traiul o mulţime de şobolani. Auzeam lepădăturile încurajându-se reciproc, aşa cum o fac în noroiul canalelor şi ocnelor, când sunt sigure de superioritatea numerică. Şi într-adevăr, se părea că sunt în mare superioritate numerică, fiindcă auzeam şi de aproape, şi de departe neruşinatele cântece ale tagmelor de ticăloşi. Astfel, în imediata noastră apropiere, făceau larmă cei din şleahta La Picousiere. Tropăiau în mlaştină şi orăcăiau ca nişte broaşte de baltă:

„Catherine a le craque moisi,
Des seins pendants,
De pieds de cochon,
La faridondaine".

Răspunsul răsuna din înaltele pâlcuri de grozamă, din păpurişuri şi din tufele de pe păşune. În vacarmul acesta vedeam luminiţe rătăcitoare verzui dansând peste băltoace şi păsări de apă ce zburau speriate.

Între timp sosise în fugă şi trupa noastră principală cu haita de dulăi, iar noi am băgat de seamă că în faţa priveliştii de infern slujitorii aproape că deveniseră şovăielnici. În acea clipă, bătrânul Belovar a ridicat vocea cu putere:

— Pe ei, copii, pe ei! Târâturile astea n-o să ne ţină piept! Dar băgaţi

de seamă la capcane!

Cu aceste cuvinte, fără a privi în juru-i, a început să înainteze, făcând să fulgere în lumina lunii tăişul dublu al securii. Slujitorii l-au urmat, nerăbdători să se năpustească asupra întinzătorilor de capcane. Ne făceam loc în pâlcuri mici prin stuf şi tufe, cercetând, cât puteam, terenul. Căutam locurile de trecere dintre bălţi, pe a căror oglindă întunecată străluceau florile de nufăr, şi ne strecuram prin papura uscată, ale cărei pămătufuri negre îşi spulberau puful. În curând am auzit voci aproape de tot şi am simţit vâjâit de gloanţe pe la tâmple. Slujitorii cu câini au început să asmută gonacii, încât aceştia şi-au zburlit părul, iar ochii le scânteiau ca jarul. Apoi li s-a dat drumul, iar ei s-au năpustit chefnind de bucurie în hăţişul întunecat, ca nişte săgeţi palide.

Bătrânul avusese dreptate spunând că strânsura nu ni se va opune – abia se repeziseră câinii, că am şi auzit vaiete, care se pierdeau, însoţite de înjurături, în desiş, iar după ele lătratul haitei care le adulmeca urmele. Am alergat într-acolo în pas de asalt şi am văzut că, dincolo de hăţiş, se afla o turbărie nu prea întinsă, netedă ca o arie. Pe această suprafaţă se refugiaseră nemernicii şi încercau să-şi scape viaţa, fugind spre codru. Izbuteau numai cei ce nu erau stingheriţi de gonaci. Am văzut mulţi dintre ei asaltaţi de câini şi nevoiţi să stea pe loc – gonacii îi încercuiau ca nişte flăcări palide din infern şi se aruncau lacomi în sus asupra lor. Ici şi colo, unii fugari căzuseră şi zăceau pe jos ca paralizaţi, fiindcă îi ţinea de gât, mârâind, câte un prinzător singuratic.

Acum slujitorii au eliberat haita cea grea, iar bracii au năvălit urlând în noapte. Am văzut cum îşi doborau printr-un salt victimele, apoi cum îşi smuceau încolo şi-ncoace pe pământ prada care încerca să se opună. Slujitorii au înaintat după ei şi au început să împartă lovituri de graţie. Ca în infern, nu a existat cruţare. Flăcăii s-au aplecat asupra celor ucişi şi au azvârlit câinilor halca de carne ce li se cuvenea drept de vânătoare. Apoi, cu mare greutate, au legat din nou bestiile în zgărzi.

Şedeam astfel în mlaştină ca în pridvorul întunecatului codru. Bătrânul Belovar era bine dispus; şi-a lăudat slugile şi câinii pentru isprava lor şi a împărţit rachiu. Apoi a dat zor să pornim din nou, mai înainte ca pădurea să fie pusă în alarmă de ticăloşii care scăpaseră cu fuga, şi a poruncit să se taie cu topoarele o deschidere în desişul încâlcit care mărginea codrul ca un gard viu. Nu eram departe de locul unde

pătrunsesem cu fratele Otho, ca să căutăm păsărica-de-pădure roşie, şi am plănuit să atacăm mai întâi luminişul de la Köppels Bleek.

În curând deschiderea era largă cât o uşă de şură. Am aprins torţe şi am pătruns în codru ca într-o gură neagră.

24

ÎN LUMINA flăcărilor, trunchiurile străluceau ca nişte coloane roşii; fumul torţelor urca vertical în fâşii subţiri, care se bolteau la mare înălţime, în aerul nemişcat, ca un baldachin. Păşeam într-o formaţie largă, care, din pricina trunchiurilor căzute, când se strângea, când se lăţea. Totuşi ne aveam bine în ochi, datorită făcliilor. Pentru a lăsa urme sigure, bătrânul luase saci plini cu praf de cretă, care marca marşul nostru printr-o dungă albă. În felul acesta se îngrijea să nu ne pierdem posibilitatea de retragere.

Câinii trăgeau în direcţia luminişului de la Köppels Bleek, aşa cum îi ademeneşte întotdeauna duhoarea peşterilor şi a lumilor de jupuitori. Conduşi de ei, am ajuns repede la câmp deschis şi am înaintat în tăcere. Numai ici-colo câte o pasăre îşi lua avânt cu grele bătăi de aripi din cuiburile aflate în vârfurile copacilor. Cârduri de lilieci dădeau roată, neauziţi, în lumina torţelor.

În curând mi s-a părut că recunosc colina din luminişul tăieturii; strălucea în răsfrângerea palidă a unui foc. Ne-am oprit şi am auzit acum şi voci, dar nu atât de făloase ca mai înainte, în mlaştină. Se părea că acolo pădurea e păzită de unităţi de pădurari, iar Belovar se gândi să-i lichideze aşa cum făcuse şi cu şleahta de găinari. Îşi aduse gonacii în faţă şi porunci să fie aşezaţi în linie, ca la o întrecere, apoi le dădu drumul în noapte ca la nişte proiectile luminoase. În vreme ce câinii îşi făceau drum chefnind prin hăţiş, am auzit dincolo fluierături şi apoi un urlet, de parcă ar fi ieşit, să-i întâmpine, însuşi Vânătorul cel sălbatic, Wotan. Gonacii noştri se izbiră de haita copoilor pe care Marele Pădurar îi ţinea în ţarcurile sale.

Cândva, Fortunio îmi povestise lucruri aproape fantastice despre aceste fiare crunte, despre furia şi vigoarea lor. Ca să obţină rasa, Marele Pădurar perfecţionase dogul din Cuba, roşu, cu masca neagră. Spaniolii

dresaseră pe vremuri aceşti dogi grei ca să-i sfâşie pe indieni, după care fuseseră introduşi pretutindeni unde există sclavi şi păzitori de sclavi. Cu ajutorul lor fuseseră readuşi în jug şi negrii din Jamaica, după ce cu armele ieşiseră victorioşi în răscoala lor. Înfăţişarea bestiilor era descrisă ca fiind înfricoşătoare, de vreme ce răsculaţii, care dispreţuiseră fierul şi focul, s-au supus îndată ce vânătorii de sclavi au debarcat pe coastă cu câinii legaţi câte doi şi trei în lesă. Animalul conducător al haitei roşii era Chiffon Rouge, deosebit de drag Marelui Pădurar, fiindcă descindea în linie directă din copoiul Becerillo, al cărui nume este în chip atât de nefast legat de cucerirea Cubei. Se povesteşte că stăpânul acestui Becerillo, căpitanul Jago de Senazda, îl punea să sfâşie în bucăţi indience, ca să desfete ochii musafirilor săi. Astfel se reîntorc mereu în istoria oamenilor anumite puncte în care aceasta ameninţă să se abată spre demonismul pur.

La aceste strigăte înspăimântătoare ne-am dat seama că haita noastră uşoară era pierdută, mai înainte de a-i putea trimite ajutor. Avea să fie cu atât mai repede nimicită, cu cât se trăgea din sângele pur al unei rase ce luptă până la moarte, în loc să bată în retragere. Am auzit cum, îndată ce au fost dezlegaţi, copoii roşii atacă, iar pe măsură ce urletul lor amuţea din pricina muşcăturilor setoase de sânge cu colţii înfipţi în piele şi carne, chemarea subţire a ogarilor se stingea sugrumată, în scâncete.

Bătrânul Belovar, care-şi sacrificase într-o clipă nobilele lui animale, începu să ţipe şi să blesteme, însă nu cuteza încă să asmută după ele moloşii, fiindcă acum aceştia rămâneau pentru noi cartea cea mai tare într-un joc necunoscut. A răcnit deci la slujitori, poruncindu-le să-i pregătească de luptă, iar oamenii au frecat dulăii pe piept şi la colţurile gurii cu rachiu de măselariţă şi le-au trecut pe după gât, ca să-i apere, gărzile cu ţepi. Ceilalţi argaţi au înfipt torţele, pentru bătălie, între ramuri uscate.

Toate acestea s-au petrecut într-o clipă şi abia luaserăm poziţie, că haita roşie a şi năvălit spre noi ca o furtună. Am auzit-o deschizându-şi cale prin desişul întunecat, apoi bestiile au sărit în cercul acoperit de lumina torţelor ca de un jar scânteietor. În frunte venea Chiffon Rouge, care purta în jurul gâtului un evantai din lame ascuţite şi sclipitoare. Câinele ţinea capul plecat, şi limba scoasă îi atârna bălăbănindu-se pe pământ, plină de bale; ochii îi fulgerau iscoditor, de jos în sus. De departe

i se vedeau sclipind colţii rânjiţi, dintre care perechea de jos depăşea buzele, ca nişte colţi de mistreţ. În ciuda greutăţii, monstrul înainta în salturi uşoare – venea fugind pieziş, parcă în paşi de dans, ca şi când, conştient de puterea lui uriaşă, ne-ar fi dispreţuit prea mult, ca să se repeadă la noi gonind de-a dreptul. Înapoia lui apăru sub lumina faclelor haita de copoi zugrăviţi în roşu şi negru.

La această privelişte au răsunat strigăte de spaimă şi îndemnuri de a se da drumul moloşilor. L-am văzut pe bătrânul Belovar privind cu îngrijorare spre dulăii lui, dar mândrele animale, cu ochii aţintiţi înainte şi cu urechile ciulite, se smuce-au fără frică din curele. Atunci bătrânul râse spre mine şi dădu semn, iar moloşii galbeni se năpustiră ca din arc asupra dogilor roşii. În fruntea lor, Leontodon se azvârli asupra lui Chiffon Rouge.

Acum, în lumina roşie de sub trunchiurile copacilor uriaşi, izbucniră nişte urlete şi nişte chiote de parcă trecea alaiul lui Wotan, iar setea de a ucide se întinse în toate părţile. În mase întunecate, animalele se rostogoleau şi se sfâşiau pe pământ, altele, urmărindu-se, dădeau roată pe departe poziţiei noastre. În măcelul al cărui vuiet umplea aerul, căutam să intervenim, ceea ce era greu, lovind cu pumnalul şi trăgând focuri în dogii roşii, fără a vătăma moloşii. Numai acolo unde vânătoarea se învârtea în jurul nostru ca la căluşei puteam să distingem bine capetele, să ochim şi să tragem cu o oarecare corecţie, cum se trage în vânatul aflat în zbor. În această împrejurare s-a văzut că, fără să bănuiesc, făcusem cu arma mea alegerea cea mai bună cu putinţă. Căutam să apăs pe trăgaci în clipa când ochiul vedea peste cătarea de argint masca neagră şi atunci eram sigur că animalul va cădea în foc, fără să mai zvâcnească măcar o dată.

Dar şi dincolo, de cealaltă parte, văzurăm fulgerând puşti; ceea ce ne-a făcut să înţelegem că acolo moloşii noştri erau cei împuşcaţi în goana lor de urmărire. În felul acesta, hărţuiala se asemuia cu o fugărire în forma unei elipse încheiate în două puncte de foc, în vreme ce grosul haitei era angajată în luptă pe axa scurtă. Terenul era luminat în cursul bătăliei de coloane de foc, fiindcă acolo unde torţele cădeau pe pământ. desişul uscat lua foc cu flăcări vii.

În curând s-a văzut că moloşii erau superiori copoilor, e adevărat nu prin puterea muşcăturilor, ci prin greutate şi vigoare în atacuri. Totuşi

dogii roşii îi depăşeau în număr. De asemenea se părea că de dincolo erau azvârliţi în luptă mereu alţi câini, aşa că ne venea din ce în ce mai greu să intervenim în ajutorul dulăilor noştri. Copoii erau cu grijă dresaţi să atace omul, pe care Marele Pădurar îl socotea drept vânatul cel mai de soi; când numărul moloşilor n-a mai fost îndestulător, grija pentru securitatea noastră ne-a abătut privirile de la încăierarea haitelor. Peste puţină vreme, când dintr-un tufiş întunecat, când din norii de fum ai focurilor, câte unul dintre animalele roşii se repezea asupra noastră, ceea ce se aducea la cunoştinţă celor în pericol prin strigăte. Atunci trebuia să avem iute grijă să doborâm câinele încă în salt – totuşi unii au fost străpunşi de suliţele slujitorilor sau izbiţi de securea avântată cu un vâjâit de bătrânul Belovar, abia după ce îşi puseseră labele, însetaţi de sânge, pe victimă.

Curând am şi văzut deschizându-se goluri îngrijorătoare; aveam impresia că strigătele argaţilor au devenit mai puternice şi mai neliniştite – în asemenea situaţii, un subton ca un plâns încet vesteşte că deznădejdea ameninţă să se apropie. Aceste strigăte se amestecau cu urletele haitelor, cu pocnetele împuşcăturilor şi cu sfârâitul flăcărilor. Din desiş auzeam răsunând şi un hohot puternic de râs, un oho-ho-ho bubuitor, care ne-a dat de veste că Marele Pădurar era şi el acum de faţă. În acest râset răsuna înspăimântătoarea jovialitate care-i era caracteristică; bătrânul se număra printre stăpânii cei mari, care se bucură din toată inima atunci când cineva li se opune. Iar spaima era elementul său.

În hărmălaia asta au început să mă treacă fiori şi simţeam că mă copleşeşte tulburarea. Dar deodată, ca în multe alte situaţii de acest fel, în mintea mea s-a ivit chipul bătrânului meu maestru de arme van Kerkhoven. Omul acesta, un flamand scund, cu barbă roşie, care m-a instruit ca pedestraş, obişnuia deseori să spună că o împuşcătură bine ţintită e mai de preţ decât altele zece azvârlite în aer cu prea multă grabă. Tot el mai m-a învăţat ca, în punctele luptei unde ameninţă să se extindă spaima, să nu mai încovoi degetul arătător, ci să respir liniştit – fiindcă dintre doi oameni mai puternic este acela care a respirat bine.

Aşadar, acest Kerkhoven mi s-a ivit înainte – căci orice învăţătură adevărată este o treabă a spiritului, iar chipul bunilor învăţători ne sprijină atunci când suntem la strâmtoare. Şi aşa cum procedasem

cândva în Nord, în faţa panourilor de tras la ţintă, am făcut o pauză, ca să respir rar, după care am simţit că privirea mi se limpezeşte numaidecât, iar pieptul îmi e mai liber.

Lucrul cel mai rău dintre toate era că, atunci când bătălia a luat o întorsătură proastă, norii de fum ne acopereau tot mai mult câmpul de tragere, în felul acesta, luptătorii erau răzleţiţi, iar lucrurile se scufundau în necunoscut. De asemenea dogii roşii se repezeau de la o depărtare mereu mai mică. De mai multe ori l-am văzut pe Chiffon Rouge trecând prin faţa poziţiei mele, dar ori de câte ori am vrut să-i trimit o lovitură, bestia vicleană şi-a căutat numaidecât adăpost. Atunci m-a cuprins patima de vânător, iar dorinţa arzătoare de a doborî – dogul cel mai drag al Marelui Pădurar m-a ispitit să sar după el, atunci când l-am văzut dispărând din nou în norul de fum care curgea pe lângă mine ca un pârâu lat.

25

În fumul des mi se părea că văd bestia, ca pe o umbră, când ici, când dincolo, dar întotdeauna trecând prea repede ca să-i slobod o împuşcătură bine ochită. Mă zăpăceau în vârtejul de fum şi năluciri înşelătoare, astfel că în cele din urmă m-am oprit locului rătăcit, trăgând cu urechea. Atunci am auzit un trosnet şi m-a fulgerat gândul că bestia făcuse poate un ocol, ca să mă atace din spate. Ca să mă asigur, am îngenuncheat cu flinta întinsă în faţă, alegându-mi ca acoperire a spatelui o tufă de spini.

Aşa cum se întâmplă deseori în asemenea împrejurări, când ochiul se aţinteşte asupra unor lucruri mărunte, privirea mea a zărit în locul în care îngenuncheasem, înflorind în frunzişul mort, o mică buruiană, în care am recunoscut păsărica-de-pădure roşie. Trebuia aşadar să mă aflu în locul până la care înaintasem cu fratele Otho şi, ca atare, foarte aproape de vârful colinei de la Köppels Bleek. Şi într-adevăr, din câţiva paşi, am reuşit să ajung la micul vârf rotund care se ridica din fum ca o insulă.

De pe spinarea lui am văzut curătura de la Köppels Bleek învăluită într-o lumină palidă, însă numaidecât privirea mi-a fost atrasă de un

punct de foc din inima pădurii. Acolo am zărit, minuscul şi ca lucrat în filigran roşu, un castel cu creneluri şi turnuri rotunde, înconjurat de flăcări; mi-am adus aminte că pe harta lui Fortunio locul acesta era indicat ca „reşedinţa de sud". Incendiul mi-a dezvăluit că atacul prinţului şi al lui Braquemart trebuia să fi ajuns până la treptele palatului; şi, ca întotdeauna când vedem rezultatele unor fapte cutezătoare, un sentiment de bucurie mi-a umplut pieptul. Dar în aceeaşi clipă mi-a revenit în minte hohotul triumfător de râs al Marelui Pădurar şi mi-am ascuţit privirea, ca să mă uit spre Köppels Bleek. Acolo am văzut nişte lucruri care m-au făcut să pălesc, atât erau de infame.

Focurile care luminau curătura mocneau încă, dar erau acoperite, ca de nişte cupole de argint, cu un strat alb de cenuşă. Licărul lor cădea pe şura jupuitorilor, larg deschisă, şi colora într-o lumină sângerie craniul ce rânjea pe fronton. După urmele lăsate pe terenul din jurul focurilor, ca şi în interiorul hidoasei guri de iad, pe care nu vreau să le descriu, se putea deduce că lemurienii ţinuseră aici una dintre înfricoşătoarele serbări, ale cărei reflexe dăinuiau încă în acel loc. Noi, oamenii, privim asemenea vedenii cu respiraţia tăiată şi ca prin crăpătura unui zid.

Să destăinui numai că printre toate capetele vechi şi descărnate de multă vreme am zărit şi două noi, înfipte în vârful unor prăjini – capetele prinţului şi al lui Braquemart. Din vârfurile de fier cu cârlige încovoiate de cange, priveau spre jocul focurilor acoperite cu un înveliş alb. Tânărului prinţ îi albise părul, dar trăsăturile lui mi s-au părut mai nobile şi investite cu acea supremă, sublimă frumuseţe pe care o dă numai suferinţa.

La această privelişte, ochii mi s-au umplut de lacrimi – dar cu acele lacrimi în care, odată cu jalea, ne cuprinde şi o stranie însufleţire. Pe această mască palidă, de pe care pielea jupuită atâina în petice şi care privea în jos, spre focuri, de la înălţimea stâlpului de martiriu, juca umbra unui zâmbet de cea mai mare dulceaţă şi seninătate, ceea ce m-a făcut să-mi închipui cum de pe omul acesta superior slăbiciunea se scuturase astăzi pas cu pas – precum cad în ţărână zdrenţele de pe un rege care păşeşte îmbrăcat ca cerşetor. Un fior m-a străbătut atunci până în fundul sufletului, fiindcă am înţeles că prinţul fusese demn de strămoşii săi de demult şi de biruitorii monştrilor, că izgonise din pieptul său teama de balauri. Un lucru de care mă îndoisem adesea, a devenit

astfel certitudine: mai existau printre noi oameni nobili, în inima cărora trăia cunoaşterea ordinii celei mari, şi ce confirma. Exemplele superioare ne determină să le urmăm; în faţa acestui cap am jurat că în întreg viitorul ce-mi sta înainte mai bine voi cădea singur e.u cei liberi, decât să păşesc în triumf cu slugile.

Trăsăturile lui Braqugmart arătau, dimpotrivă, cu totul neschimbate. Din vârful prăjinei, capul lui privea spre Köppels Bleek cu o expresie de batjocură şi de uşor dezgust, dar şi cu acea linişte a omului care, deşi străbătut de o durere, nu vrea să şi-o dea pe faţă. Aproape că n-aş fi fost surprins să văd pe acest chip monoclul pe care Braquemart îl purta când era în viaţă. Avea părul tot negru şi lucios, şi eu mi-am dat seama că înghiţise la timp pilula pe care orice mauretan o are la el. E o capsulă din sticlă colorată, purtată de obicei în inel şi vârâtă în gură în clipele de primejdie. Este suficientă o muşcătură care să sfărâme capsula, umplută cu o otravă puternică. Acesta este procedeul, care în limbajul mauretanilor se numeşte apelul la cea de-a treia instanţă – corespunzător celui de-al treilea grad al puterii – un procedeu care contribuie la conturarea imaginii existente în acest ordin cu privire la demnitatea oamenilor. Se socoteşte că demnitatea este pusă în pericol de cel care se supune unei puteri inferioare şi se aşteaptă ca orice mauretan să fie gata în orice moment pentru apelul morţii. Aceasta a fost aşadar ultima aventură a lui Braquemart.

Am privit tabloul, încremenit şi fără să ştiu cât am stat în faţa lui – ca în afară de timp. Totodată m-am scufundat într-un vis treaz, în cuprinsul căruia am uitat vecinătatea pericolului. Într-o asemenea stare străbatem ameninţarea ca în somn – fără băgare de seamă, dar în armonie cu spiritul lucrurilor. Aşa am păşit eu pe curătura de la Köppels Bleek şi, ca într-o beţie, lucrurile îmi apăreau clare, însă nu în afara mea. Îmi erau familiare ca într-o ţară a copiilor, iar craniile palide agăţate în copacii bătrâni din jur mă priveau întrebător. Auzeam cântând şi proiectilele din luminiş – vâjâitul greu al săgeţilor de arbaletă şi împuşcăturile ascuţite ale flintelor. Treceau atât de aproape de mine, că mi se ridica părul din cap pe la tâmple, dar nu le dădeam atenţie decât ca unei melodii profunde care mă acompania şi îmi ritma paşii.

Înaintând prin lumina jarurilor am ajuns până la locul de groază şi am aplecat spre mine prăjina în care era înfipt capul prinţului. Am luat cu

amândouă mâinile capul din vârful de fier şi l-am aşezat în taşca de piele. În timp ce făceam asta stând în genunchi, am simţit o lovitură dură în umăr. Trebuie că mă atinsese o împuşcătură, însă n-am simţit nici o durere şi nici n-am văzut sânge pe haina de piele. Atâta doar că braţul drept îmi atârna paralizat. Ca trezindu-mă din somn, am privit în jurul meu şi am alergat cu sublimul trofeu înapoi în pădure. Flinta mi-o lăsasem în locul unde găsisem păsărica-de-pădure roşie şi, de altfel, nici nu-mi mai putea fi de folos. Aşa că m-am grăbit spre locul unde îi părăsisem pe luptători.

Aici se înstăpânise pe deplin liniştea şi nici torţele nu mai luminau. Numai acolo unde tufişurile luaseră foc mai dăinuia o licărire de jar roşu. Datorită ei, ochiul meu a putut distinge pe jos leşurile luptătorilor şi câinii morţi; toate erau mutilate şi sfârtecate îngrozitor. În mijlocul lor, lângă trunchiul unui stejar bătrân, zăcea Belovar. Avea capul despicat, iar valul de sânge îi înroşise barba albă. Sângele înroşise şi securea cu tăiş dublu aflată lângă el, ca şi pumnalul lat, pe care dreapta lui încă îl mai strângea cu putere. La picioarele sale era întins credinciosul Leontodon, cu pielea complet sfârtecată de împuşcături şi de împunsături de lance, şi îi lingea, murind, mâna. Bătrânul se luptase bine, fiindcă în jurul lui zăcea o cunună de bărbaţi şi de câini seceraţi la pământ. Îşi aflase astfel sfârşitul ce i se potrivea, în deplină învolburare a vânătorii pe viaţă şi pe moarte, când vânătorii gonesc prin păduri vânatul şi când moartea şi voluptatea sunt intim împletite. L-am privit îndelung în ochi pe prietenul mort şi i-am pus cu mâna stângă un pumn de ţărână pe piept. Mama cea sublimă, la ale cărei serbări sălbatice şi poftitoare de sânge luase parte, este mândră de asemenea fii.

26

CA să ies din întunecimea codrului pe pământul păşunilor nu aveam decât s-o iau pe urma lăsată de noi la venire. Am pornit gânditor de-a lungul cărării albe.

Mi se părea ciudat că în timpul măcelului m-am aflat lângă cei morţi şi dădeam acestei întâmplări un înţeles simbolic. Mă găseam în continuare sub vraja visului. Starea nu era pentru mine cu totul nouă; trecusem prin

ea şi mai înainte, în serile zilelor în care moartea îmi fusese pe-aproape. În astfel de împrejurări ieşim oarecum cu puterea spiritului în afara trupului şi păşim ca un însoţitor alături de chipul nostru. Totuşi, niciodată nu simţisem cu atâta putere ca aici, în pădure, despletirea acestor două fire fine. În vreme ce mergeam visător pe urma albă, vedeam lumea sub înfăţişarea sumbrului luciu al abanosului, în care se reflectă figurine de fildeş. Aşa am străbătut şi mlaştina de lângă Piscul Filler şi am intrat în Campagna nu departe de plopii cei înalţi.

Aici am văzut cu groază că bolta cerului era luminată sinistru de incendii. Pe păşuni domnea de asemenea o agitaţie îngrijorătoare, iar pe lângă mine alergau umbre. Printre ele vor fi fost poate argaţi care scăpaseră de măcel; m-am ferit totuşi să-i strig, fiindcă mulţi păreau beţi de furie. Am zărit şi unii care agitau torţe şi am auzit graiul celor din tagma La Picousière. Cete ale acestora, încărcate cu prăzi, se şi îndreptau către păduri. Dumbrava taurului roşu era luminată viu; acolo, în hohotele de râs ale unui ospăţ de triumf, se amestecau şi voci de femei.

Plin de rele presimţiri, m-am grăbit către gospodăria lui Belovar şi încă de departe mi-am putut da seama că între timp Sombor cu ai săi fusese şi el doborât de strânsura din păduri. Bogata aşezare era cuprinsă de flăcări vii, care nimiciseră grinzile acoperişului de la casă, grajd şi şură, iar viermii focului dănţuiau urlând în jurul pârjolului. Jaful era în toi; nemernicii goliseră saltelele şi le umpleau acum, ca pe nişte saci, cu pradă. Am văzut şi grupuri care benchetuiau cu bunătăţile din cămările gospodăriei; sfărâmaseră capacele butoaielor pline şi-şi scoteau băutura cu pălăriile.

Ucigaşii se găseau în vârtejul chiolhanului, iar împrejurarea aceasta îmi era prielnică, fiindcă treceam, aproape ca-n vis, prin cercul lor. Orbiţi de foc, de omoruri şi de beţie, se mişcau ca animalele pe care le vezi pe fundul mocirlelor tulburi. Treceau foarte aproape de mine, iar unul, care căra o pălărie plină cu rachiu, a ridicat-o cu amândouă mâinile spre mine şi s-a cărăbănit înjurând, când am refuzat să închin cu el. Am trecut astfel nevătămat printre ei, de parcă aş fi fost înzestrat cu acea *vis calcandi supra scorpiones.*

După ce am părăsit ruinele gospodăriei de pe păşune, m-a izbit ceva care mi-a sporit şi mai mult spaima. Anume, mi se părea că în spate lumina pârjolului pălea – dar mai puţin fiindcă mă îndepărtam, cât mai

ales din pricina unei roşeţi îngrozitoare ce se ridica pe cer înaintea mea. Nici această parte a păşunilor nu era cu totul neanimată. Am văzut astfel vite risipite şi văcari fugind, dar mai ales am auzit în depărtare lătratul haitei roşii, care părea că se apropie. Mi-am grăbit de aceea paşii, deşi inima îmi zvâcnea de spaimă din pricina înfricoşătorului inel de flăcări către care mă îndreptam. Încă de-acolo vedeam falezele de marmură ridicându-se întunecate, ca nişte recife negre într-o mare de lavă. Iar în vreme ce auzeam în spate câinii, m-am căţărat în grabă pe culmea abruptă, de pe muchia căreia ochii noştri sorbiseră de atâtea ori, într-o sublimă beţie, frumuseţea acestui pământ, pe care-l vedeam acum învăluit în mantia de purpură a distrugerii.

Profunzimea dezastrului mi se dezvăluia acum în flăcările înalte, şi până departe vechile şi frumoasele oraşe de pe malul Marinei străluceau în jarul pieirii. Scânteiau în foc ca un colan de rubine, iar imaginea lor se oglindea învolburată de fum în adâncimile întunecate ale apelor. Ardeau şi satele şi cătunele de pe întinderile îndepărtate ale ţării, iar din castelele mândre şi din mănăstirile aflate în vale pârjolul ţâşnea până la mari înălţimi. Flăcările se avântau în aerul încremenit ca nişte palmieri de aur, fără să scoată fum, în vreme ce din coroanele lor cădea o ploaie de foc. Sus, deasupra acestui vârtej de scântei, pluteau în noapte, într-o lumină roşie, cârduri de porumbei şi bâltanii ce-şi luaseră zborul din păşune. Se roteau până când penele li se învăluiau în flăcări, iar atunci se prăbuşeau ca nişte lampioane aprinse în ruinele incendiate.

Ca şi când spaţiul s-ar fi golit de aer, nu răzbătea în sus până la mine niciun sunet; spectacolul se desfăşura într-o linişte înspăimântătoare. Nu auzeam, acolo, jos, nici copii plângând, nici mame jelindu-se, dar nici strigătul de luptă al clanurilor, sau mugetul vitelor din grajduri. Din oroarea nimicirii, până pe falezele de marmura nu răzbătea decât sclipirea de aur. Aşa ard, spre bucuria ochilor, universuri îndepărtate cuprinse de flăcări, în frumuseţea pieirii.

Nu auzeam nici strigătul ce se ridica din gura mea. Numai în adâncurile sufletului, ca şi când m-aş fi aflat eu însumi în flăcări, auzeam trosnetul universului de foc. Puteam să aud eu însumi acest trosnet slab, în vreme ce palate cădeau în ruină, iar din hambarele din porturi sacii de cereale zburau sus în aer, ca să se spargă împroşcând jar. A sărit în aer, despicând pământul, şi marele turn plin cu pulbere de la Poarta

Cocoşului. Clopotul greu, care împodobea de o mie de ani clopotniţa şi ale cărui bătăi însoţiseră în viaţă şi în moarte oameni fără de număr, a început să se înroşească, mai întâi întunecat, apoi mereu mai luminos, iar în cele din urmă s-a prăbuşit de pe lăcaşul lui, făcând fărâme tumul. Am văzut cum se luminau în raze roşii şi acoperişurile ascuţite ale templelor înconjurate de coloane şi cum statuile de zei cu scut şi lance se aplecau de pe soclurile înalte şi se prăvăleau fără zgomot în vâlvătăi.

În faţa acestei mări de foc, încremenirea de vis m-a cuprins pentru a doua oară, şi încă mai puternic. Şi aşa cum într-o asemenea stare puteam vedea mai multe lucruri în acelaşi timp, tot astfel auzeam şi cum se apropiau fără oprire haita şi în urma ei strânsura din păduri. Câinii aproape că atinseseră marginea falezelor, iar eu auzeam în răstimpuri chefnitul surd al lui Chiffon Rouge, pe care haita îl acompania cu urlete. Dar în situaţia mea nu eram în stare nici măcar să ridic piciorul şi am simţit cum strigătul îmi rămâne ferecat în gură. Abia când am zărit animalele, am reuşit să mă mişc, dar vraja continua să mă stăpânească. Mi se părea că plutesc domol în jos, pe treptele falezelor de marmură; m-am ridicat chiar, cu un salt uşor, peste gardul viu care înconjura grădina schitului Rauten. Iar în urma mea, înghesuindu-se şi făcând zarvă, gonea în jos, pe îngusta potecă de pe stânci, sălbaticul alai de vânătoare.

27

În saltul meu, pe jumătate căzând, am ajuns pe pământul moale al straturilor de crini şi am văzut cu uimire că grădina era iluminată feeric. Florile şi tufele iradiau cu o strălucire albastră, ca şi când ar fi fost zugrăvite pe porţelan, apoi însufleţite printr-o formulă magică.

Sus, în tinda bucătăriei, şedeau Lampusa şi Erio, adânciţi în contemplarea pârjolului. L-am văzut şi pe fratele Otho stând pe terasa schitului Rauten, îmbrăcat în veşminte sărbătoreşti; asculta atent în direcţia treptelor tăiate în stâncă, pe care acum se prăvălea ca un torent strânsura din păduri, cu haita de câini. Ajunsă la gardul viu, aluneca de-a lungul lui ca o turmă de şobolani, iar poarta grădinii era zgâlţâită cu lovituri de pumn. Atunci l-am văzut pe fratele Otho surâzând, în vreme ce ridica înaintea ochilor, ca s-o cerceteze, lampa de cristal de munte, pe

care dansa o luminiţă albastră. Părea că aproape nici nu ia în seamă cum, între timp, poarta ceda sub loviturile gonacilor cu câini şi cum haita întunecată năvălea jubilând peste straturile de crini, avându-l în frunte pe Chiffon Rouge, la grumazul căruia scânteiau lamele de oţel.

În acest impas tragic, mi-am ridicat vocea, să-l chem pe fratele Otho, pe care-l vedeam cum stă în continuare pe terasă, pândind. Se părea însă că nu mă aude, căci s-a întors cu privirea fixă şi a intrat în herbariu, ţinând felinăraşul în mâna întinsă înainte. Se comporta ca un frate superior – acum când, în preajma nimicirii, trebuia să binecuvânteze opera căreia noi doi îi dedicaserăm viaţa – şi nu avea ochi pentru impasul meu trupesc.

Am chemat-o deci pe Lampusa, care stătea cu chipul iluminat de flăcări în faţa intrării bucătăriei din stâncă, şi am zărit-o – în fugă privind cu braţele încrucişate furnicarul din grădină, în timp ce un zâmbet feroce îi dezvelea dintele. Am ştiut atunci că de la ea nu aveam să mă aştept la nici o milă. Câtă vreme am făcut să rodească pântecele fiicei ei şi am izbit cu braţul înarmat cu spadă în duşman, fusesem binevenit; pentru ea însă fiecare biruitor era bun ca dig de apărare, după cum dispreţuia pe oricine se afla copleşit de slăbiciune.

În clipa când Chiffon Rouge se şi pregătea să se arunce asupra mea, cel ce mi-a venit în ajutor a fost Erio. Băiatul luase – străchioara de argint, care se afla în tindă încă de la ofranda şerpilor. A început să bată în ea, nu ca altă dată cu o lingură din lemn de păr, ci cu o furculiţă de aramă. În felul acesta, scotea din vibraţia străchioarei un sunet care semăna cu un râs şi care a făcut oamenii şi animalele să încremenească. Simţeam cum sub piciorul falezelor de marmură crăpăturile au început să se cutremure, apoi sute de fluierături subţiri au umplut aerul. În strălucirea albastră a grădinii s-a aprins deodată o în lumină vie şi, fulgerând, viperele-lance au ţâşnit din văgăunile lor. Alunecau pe straturile de flori ca nişte corzi strălucitoare de bici, sub izbiturile cărora se înălţa un vârtej de petale. Apoi, descriind pe pământ un cerc de aur, s-au ridicat încet până la înălţimea unui om. Îşi legănau aşa capul în pendulări grele, iar colţii lor gata de atac scânteiau a moarte ca nişte sonde din sticlă curbată, în timpul acestui dans, aerul era sfâşiat de un şuier încet ca şi când cineva ar fi răcit în apă oţel încins; totodată din cununa ce înconjura straturile de flori se ridica un clămpănit delicat, osos, ca al castanietelor

mânuite de dansatoarele maure.

În centrul acestei hore, strânsura din păduri sta împietrită de groază, cu ochii ieşiţi din orbite. Ridicată cel mai sus printre viperele-lance era Bătrâna; ea se legănă încolo şi-ncoace, cu scutul ei strălucitor, în faţa lui Chiffon Rouge, apoi, ca în joacă, îl încolăci cu figurile serpentinelor ei. Bestia se supuse, tremurând şi cu părul zburlit, mişcărilor şerpuirii ce-o înlănţuia dănţuind – apoi Bătrâna îi atinse parcă uşor de tot urechea, şi câinele, scuturat de spasmul morţii, se rostogoli, muşdându-şi limba, în stratul de crini.

Acesta a fost semnalul pentru ceata dănţuitoarelor, care s-au aruncat asupra prăzii lor cu inelele de aur atât de strâns împletite, încât oamenii şi câini păreau înfăşuraţi de un singur trup acoperit cu solzi. Tot aşa, din această mreajă plină s-a ridicat parcă un singur răcnet de moarte, pe care puterea subtilă a otrăvii l-a sugrumat dintr-odată. Pe urmă împletitura strălucitoare s-a desfăcut, iar şerpii au reintrat cu încolăciri liniştite în văgăunile lor.

În mijlocul straturilor de flori, acoperite acum de cadavre învineţite şi umflate de otravă, mi-am ridicat privirea spre Erio. L-am văzut pe băiat intrând în bucătărie cu Lampusa, care-l ducea de mână mândră şi tandră, iar el mi-a răspuns cu un semn, zâmbind, în vreme ce uşa de piatră se închidea scârţâind în urma lor. Atunci am simţit că sângele îmi circulă mai uşor prin artere şi că vraja care mă stăpânise slăbea. Mi-am putut mişca din nou liber şi braţul drept. Grăbit, fiindcă mă temean cu privire la fratele Otho, am intrat în schitul Rauten.

28

CÂND am păşit în bibliotecă, am găsit cărţile şi pergamentele într-o ordine desăvârşită, aşa cum o faci când pleci într-o lungă călătorie. Pe masa rotundă din sală se găseau statuile larilor – având alături flori, vin şi hrană de jertfă. Şi această încăpere era împodobită festiv şi iluminată strălucitor de luminările înalte ale cavalerului Deodat. Aflând-o aranjată atât de sărbătoreşte, m-am simţit în ea ca acasă.

În vreme ce-i priveam opera, fratele Otho a ieşit sus din herbariu, lăsând uşile larg deschise. Ne-am căzut unul altuia în braţe şi, ca

odinioară în răgazurile din timpul bătăliei, ne-am împărtăşit aventurile. Când i-am povestit cum l-am găsit pe tânărul prinţ şi am scos din taşca de piele prada, am văzut faţa fratelui Otho devenind ca de piatră – apoi, odată cu năvala lacrimilor, luminându-se straniu. Am spălat capul, de sânge şi de sudoarea morţii, cu vinul ce se afla pe masa cu ofrande, apoi l-am pus într-o mare amforă de parfum, în care se ofileau petale de crini albi şi de roze de Şiraz.

După aceea, fratele Otho a umplut două pocale cu vin vechi, pe care, după ce am vărsat pe podea libaţiunea, le-am golit, spărgându-le apoi de soclul căminului. Aşa am sărbătorit despărţirea de schitul Reauten, părăsind cu întristare casa ce devenise un calm veşmânt pentru viaţa noastră spirituală şi pentru frăţia noastră. Trebuie totuşi să renunţăm mereu la fiece loc ce ne-a dat adăpost pe pământ.

Părăsindu-ne bunurile, am ieşit pe poarta grădinii, grăbindu-ne spre fort. Ţineam în amândouă braţele amfora, iar fratele Otho strângea la piept oglinda şi lampa. Când am ajuns la cotitura unde poteca se pierdea între colinele ce unduiesc spre mănăstirea Fălciferei, am stat un răstimp locului şi am privit în urmă spre casa noastră. Am văzut-o în umbra falezelor de marmură, cu zidurile ei albe şi cu acoperişul alb de ardezie, pe care se oglindea stins sclipirea focurilor depărtate. Terasa şi pridvorul înconjurau ca o centură întunecată pereţii luminoşi. Aşa se construieşte în frumoasele văi, în care poporul nostru locuieşte pe versantul sudic.

În vreme ce contemplam astfel schitul Rauten, ferestrele lui s-au luminat, iar din culmea acoperişului o flacără a ţâşnit până la înălţimea falezelor de marmură. Culoarea ei semăna cu flăcăruia din oglinda lui Nigromontanus – un albastru foarte închis – iar coroana îi era zimţuită ca potirul florii de genţiană. Recolta multor ani de muncă pierea astfel căzând pradă elementelor, iar odată cu schitul se prefăcea în cenuşă şi opera noastră. Dar pe pământul acesta nu ne e îngăduit să ne bizuim pe împlinire şi fericit trebuie să fie considerat acela a cărui voinţă nu trăieşte prea dureros în strădania lui. Nu se clădeşte nici o casă, nu se făureşte nici un plan, la care piatra de temelie să nu fie pieirea, şi nu în operele noastre sălăşluieşte viaţa nepieritoare din noi. Gândurile acestea mi se luminau în sclipirea flăcărilor, dar în strălucirea lor se afla şi voie bună. Am pornit deci repede, cu puteri proaspete, pe cărare. Era încă întuneric, dar de pe colinele acoperite cu vii şi dinspre pajiştile de pe mal

cobora de pe acum răcoarea dimineţii. Aveam totodată sentimentul că focurile reflectate pe firmament îşi pierdeau câte puţin din sinistra lor putere; pe boltă îşi făcea drum şi roşeaţa aurorei.

Pe coasta muntelui am văzut şi mănăstirea Mariei Lunaris învăluită de incendiu. Flăcările se avântau spre vârful turnului, luminând cornul abundenţei, care se rotea acolo sus ţinând loc de giruetă. Fereastra înaltă a bisericii dinspre altarul unde era icoana se şi spărsese, iar în cadrul ei gol l-am văzut stând pe pater Lampros. În spatele lui se vedea focul arzând ca jarul dintr-o sobă, şi noi am alergat până la şanţul mănăstirii, să-l strigăm. Stătea îmbrăcat în odăjdii solemne, iar chipul lui era luminat de un zâmbet necunoscut, de parcă rigiditatea ce ne înspăimânta de obicei s-ar fi topit în foc. Părea că ascultă cu atenţie şi totuşi nu ne-a auzit strigătele. Atunci am scos capul prinţului din amfora cu parfum şi l-am ridicat cu braţul drept întins înainte. La vederea capului, ne-a străbătut un fior, fiindcă umezeala vinului făcuse să se lipească de el petalele de roze, în aşa fel încât acum părea iluminat de splendoarea îndoliată a purpurei.

Totuşi a mai fost şi o altă imagine, care ne-a atras privirile, atunci când am ridicat capul prinţului – am văzut cum rozeta, care încadra cu o rotunjime încă nevătămată arcul ferestrei, iradia o lumină verde, iar forma ei ne era straniu de familiară. Ni se părea că modelul ei ne întâmpinase strălucind în acea pătlagină pe care pater Lampros ne-o arătase cândva în grădina mănăstirii – abia acum ni se revela relaţia ascunsă a acestei privelişti.

Când am întins spre el capul retezat, pater Lampros a întors spre noi privirea şi încet, pe jumătate salutând, pe jumătate arătând, ca la *consecratio,* a ridicat mâna, pe care marea piatră de cornalină lucea stins în bătaia focului. Ca şi cum ar fi vrut să ne dea prin acest gest un semn de înfricoşătoare putere, am văzut cum rozeta plesneşte, împroşcând scântei de aur, iar odată cu arcada, turnul şi cornul abundentei s-au prăvălit ca un munte peste el.

29

POARTA COCOŞULUI se prăbuşise; ne-am deschis drum peste ruinele

ei. Străzile erau acoperite cu resturi de zid şi grinzi; de jur-împrejur, în dărâmăturile pârjolului zăceau oameni răpuşi, în fumul rece am văzut tablouri sumbre, şi totuşi în noi trăia o nouă încredere. Dimineaţa e un sfetnic bun; reîntoarcerea luminii după această lungă noapte ni se păru ea însăşi o minune.

Pe acest câmp de ruine vechile conflicte mi se păreau absurde ca amintirile unei beţii cumplite. Nu mai rămăsese nimic altceva decât dezastrul, iar combatanţii depuseseră drapelele şi însemnele. Mai vedeam încă nemernici prădând pe uliţele lăturalnice, dar acum ieşiseră şi mercenarii, patrulând câte doi. În bastion l-am găsit pe Biedenhorn, care-şi împărţea ostaşii în unităţi de pază şi se umfla în pene. Stătea în curte, purtând platoşă de aur, dar fără coif, şi se lăuda că şi curăţase brazii – aceasta înseamnă că ordonase să fie prinşi fruntaşii şi-i spânzurase de ulmii de lângă metereze. După deprinderea lui marţială, în timpul tulburărilor se ţinuse baricadat bine – iar acum, când întregul oraş zăcea în ţăndări, ieşise la iveală şi juca rolul făcătorului de minuni. În rest, era bine informat, căci pe turnul rotund al bastionului flutura de pe acum stindardul Marelui Pădurar, capul roşu de mistreţ.

Se părea că Biedenhorn băuse vârtos; l-am găsit teribil de bine dispus, ceea ce-l făcea drag mercenarilor săi. În el trăia absolut nedisimulată încântarea care-i cuprinsese acum pe scribii, făcătorii de versuri şi filozofii din Marina. La fel cum nu putea să sufere vechiul parfum al culturii, tot astfel ura vinul şi spiritualitatea lui. Îi plăcea berea grea, preparată în Britania şi Ţările de Jos, şi dispreţuia poporul din jurul Marinei ca pe o plebe de nimic. Era, altminteri, un muieratic şi un chefliu neînfrânat şi avea credinţa neclintită că orice dilemă de pe acest pământ trebuie rezolvată printr-o lovitură bine aplicată. Prin asta semăna cu Braquemart – însă era mult mai sănătos, în măsura în care desconsidera teoria. Îl apreciam pentru simplitatea şi apetitul său, deşi rolul ce i se încredinţase la Marina nu i se potrivea, fiindcă nu poţi învinui lupul că a fost pus păstor peste oi.

Din fericire, Biedenhorn făcea parte dintre oamenii cărora băutura de dimineaţă le înviorează memoria. De aceea, n-a fost nevoie să-i aducem aminte noi despre ceasul acela din faţa trecătorilor, când căzuse într-o ambuscadă, cu ceata lui de cuirasieri. Se răsturnase de pe cal şi noi i-am şi văzut pe ţăranii liberi de la Alta Plana ocupaţi să-i desprindă cuirasa –

aşa cum la un banchet cineva ar desface crusta unui homar, pe care arta bucătarului l-a suflat cu aur. Limba închizătoarei de la gât îi şi gâdila pielea, când ne-am năpustit cu călăreţii purpurei şi l-am salvat din impas pe el şi pe mercenarii săi. Aceasta era diversiunea cu prilejul căreia tânărul Ansgar a căzut în mâinile noastre. Biedenhorn ne cunoştea şi din perioada când făcusem parte dintre mauretani, aşa că, cerându-i acum o corabie, nu s-a zgârcit. Ceasul catastrofei trecea doar drept ceasul mauretanilor. Ne-a pus deci la dispoziţie brigantina pe care o avea în port şi ne-a dat o unitate de mercenari, să ne însoţească.

Străzile ce duceau spre port erau pline de oameni care plecau în refugiu. Totuşi se părea că nu toată lumea voia să părăsească oraşul, căci am văzut fum de jertfe ridicându-se din ruinele templelor şi am auzit cântări răsunând dintre zidurile arse ale bisericilor. În capela Sagrada Família, aflată foarte aproape de port, orga rămăsese intactă, iar sunetele ei acompaniau cu putere cântecul intonat de credincioşii comunităţii:

Prinţii sunt oameni născuţi din muiere,
Şi ei se întorc în ţarina cea grea;
Puterea ce-o au se stinge şi piere,
Când prada mormântul şi-o cere şi-o ia.
Nu-i om să ne scape de trudă şi chin,
Ne-ajute de-aceea Stăpânul divin.

În port se înghesuia norodul încărcat cu resturile avutului său. Dar corăbiile ce plecau spre Burgundia şi Alta Plana erau de pe acum arhipline, iar fiecare vas cu pânze, pe care slujitorii îl îndepărtau de la chei cu prăjinile, era urmat de vaiete puternice. În mijlocul acestui spectadol de jale, brigantina lui Biedenhorn, ca străjuită de un tabu, se legăna ancorată de un pilon vopsit în negru-roşu-negru. Strălucea lăcuită în albastru închis şi împodobită cu ferecături de aramă, iar când am dat ordin de plecare, slujitorii au îndepărtat pânza ceruită de pe pernele din piele roşie cu care erau acoperite băncile. În vreme ce mercenarii ţineau mulţimea în respect cu lăncile lor, am reuşit să mai luăm cu noi femei şi copii, până când puntea vasului nu mai depăşea apa decât cu o palmă. Atunci slujitorii au început să vâslească şi ne-au scos din golful portului închis între ziduri; ajunşi în larg, un vânt proaspăt ne-a luat numaidecât

în primire şi ne-a împins către munţii din Alta Plana.

Peste apă dăinuia încă răcoarea dimineţii, iar valurile ridicate de corabie pe oglinda ei trasau dungi ca pe o sticlă verde. Dar soarele se şi ridica deasupra ţancurilor ce zimţuiau munţii acoperiţi de zăpadă, şi falezele de marmură se iveau strălucind orbitor din negura văilor. Ne uitam în urmă spre ele şi ne lăsam mâinile să lunece prin apa care, în lumina soarelui, devenea albastră, ca şi când în adâncurile ei s-ar fi bulucit umbre.

Amfora o ţineam cu grijă. Încă nu ştiam ce soartă va avea capul pe care-l duceam cu noi şi pe care mai târziu aveam să-l predăm creştinilor, atunci când marele dom de la Marina a fost reconstruit din ruine. Ei l-au pus în piatra de temelie a domului.

Mai înainte însă, în palatul familiei Sunmyra, fratele Otho i-a rostit cuvenitul *ebumum.*

30

CÂND pârjolul înroşise cerul, bărbaţii din Alta Plata ieşiseră la hotare. Aşa s-a făcut că l-am văzut pe tânărul Ansgar încă înainte de a debarca pe ţărm; ne-a salutat cu semne de bucurie.

Am mas scurtă vreme la oamenii lui, în vreme ce el a trimis soli la tatăl său, apoi am urcat încet spre gospodăria de pe platou. Când am ajuns la trecători, am poposit lângă Marele Heroon, precum şi lângă unele dintre pietrele de hotar ridicate acolo pe câmpie. Am trecut şi pe lângă strâmtoarea unde îl salvasem pe Biedenhorn şi pe mercenarii săi – în acest loc, Ansgar ne-a strâns din nou mâna şi ne-a spus că din toate bunurile lui ce se pot împărţi, jumătate ne aparţine.

La amiază am zărit curtea, în bătrâna dumbravă de stejari ce-o înconjura. Când am văzut-o, m-am simţit ca acasă, fiindcă, întocmai ca la noi în Nord, am găsit sub acoperişul ei scund şurile, grajdurile şi locuinţa oamenilor laolaltă, formând un tot, fireşte alipite zid în zid. Pe frontonul lat sclipea până şi capul de cal. Poarta era larg deschisă, iar bătătura strălucea în lumina soarelui. Spre ea priveau, pe deasupra ieslei, vitele, care aveau astăzi aninate de coarne podoabele de aur. Marea sală era împodobită sărbătoreşte, iar din cercul de bărbaţi şi femei care ne

aşteptau, a ieşit bătrânul Ansgar, să ne întâmpine.

Atunci am păşit înăuntru pe poarta larg deschisă, ca în pacea casei părinteşti.

CUPRINS

PREFAŢA 4
1 18
2 21
3 22
4 25
5 27
6 29
7 32
8 35
9 39
10 42
11 46
12 48
13 51
14 55
15 59
16 61
17 65
18 68
19 70
20 73
21 80
22 83
23 86
24 89
25 93
26 96
27 99
28 101
29 103
30 106

Redactor
CONSTANTIN OLARIU
TIPARUL EXECUTAT LA:
ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ, 13 DECEMBRIE 1918".
Coli tipo: 6 comanda nr. 1527